
1982

На основу члана 70. став 1. тачка 2. Устава Републике Српске, члана 182. и члана 186. ст. 1. и 2. Пословника Народне скупштине Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 31/11), Народна скупштина Републике Српске, на Двдесет првој посебној сједници одржаној 24. децембра 2016. године, донијела је с л е д е ћ у

ОДЛУКУ**О УСВАЈАЊУ ПРОГРАМА ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА ПЕРИОД 2017-2019. ГОДИНЕ****I**

Народна скупштина Републике Српске усваја Програм економских реформи Републике Српске за период 2017-2019. године.

II

Саставни дио ове одлуке је Програм економских реформи Републике Српске за период 2017-2019. године.

III

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 02/1-021-1545/16
24. децембра 2016. године
Бања Лука

Предсједник
Народне скупштине,
Недељко Чубриловић, с.р.

ПРОГРАМ ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА ПЕРИОД 2017–2019. ГОДИНЕ

1. СВЕУКУПНИ ОКВИР И ЦИЉЕВИ ПОЛИТИКЕ

Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и БиХ, са друге стране (ССП), који представља основ за спровођење процеса приступања, ступио је на снагу у јуну 2015. године и замијенио је Привремени споразум (ПС), који је био на снази од 2008. године. Надаље, у фебруару 2016. године Босна и Херцеговина је поднјела званичну апликацију за чланство у Европској унији.

Земље потенцијални кандидати за чланство у Европској унији су до 2014. године припремале Економски и фискални програм као врсту припреме за израду Претприступног економског програма, који су израђивале земље са статусом кандидата за чланство у Европској унији. Од јануара 2015. године све земље западног Балкана и Турске имају обавезу да израђују *Програм економских реформи*. Ове године, од свих земаља западног Балкана и Турске очекује се да припреме по трећи пут *Програм економских реформи за 2017–2019. годину*, који садржи средњорочни макроекономски оквир и оквир фискалне политике, те свеобухватан програм структуралних реформи.

Током 2015. године Европска комисија је објавила нову средњорочну стратегију проширења, која обухвата земље западног Балкана и Турску, у којој су дате смјернице и утврђен оквир и инструменти за подршку земљама како би испуниле захтјеве процеса придруживања и приступања Европској унији. Овогодишњи пакет проширења објављен је 9. новембра 2016. године, а чине га Извјештај о БиХ за 2016. годину и Саопштење о политици проширења Европске уније за 2016. годину и од земаља кандидата и потенцијалних кандидата за чланство очекује се да постану економски подобне за чланство у ЕУ, односно допринесу расту и просперитету привреде ЕУ, те спроведу економске реформе, унаприједите конкурентност, отворе нова радна мјеста и даље спроводе активности у правцу фискалне консолидације и инклузивног раста. Изражена је снажна подршка економском управљању и све земље кандидата и потенцијални кандидати су позване да Европској комисији поднесу годишњи Програм економских реформи, који треба да садржи средњорочне макроекономске пројекције и план буџета за наредне три године, као и листу приоритетних мјера за структурне реформе са циљем да се повећају конкурентност и инклузивни раст.

Европске интеграције и даље су приоритетно одређене Владе Републике Српске са циљем бржег стицања кандидатског статуса и наставиће се јачање институционалних и кадровских капацитета за спровођење обавеза из процеса придруживања и приступања Европској унији. С тим у вези наставиће се са усклађивањем законодавства Републике Српске са правном тековином Европске уније, те ће се учествовати у програмирању и коришћењу средстава претприступне помоћи Европске уније (IPA), као и програма Финансијског оквира за западни Балкан (WBIF). Наставиће се са реализацијом мјера дефинисаних Реформском агендом за период 2016–2018. године и пратећим Акционим планом Републике Српске, који су услађени са Европском унијом и међународним финансијским институцијама. Праћење и извјештавање Европске уније о спровођењу обавеза које проистичу из Споразума о стабилизацији и придруживања одвијаће се у складу са Одлуком о остваривању координације републичких органа управе у спровођењу активности у области европских интеграција и међународне сарадње ("Службени гласник Републике Српске", број 47/13) и уз пуну примјену система координације процеса европских интеграција у БиХ, који је договорен 17. августа 2016. године. Република Српска ће у процесу планирања буџета водити рачуна о финансијским аспектима процеса придруживања Европској унији, као и о обавезама које из тога произлазе по надлежне институције Републике Српске. У том смислу, општи оквир Економског програма реформи за период од 2017. до 2019. године утврђен је ССП, као и општим и секторским развојним стратегијама и плановима Републике Српске.

У складу са наведеним, а на основу методологије и смјерница које је доставила Европска комисија, Република Српска је израдила Програм економских реформи Републике Српске за период 2017–2019. године (у даљем тексту: ЕРПРС 2017–2019). Програм

економских реформи Републике Српске за период 2017–2019. године у суштини је документ којим су представљене мјере економске политике Владе Републике Српске, у складу са методологијом коју примјењују и друге европске земље.

Како би се остварили наведени циљеви, односно унаприједио структурални раст и конкурентност, те испуниле препоруке са економског и финансијског дијалога између Европске уније и земаља западног Балкана и Турске из маја 2016. године, реформске области за 2017. годину су: управљање јавним финансијама, тржишта енергије, транспорта и телекомуникација, секторски развој, пословно окружење и смањење неформалне економије, истраживање и иновације, спољна трговина и олакшавање инвестиција, образовање и вјештине, запошљавање и тржиште рада и социјална укљученост, смањење сиромаштва и једнаке могућности.

Битно је напоменути да је у процесу израде ЕРПРС 2017–2019. Влада Републике Српске, на 86. сједници, одржаној 11. августа 2016. године, разматрала Информацију о активностима које се односе на израду ЕРПРС 2017–2019, те задужила ресорна министарства да именују представнике за израду документа, а који ће бити именовани у Тим Републике Српске за израду ЕРПРС 2017–2019. године. У складу са Смјерницама Европске комисије и након одржаних консултација, именовани представници министарстава доставили су координатору за израду ЕРПРС 2017–2019, којег је именovalo Министарство финансија, приједлоге кључних реформи из своје области. Координатор за израду ЕРПРС 2017–2019 је, у сарадњи са министарствима и институцијама Републике Српске, израдио ЕРПРС 2017–2019 према роковима и методологији које захтијева Европска комисија и доставио на разматрање и усвајање Влади Републике Српске. У процесу израде документа консултовани су и представници Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД), који су пружили техничку помоћ при изради.

Координатор за израду ЕРПРС 2017–2019, у складу са Закључком Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-1792/16, задужен је да спроведе даље активности које се односе на достављање текста ЕРПРС 2017–2019. Дирекцији за економско планирање (ДЕП) и обједини их у интегрални документ – Програм економских реформи БиХ за период 2017–2019. године (у даљем тексту: ЕРПБиХ 2016–2018), поштујући Закључак Владе Републике Српске, у којем се, између осталог, наводи да Република Српска мора да остане јасно видљива у цијелом процесу и документу у складу са уставним овлашћењима и надлежностима институција Републике Српске. ЕРПБиХ 2016–2018 доставља се на усвајање Савјету министара БиХ, те се након усвајања просљеђује Европској комисији, а најкасније до 31. јануара 2017. године.

Имајући у виду све претходно наведено, а са намјером да у потпуности прати методологију и услове које поставља Европска комисија, Програм економских реформи Републике Српске за период 2017–2019. године уједно ће замијениити Економску политику Републике Српске, коју је Народна скупштина усвајала у претходном периоду. На тај начин Република Српска ће први пут Програм економских реформи, који је израђен у складу са методологијом Европске комисије, доставити Народној скупштини Републике Српске на разматрање и усвајање.

2. МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР

Према извјештају ММФ из октобра 2016. године, World Economic Outlook (WEO), у којем се анализирају глобална економска кретања, пројекција глобалног раста износи 3,1% у 2016. години и 3,4% у 2017. години. У односу на пројекције из априла, прогнозе кретања свјетске привреде су ревидиране наниже (за 0,1 п. п.) за 2016. и 2017. годину, као посљедица ослабљених изгледа за раст групе развијених економија након референдума у Великој Британији, као и слабијег привредног раста САД у односу на очекивани. Иако је реакција тржишта на брегзит шок била охрабрујућа, крајњи утицај је и даље нејасан због неизвјесне судбине институционалних и трговинских аранжмана између Велике Британије и Европске уније. Очекује се да ће брегзит имати негативне макроекономске посљедице, посебно у Великој Британији.

Табела 2.1: Преглед пројекција ММФ, ажурирано у октобру 2016. г.

	2014.	2015.	2016.	2017.
Реални раст БДП, %				
Свијет	3,4	3,2	3,1	3,4
Развијене економије	1,9	2,1	1,6	1,8
САД	2,4	2,6	1,6	2,2
Еврозона	1,1	2,0	1,7	1,5
Земље у развоју	4,6	4,0	4,2	4,6
Европска унија	1,6	2,3	1,9	1,7
Европске земље у развоју	2,8	3,6	3,3	3,1

БиХ	1,1	3,2	3,0	3,2
Раст свјетске трговине (робе и услуге),%	3,8	2,6	2,3	3,8
Раст цијене нафте, у доларима, год. промјена, у %	-7,5	-47,2	-15,4	17,9
Потрошачке цијене				
Развијене земље	1,4	0,3	0,8	1,7
Земље у развоју	4,7	4,7	4,5	4,4
БиХ	-0,9	-1,0	-0,7	0,5

Извор: MMF, World Economic Outlook, Update October 2016.

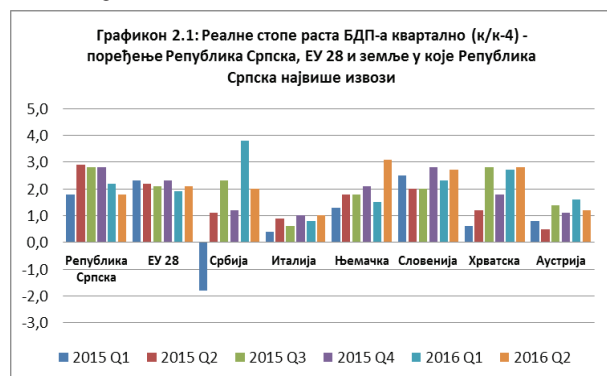
Као последица наведеног, пројектован је скроман раст развијених земаља од 1,6% у 2016. и 1,8% у 2017. години. Када је ријеч о еврозони, пројектована је стопа раста од 1,7% у 2016. и 1,5% у 2017. години, као резултат нижих цијена нафте и економских подстицаја које пружа Европска централна банка. За европске земље у развоју¹ пројектован је раст од 3,3% у 2016. и 3,1% у 2017. години. Пројектоване стопе реалног раста БДП за Босну и Херцеговину, за период 2016–2019. године, износе: 3,0%, 3,2%, 3,7% и 3,9% респективно.

Према последњим пројекцијама Европске комисије из новембра 2016. године², очекује се да ће се економски раст у Европи наставити умјереним темпом, упркос изазовима растуће глобалне неизвјесности. С тим у вези очекивани раст реалног БДП у еврозони износи 1,7% у 2016. години, 1,5% у 2017. и 1,7% у 2018. години, док се у ЕУ очекује раст од 1,8% ове године, 1,6% у 2017. и 1,8% у 2018. години. Основни покретач раста до 2018. године остаће приватна потрошња, потпомогнута очекивањем да ће запосленост наставити да расте уз незнатан раст плата. Креирање нових радних мјеста, подстакнуто недавним реформама у већини земаља, охрабрујуће је за инвестиције, за које се процјењује да ће расти по стопама од 3,3% у 2016. години до 3,5% у 2018. години. Очекује се да ће се побољшања наставити и на подручју јавних финансија. Трошкови позајмљивања остаће подршка расту кроз изузетно прилагодљиву монетарну политику.

Табела 2.2: Европска економска предвиђања за ЕУ, јесен 2016.

Пројекције за ЕУ	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Реални раст БДП (% г/г)	1,6	2,2	1,8	1,6	1,8
Инфлација (% г/г)	0,5	0,0	0,3	1,6	1,7
Незапосленост (%)	10,2	9,4	8,6	8,3	7,9
Структурални биланс буџета (% БДП)	-1,8	-1,7	-1,6	-1,6	-1,5
Укупни јавни дуг (% БДП)	88,5	86,6	86,0	85,1	83,9
Биланс текућег рачуна (% БДП)	1,4	1,8	2,1	2,1	2,2

Извор: European Economic Forecast, Autumn 2016, November 2016, European Commission.

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, EUROSTAT (Statistic Database, недесезонирани подаци, преузето 14.11.2016.г.)

Кварталне стопе раста БДП за ЕУ(28) у 2015. години износиле су: 2,3%, 2,2%, 2,1% и 2,3%, а у прва два квартала 2016. године 1,9% и 2,1%. Подаци на Графикону 2.1. показују да све земље,

¹ MMF, World Economic Outlook, Update October 2016; Европске земље у развоју обухватају Србију, Хрватску, Бугарску, Мађарску, Пољску, Румунију и Турску, укључујући Албанију, Босну и Херцеговину, Косово, Македонију и Црну Гору.

Босну и

² European Economic Forecast, Autumn 2016, November 2016, European Commission.

најзначајнији спољнотрговински партнери Републике Српске остварују позитивне стопе раста у цијелом посматраном периоду, осим Србије, која је остварила негативну стопу раста само у првом кварталу 2015. године. Као и Србија, Италија и Хрватска, такође су изашле из периода рецесије.

Према Извјештају о инвестицијама у свијету³, стране директне инвестиције (СДИ) у 2015. години, у односу на 2014. годину, забиљежиле су снажан опоравак. На глобалном нивоу у 2015. години дошло је до раста страних директних инвестиција за 38%, што је највећи раст од глобалне економске и финансијске кризе 2008/2009. године. Пораст СДИ је у супротности са глобалним макроекономским кретањима, гдје је забиљежено успоравање раста у земљама у развоју и значајан пад цијена робе, односно дефлација. Главно објашњење за ову наизглед неконзистентност јесте скок у прекограничним спајањима и аквизицијама, посебно у развијеним економијама. Очекује се да ће у 2016. години СДИ пасти за 10% до 15%, као резултат осјетљивости глобалне економије, слабе агрегатне потражње, спорог раста извоза робе у неким земљама, ефикасних мјера за избјегавање пореске инвазије и пада профита у мултинационалним компанијама. Међутим, у средњем року у 2017. и 2018. години очекује се раст СДИ на глобалном нивоу, као резултат глобалног економског раста. СДИ у развијеним земљама у 2015. години билеже значајан раст (највиши ниво од 2007. године), док је у земљама у развоју забиљежен раст од 9%. Земље у транзицији оствариле су пад страних директних инвестиција, због ниских цијена робе (дефлације), слабе домаће потражње и утицаја рестриктивних мјера, односно геополитичких тензија. Истовремено, земље југоисточне Европе, које су у групи земаља у транзицији, оствариле су раст СДИ од 6%, због бољих макроекономских услова и наставка процеса приступања ЕУ. У периоду 2016–2018. године очекује се благи раст СДИ у земљама у транзицији.

Приликом израде пројекција основних макроекономских показатеља за Републику Српску узете су у обзир пројекције међународних институција, првенствено по питању очекиваног кретања цијена базних производа на међународном тржишту, очекиваних стопа привредног раста земаља у окружењу, нарочито значајних спољнотрговинских партнера Републике Српске, те очекивања која се односе на привредна кретања у Босни и Херцеговини.

2.1. Најновија економска кретања

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, реална стопа раста БДП за 2015. годину у Републици Српској износила је 2,6%. Имајући у виду да је реална стопа раста БДП исказана као промјена у односу на исти период претходне године, може се закључити да је за остварење повећане привредне активности у 2015. години био значајан базни ефекат, будући да је 2014. године, након поплава, дошло до пада привредне активности у другом кварталу и стагнације у трећем кварталу. Највећи допринос расту БДП у 2015. години дало је повећање приватне потрошње.

Остварене стопе реалног раста БДП у прва два квартала 2016. године износиле су: 2,2% и 1,8%, респективно⁴, чему су допринијели: наставак дефлаторних притисака, раст привредне активности у земљама региона, те раст у областима индустријске производње.

Индустријска производња⁵ са учешћем у БДП од 15,1%, у 2015. години остварила је раст од 2,7%. У највећој мјери ово је резултат раста у областима: Вађење руда и камена (10,2%) и Прерађивачка индустрија (2,7%), док је пад забиљежен у области Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (-1,0%). У периоду јануар–септембар 2016. године стопа раста индустријске производње износила је 7,0%, чему је допринијело повећање производње у областима Производња и снабдијевање електричном енергијом... (21,4%) и Прерађивачка индустрија (3,8%), док је у области Вађење руда и камена забиљежен пад (-2,3%). Наиме, у току 2016. године успјешно је завршен пробни рад и синхронизација са националном мрежом Термоелектране Станари, када је ова термоелектрана остварила већу производњу енергије од планиране. Раст индустријске производње у 2016. години указује на повећање привредне активности у Републици Српској. Мјерено индексом потрошачких цијена, у Републици Српској у 2015. години забиљежен је пад просјечних годишњих цијена од 1,4%. Цијене су највише пале у одјелима Одећа и обућа, Превоз и Храна и безалкохолна пића. Смањење цијена највише је допринио пад цијена сирове нафте и хране на свјетском тржишту⁶. Такође, у 2016. години, турбуленције на међународном финансијском тржишту и слабији изгледи за глобални раст одразили су се и на робна тржишта. Опоравак цијена нафте на свјетском тржишту заустављен је након брегзита, тако да је, након

³ Извор: UNCTAD, World Investment Report 2016.

⁴ Прочијењени подаци Републичког завода за статистику Републике Српске.

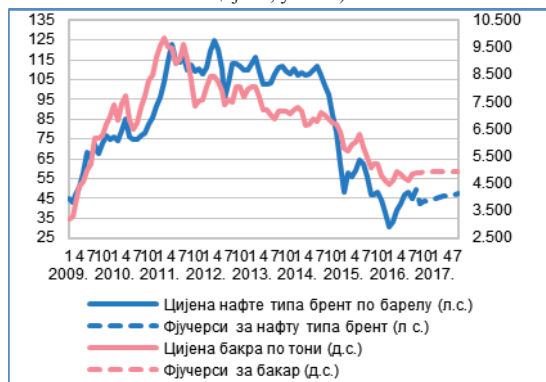
⁵ Области Б, Ц, Д и Е (Вађење руда и камена; Прерађивачка индустрија; Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација и снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине.

⁶ У 2015. години, у односу на 2014. годину, цијена сирове нафте на свјетском тржишту је нижа за 47,2%, а цијена хране је нижа за 17,1%.

раста од 25% у другом тромјесечју, цијена нафте поново смањена. Поред цијена нафте, волатилност је била изражена и на тржишту примарних пољопривредних производа, што се предвиђа и за наредни период. У периоду јануар–септембар 2016. године у Републици Српској је забиљежен пад просјечних годишњих потрошач-

ких цијена од 1,4%, који је у највећој мјери био последица пада цијена у одјељцима Одјећа и обућа и Превоз. Процењује се да ће пад просјечних цијена у 2016. години износити око 1,2%, док се у еврозони, која је наш значајан спољнотрговински партнер, очекује раст цијена од 0,4%.

Графикон 2.1.1: Кретање цијена нафте и бакра (просјечне мјесечне цијене, у USD)

Извор: Блумберг

Графикон 2.1.2: Индекс свјетских цијена хране (реално, 2002 – 2004 = 100)

Извор: ФАО, УН

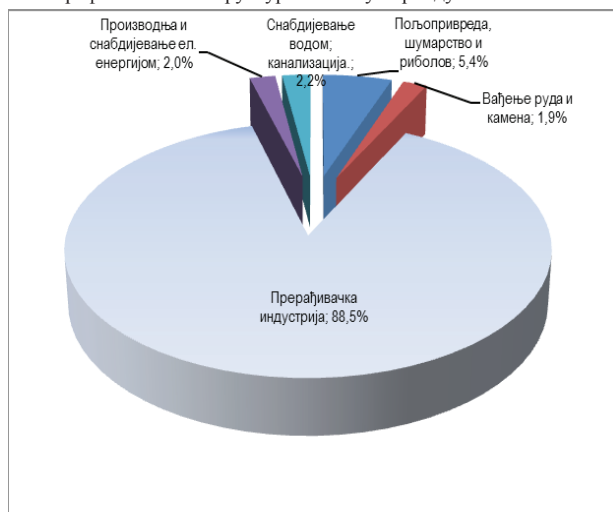
Просјечна нето плата у Републици Српској у 2015. години износила је 831 КМ, што је, у односу на 2014. годину, номинално повећање од 0,7%, а реално 2,2%, имајући у виду дефлацију. У периоду јануар–септембар 2016. године просјечна нето плата износила је 836 КМ, а процењује се да ће се и на годишњем нивоу просјечна нето плата задржати на истом нивоу (836 КМ).

У 2015. години, у односу на исти период претходне године, анкетна стопа незапослености смањила се (за 0,5 п. п.) на ниво од 25,2%. Овај тренд се наставља и у 2016. години, када је остварен пад анкетне стопе незапослености (за 0,4 п. п.) на ниво од 24,8%. У складу са овим, број незапослених у 2015. години (139.465 лица) смањено је за 4,4%. У периоду јануар–септембар 2016. године просјечан број незапослених је износио 133.424 лица, што је мање за 5,2% у односу на исти период претходне године. Истовремено, повећава се број запослених, тако да у марту 2016. износи 249.610 лица, што је за 2,7% више у односу на исти период претходне године, а за 1,5% у односу на просјечан број запослених у 2015. години.

Остварени обим спољнотрговинске размјене робе у 2015. години износио је седам милијарди КМ и у поређењу са претходном годином мањи је за 8,6%. Пад извоза износио је 2,9%, чему је највише допринио пад у областима: Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатност сана-

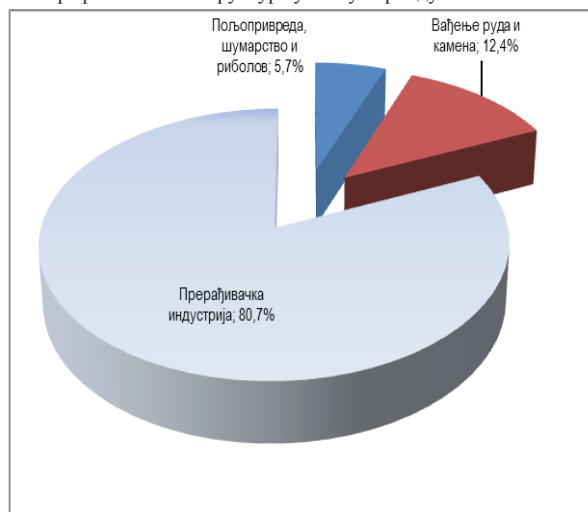
ције животне средине и Вађење руда и камена. С друге стране, пад увоза износио је 11,7%, чему је највише допринио пад у областима: Вађење руда и камена, Прерађивачка индустрија и Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација. Значајан утицај на овакво кретање у спољнотрговинској размјени јесте наставак тренда смањења цијена енергената на свјетском тржишту, што је утицало на смањење вриједности минералних горива и мазива и у извозу и у увозу. Позитиван допринос на спољнотрговинску размјену у 2015. години имала је област Пољопривреда, шумарство и риболов. Већи пад увоза у односу на извоз за последицу је имао смањење спољнотрговинског дефицита, тако да је покривеност увоза извозом износила 59,8%, што је за 5,4 п. п. више него у 2014. години. Спољнотрговинску размјену у периоду јануар–септембар 2016. године карактерише даље смањење спољнотрговинског дефицита за 18,2%, као резултат повећања извоза од 8,7% и смањења увоза од 2,3%, док покривеност увоза извозом износи 65,5%. У односу на исти период прошле године, обим спољнотрговинске размјене већи је за 1,8%. Расту извоза значајно је допринио раст извоза у областима: Прерађивачка индустрија и Пољопривреда, шумарство и риболов. Пад у увоза највише је допринио пад увоза у областима: Вађење руда и камена и Пољопривреда, шумарство и риболов, док је област Прерађивачка индустрија забиљежила раст.

Графикон 2.1.3: Структура извоза у периоду I–IX 2016. г.

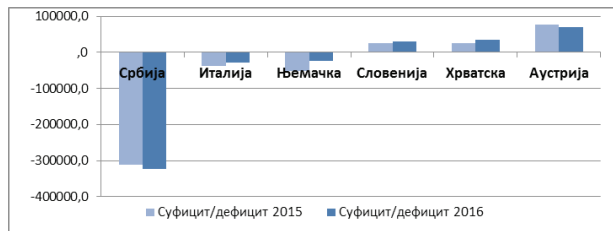
Извор: Републички завод за статистику Републике Српске.

Графикон 2.1.4: Структура увоза у периоду I–IX 2016. г.

Будући да највеће учешће у структури извоза и увоза има област Прерађивачка индустрија, и то 88,5% и 80,7%, респективно, остварен раст производње у прерађивачкој индустрији од 3,8% у посматраном периоду 2016. године, такође се одразио на кретање извоза и увоза.

Графикон 2.1.5: Упоредни приказ спољнотрговинског суфицита/дефицита са земљама – најзначајнијим трговинским партнерима (у 000 КМ), за период I–IX 2015. и I–IX 2016.

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске.

Ако се упореди период јануар–септембар 2016. године са истим периодом 2015. године, Република Српска је остварила смањење укупног спољнотрговинског дефицита за 241 милион КМ. На графикону 2.1.5. може се видјети да су остварена позитивна кретања у спољнотрговинској размјени са Италијом и Њемачком, гдје је дошло до смањења спољнотрговинског дефицита, те са Хрватском и Словенијом, гдје је остварен већи спољнотрговински суфицит. Важно је напоменути да су у посматраном периоду 2016. године реалне стопе раста извоза и увоза више од номиналних, првенствено јер је дошло до смањења цијена примарних производа на свјетском тржишту, као и смањења извозних и увозних цијена у прва два квартала 2016. године у односу на цијене у 2015. години. Имајући у виду досадашња кретања, процјена је да ће на годишњем нивоу повећање извоза номинално износити 6,8%, а смањење увоза 0,5%.

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, вриједност остварених инвестиција у стална средства у 2015. години износила је 1.633,3 милиона КМ, што је у односу на претходну годину смањење од 18,1%. Посматрано према техничкој структури, највећи допринос овом смањењу долази од смањења инвестиција у грађевинске објекте и просторе (-28,3%), које чине 60% укупне структуре остварених инвестиција у стална средства. Остале инвестиције су такође смањене (-32,7%), док су инвестиције у машине, опрему и транспортна средства забиљежиле раст (2,7%). Према дјелатностима инвеститора, а узимајући у обзир учешће поједине дјелатности у укупно оствареним инвестицијама, најзначајније смањење инвестиција остварено је у областима Вађење руда и камена и Обрадовање, док је највеће повећање забиљежено у областима Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима и Прерађивачка индустрија.

Према подацима Централне банке БиХ, у 2015. години остварена директна страна улагања компанија са сједиштем у Републици Српској износе 93,3 милиона КМ, што је смањење у односу на 2014. годину. Оваква кретања страних улагања проузрокована су неповољним кретањима на глобалном плану, што се одразило и на смањење страних улагања у БиХ. Такође, важно је имати у виду да ови подаци обухватају само инвестиције које су финансиране из средстава оснивача самих компанија, али не и из кредитних средстава. Посматрано према класификацији дјелатности (НАСЕ 2), највећа улагања у 2015. години остварена су у дјелатностима: Производња кокса и рафинираних нафтних производа (27,6 милиона КМ), Производња и снабдијевању електричном енергијом, паром и климатизација (18,8 милиона КМ), Производња хемикалија и хемијских производа (17,6 милиона КМ), те у области Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима (16,1 милион КМ).

Посматрано по земљама страног улагача, највећа улагања су остварили улагачи из Холандије (46,8 милиона КМ), Италије (33,7 милиона КМ), Русије (28,4 милиона КМ), Велике Британије (15,2 милиона КМ) и Словеније (11,7 милиона КМ). Према подацима привредних судова, број новооснованих привредних субјеката са страним улогом у Републици Српској има тренд раста. Тако је током 2014. године основано 131 правно лице, 2015. године 186

правних лица, а до 30. септембра 2016. године 143 правна лица са страним улогом. У складу са порастом броја новооснованих предузећа са страним улагањем, очекује се и пораст укупних страних улагања у Републику Српску у наредном периоду.

Најзначајнија одступања остварених економских трендова у односу на пројекције у прошлогодишњем Програму економских реформи (ЕРПРС 2016–2018) највише су изражене у оствареном БДП Републике Српске за 2015. годину. Наиме, БДП за 2015. годину остварен је у номиналном износу 9.153 милиона КМ, док је пројектовани износио 8.873 милиона КМ, тако да и стопа реалног раста износи 2,6% и разликује се у односу на пројектовану стопу од 1,4%. Пројекције БДП рађене су на бази тада познатих података и показатеља. Према процјенама Републичког завода за статистику Републике Српске, раст БДП за прва два квартала 2015. године износио је у просјеку 1,7%. Осим тога, постојале су најаве да се очекују значајни губици у пољопривредној производњи због суше. Накнадно се приликом обрачуна коначних података дошло до нових сазнања, тако да је према коначним подацима БДП у 2015. години у значајној мјери одступао од прелиминарних података за прва два квартала, а највећи допринос расту БДП од 2,6% имале су области: Пољопривреда, шумарство и риболов, Трговина на велико и мало и Прерађивачка индустрија.

Процијенена стопа дефлације, мјерена индексом потрошачких цијена, за 2015. годину, према прошлогодишњем програму, износила је 1,0%. У 2015. години остварен је пад просјечних потрошачких цијена од 1,4%. На основу расположивих информација које се узимају у обзир приликом израда пројекција инфлације, очекивало се повећање цијена нафте на свјетском тржишту у последњем кварталу 2015. године, што се није остварило. Овдје се углавном ради о пројекцијама кретања цијена нафте и хране ММФ. Главни ризици за остварење пројекција кретања цијена су управо пројекције међународних институција, а у 2015. и 2016. години ти ризици су се остварили. Наставак тренда смањења цијена енергената на свјетском тржишту утицао је и на смањење вриједности минералних горива и мазива у увозу и извозу у односу на очекивани. Посредно, ово је имало утицаја на пројектовани, односно остварени укупни привредни раст.

2.2. Средњорочни макроекономски сценарио

Најзначајније одступање у односу на пројекције из претходног Програма⁷ односе се на пројекције БДП. Узимајући у обзир да је у претходном програму податак за БДП за 2015. годину био пројектована величина, те да је остварени БДП већи од пројектованог, он постаје нова база за пројекције за период 2016–2019. године. Из тог разлога су овогодишње пројекције на нешто вишем нивоу него у претходном програму. Такође, као резултат остварења у 2015. години, одступања се јављају и код пројекција увоза и извоза у односу на претходни програм. На промјену пројекције увоза утицало је смањење инвестиција у стална средства и смањење капиталних производа у 2015. години. На промјену пројекција извоза утичу промјене у пројекцијама привредних кретања земаља најзначајнијих спољнотрговинских партнера. Процијенена стопа инфлације, мјерена индексом потрошачких цијена, за 2016. годину, према претходном програму, износила је 0,5%, а у 2015. години остварен је пад просјечних потрошачких цијена од 1,2%. Слично као у претходно датом образложењу, пројекција је рађена са тада расположивим подацима, те очекиваним кретањима цијена базних производа на свјетском тржишту. У 2016. години, умјесто очекиваног раста, долази до додатног пада цијена нафте и хране на свјетском тржишту, што је утицало и на корекцију наших пројекција, како за текућу годину, тако и за наредни период. Основни разлог промјена у пројекцијама макроекономских показатеља у односу на претходни програм односи се на промјену претпоставки за макроекономске пројекције, узимајући у обзир ажуриране статистичке податке из претходног периода и нове пројекције међународних институција.

На основу кретања макроекономских показатеља Републике Српске у претходном периоду и у периоду јануар–септембар 2016. године, привредних активности у Републици Српској и земљама окружења, започетих активности и планираних политика Владе Републике Српске, изражене су процјене и пројекције кретања макроекономских показатеља Републике Српске за период 2016–2019. године.

⁷ European Economic Forecast, Autumn 2016 је објављен 9.11.2016. године и не садржи пројекције за БиХ.

Табела 2.2.1: Преглед макроекономских показатеља за период 2012–2015. године, процјена за 2016. и пројекције за период 2017–2019. године

ОПИС	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
БДП								
БДП номинални, у милионима КМ	8.585	8.761	8.847	9.153	9.501	9.890	10.325	10.790
Број становника, у милионима	1,43	1,43	1,42	1,42	1,41	1,41	1,41	1,40
БДП по становнику у КМ	6.006	6.146	6.225	6.465	6.725	7.015	7.340	7.686

ОПИС	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
% раста БДП, номинално	-1,1%	2,1%	1,0%	3,5%	3,8%	4,1%	4,4%	4,5%
% раста БДП, реално	-1,1%	1,9%	0,2%	2,6%	2,9%	3,0%	3,2%	3,3%
Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена (CPI), просјечна год. стопа	2,1%	0,0%	-1,2%	-1,4%	-1,2%	0,1%	1,1%	1,4%
(реалне стопе раста %)								
Реални раст БДП	-1,1	1,9	0,2	2,6	2,9	3,0	3,2	3,3
Приватна потрошња*	2,9	1,8	2,1	1,9	1,9	2,1	2,2	2,2
Потрошња државе	2,6	0,8	2,0	-1,8	1,1	0,8	0,9	0,7
Бруто инвестиције у стална средства	11,0	-5,0	5,4	-0,2	3,1	3,2	3,4	3,8
(номинална стопе раста %)								
Претпоставке:								
Просјечне нето плате у КМ	818	808	825	831	836	843	850	859
Увоз робе у милионима КМ	4.488	4.558	4.946	4.369	4.346	4.503	4.719	4.955
Увоз робе, годишњи раст у %	-2,0%	1,6%	8,5%	-11,7%	-0,5%	3,6%	4,8%	5,0%
Извоз робе у милионима КМ	2.375	2.604	2.692	2.614	2.792	2.956	3.169	3.404
Извоз робе, годишњи раст у %	-7,3%	9,7%	3,4%	-2,9%	6,8%	5,9%	7,2%	7,4%
Покривеност увоза извозом у %	52,9%	57,1%	54,4%	59,8%	64,2%	65,7%	67,2%	68,7%
Стопа незапослености %	25,6%	27,0%	25,7%	25,2%	24,8%	24,4%	24,0%	23,6%

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске (2012–2015. г.), процјена (2016. г.) и пројекција (2017–2019. г.) Министарства финансија Републике Српске; НАПОМЕНА: приватна потрошња обухвата потрошњу домаћинстава и потрошњу НПСИД (непрофитне институције које служе домаћинствима).

Очекује се да ће реални раст привредне активности у 2016. години износити 2,9% уз претпоставку да ће извоз наставити да расте по вишој стопи од увоза. Надаље, очекује се позитиван допринос домаће потрошње, који је углавном заснован на повећању потрошње домаћинстава и благом повећању потрошње државе. Такође, у периоду 2017–2019. године очекује се стабилно кретање привредног раста по стопама 3,0%, 3,2% и 3,3% респективно, углавном као резултат раста индустријске производње, очекиваног раста привредних активности у окружењу (посебно за земље најзначајније спољнотрговинске партнере), који може одржавати одређени ниво извозне потражње, благог раста домаће потражње као ефеката повећања запослености, али и позитивних ефеката инвестиција.

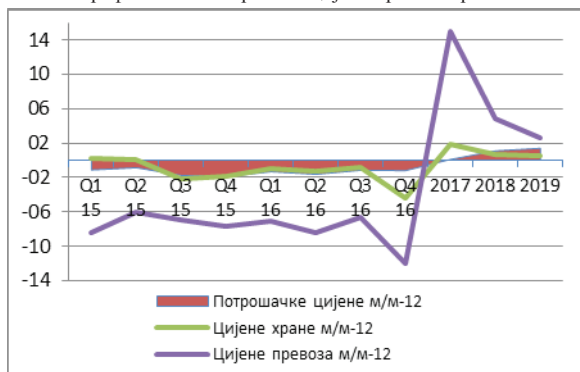
Узимајући у обзир очекивања ММФ за 2016. годину о паду цијена сирове нафте и хране на свјетском тржишту, процјена је да ће просјечне потрошачке цијене у 2016. години бити мање за 1,2%, у односу на цијене у претходној години. Будући да је допринос базне инфлације укупном расту цијена приближно 20%, а да увозне цијене највише утичу на кретање цијена осталих добара, осим кретања акција на дуванске производе, пројекција кретања цијена највише је базирана на очекиваним кретањима цијена на свјетском тржишту.

Графикон 2.2.1: Однос основне и укупне инфлације

Извор: МФРС

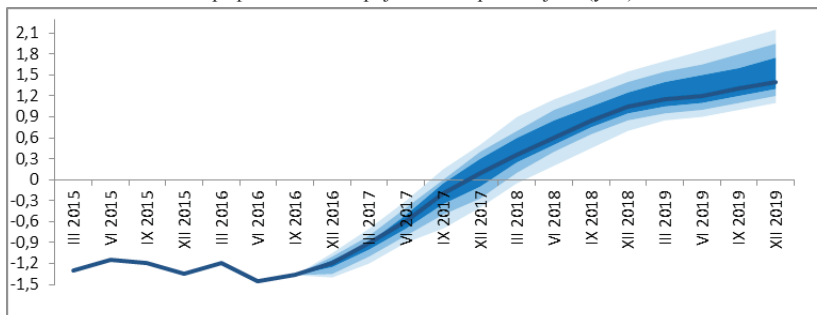
Графикон 2.2.2: Кретање цијена хране и превоза

Извор: РЗСРС, МФРС и ММФ

У предстојећем трогодишњем периоду очекује се постепен раст цијена, на шта ће утицати, прије свега, раст цијена нафтних деривата на свјетском тржишту и постепен раст домаће потражње и инфлације у међународном окружењу, док ће ниски трошкови сировина у производњи хране још неко вријеме успоравати цијене. Полазећи од наведених претпоставки и претпоставке да ће регулисане цијене остати на истом нивоу, очекује се да ће просјечне потрошачке цијене у 2017. години порастати за 0,1%, у 2018. години за 1,1% и у 2019. години за 1,4%.

Графикон 2.2.3: Пројектовани раст цијена (у %)

Извор: МФРС

У наредном периоду очекује се благи раст нето плата, и то: 843 КМ у 2017, 850 КМ у 2018, и 859 КМ у 2019. години, и наставак тренда пада незапослености, тако да пројектоване стопе незапослености износе 24,4%, 24,0% и 23,6% респективно.

Приликом израде процјена и пројекција спољнотрговинске размјене Републике Српске полази се од анализе привредних кретања у земљама са којима Република Српска остварује најзначајнију спољнотрговинску размјену, као и очекиваних кретања привредне активности у тим земљама, с једне стране, те праћења и пројекција кретања домаће потражње, с друге стране. Према показатељима за првих девет мјесеци 2016. године наши најзначајнији спољнотрговински партнери су земље ЕУ28 и земље СЕФТА, који у укупном износу Републике Српске учествују са 74,0% и 17,9% респективно. Ако се земљама наведених економских групација дода и Турска, може се рећи да се већина спољнотрговинског промета Републике Српске (преко 90%) размјењује са државама са којима БиХ, односно Република Српска, има потписане спољнотрговинске (мултилатералне и билатералне) споразуме. Појединачно по земљама, најзначајнији спољнотрговински партнери Републике Српске су: Србија, Италија, Њемачка, Словенија, Хрватска и Аустрија. Према пројекцијама за период 2016–2019. године, у наведеним земљама очекују се позитивне реалне стопе раста БДП, а на основу тога и позитиван допринос њихове повећане привредне активности на извоз Републике Српске. Осим наведених претпоставки везаних за јачање извозне потражње, очекује се раст производње у прерађивачкој индустрији, која учествује у укупном износу преко 80%. Ово ће допринијети укупном привредном расту у Републици Српској и имати позитиван допринос расту извоза. Имајући у виду значај сектора за производњу електричне енергије у структури извоза, напомињемо да је план производње електричне енергије за 2017. годину већи за 5,7% од плана за 2016. годину, првенствено због тога што је у септембру 2016. године Термоелектрана Станари почела са комерцијалним радом, али и због повећања производње електричне енергије у малим електранама које су обухваћене системом подстицаја обновљивих извора енергије. На основу наведених претпоставки, у периоду од 2017. до 2019. године пројектоване су номиналне стопе раста извоза од 5,9% до 7,4%. С друге стране, на основу очекиваног даљег повећања броја запослених, благог раста просјечних нето плата, те повећања нивоа укупних инвестиција, што омогућава раст домаће потражње, пројектоване су стопе раста увоза од 3,6% до 5,0%. Осим наведеног, очекиван раст цијена базних производа на свјетском тржишту од 2017. године иде у прилог повећању вриједности увоза и извоза.

У наредном трогодишњем периоду улагања у електроенергетски сектор и наставак улагања у изградњу путне мреже били би носиоци страних директних улагања. У електроенергетском сектору могућ је почетак реализације више пројеката који су раније одгођени - ТЕ Угљевик 3, ХЕ Улог и ХЕ Мрсово. Значајнија страна средства требало би да донесу и улагања у изградњу путева. Приједлогом стратегије развоја јавних путева у Републици Српској за период 2016–2025. године⁸ планирана је изградња неколико регионалних и магистралних путева на правцима Бањалука–Добој, затим Гламочани – Мркоњић Град – Млиништа – граница са ФБиХ. У плану је и градња ауто-путева на правцима Бањалука–Приједор – Нови Град – граница са Хрватском, те Вуковаселе – Брчко Дистрикт БиХ – Бијељина – граница са Србијом.

Токови стварања задужења и ризици

У периоду 2017–2019. године сви показатељи задужења биљежиће опадајући тренд. Тако, нето задужење износиће 2,7% БДП у 2017. години, -1,8% БДП у 2018. години, те -3,0% БДП у 2019. години. Номинални раст укупног, тј. јавног дуга у 2017. години износиће 3,9%, тј. 3,0%, у 2018. години 3,1%, тј. 1,3%, док ће у 2019. години износити 0,6%, тј. -0,3%. Стање укупног, тј. јавног дуга у односу на БДП у 2017. години износиће 59,5%, тј. 46,2%, у 2018. години износиће 58,8%, тј. 44,8%, а у 2019. години 56,6%, тј. 42,7%.

Основни ризици остваривања поменутих показатеља задужења огледају се у:

- остварењу претпоставки о вриједностима промјенљивих каматних стопа, девизних курсева, те повлачењу кредитних средстава (за финансирање инвестиционих пројеката у имплементацији и буџетске потрошње) у пројектованом периоду,
- повлачењу средстава по основу потенцијалних кредита за инвестиционе пројекте који су у различитим фазама припреме (нису укључена у процјену),
- остварењу претпоставки о расту и дефициту/суфициту, а што дефинише потребе за финансирањем и директно утиче на смањење/повећање нивоа дуга,
- могућности промјена у законским одредбама које би регулисале обавезу измирења унутрашњег дуга на начин другачији од постојећих законских рјешења и на тај начин отежале планирање и контролисање отплате, те

⁸ Усвојила Народна скупштина Републике Српске 11.10.2016. године.

• потенцијалним обавезама које би проистекле из рјешавања проблема реституције, а које би биле обавезе буџета Републике Српске.

Банкарски сектор: развој, стабилност и планиране реформе

У условима промјенљивих токова капитала, повећане неизвјесности на међународном финансијском тржишту, као и успореног опоравка домаћег реалног сектора, укупна актива финансијског сектора задржана је на нивоу претходне године, уз и даље доминантно учешће банкарског сектора.

Банкарски сектор Републике Српске је у протеклом периоду и поред престанка пословања двије мање банке одржао стабилност и ликвидност, остао отпоран на поремећаје из домаћег и међународног окружења, те сачувао повјерење грађана. У првом полугодју 2016. године, у поређењу са стањем на крају 2015. године, укупни кредити банака мањи су за 6,0%, како због искњижавања кредита "Банке Српске" а. д. Бањалука, којој је почетком маја 2016. године одузета дозвола за рад, тако и због укупног пада кредитне активности банака. Укупни депозити смањени су за 5,0%, а на ово смањење, осим наведеног искњижавања, значајно је утицао и пад депозита банкарских институција (27,0%), владиних институција (23%), пад депозита јавних и државних предузећа (12,0%), те депозита приватних предузећа и друштава (9,0%). Међутим, депозити грађана задржали су тренд раста и порасли су за 1,0%, што указује на чињеницу да грађани и даље имају повјерење у банкарски сектор. Депозити грађана чине 57,0% укупних депозита, а с обзиром на то да су за 26,0% већи од кредита грађана, значајним дијелом се користе за кредитирање других сектора. Неквалитетни кредити, који представљају један од кључних ризика банкарског сектора, смањени су за 25,0%, као резултат искњижавања некавалитетних кредита банке којој је одузета дозвола за рад (при чему су некавалитетни кредити правних лица забиљежили стопу пада од 30,0%, а некавалитетни кредити физичких лица 14,0%), међутим, без наведеног искњижавања некавалитетни кредити осталих банака су смањени за 7,0%. Доношењем новог законског оквира створене су претпоставке за подизање нивоа отпорности појединачне банке и целокупног банкарског система, како би капитално ојачане банке пружиле већу подршку реалном сектору и обезбједиле заштиту интереса депонената. Осим тога, Агенцији за банкарство Републике Српске додијељене су и нове функције у области реструктурирања банака, а које су засноване на принципима најбоље међународне праксе реструктурирања финансијских институција.

На тржишту хартија од вриједности у току је преобликовање затворених инвестиционих фондова који су настали у процесу трансформације приватизационих инвестиционих фондова, а за које је утврђен рок од три године од дана ступања на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о инвестиционим фондovima⁹. На дан, 30.6.2016. године, на тржишту је пословало шест друштава за управљање, која су управљала са 14 затворених инвестиционих фондова. Нето вриједност имовине инвестиционих фондова у првој половини 2016. године забиљежила је пад, и то за 2,23% у односу на крај 2015. године. Као посљедица наведеног, остварен је и пад накнаде за управљање коју остварују друштва за управљање затвореним инвестиционим фондovima, која се заснива на процену пондерисане просјечне годишње тржишне вриједности акција фонда, а која је и до три пута нижа у односу на просјечну годишњу нето вриједност имовине фонда. Активности појединих друштава за управљање на очувању и увећању имовине фондова и у првој половини 2016. године биле су јако скромне или су чак изостале, а што показује и тренд пада учешћа акција затворених инвестиционих фондова у укупно оствареном промету на Бањалучкој берзи хартија од вриједности (1,2% укупно оствареног промета, односно 9% редовног промета). Надаље, берзански индекс фондова – ФИРС остварио је пад за 14,75%, а укупна тржишна капитализација фондова смањена је за 14,03% у односу на крај претходне године. Комисија за хартије од вриједности Републике Српске, као регулаторни и надзорни орган за тржиште хартија од вриједности, прати процес обавезне трансформације кроз кварталне извјештаје друштава за управљање те, према потреби, налаже отклањање уочених неправилности или одузима дозволу за пословање, цијенећи тежину и вријеме чињења прекршаја друштва. Уколико друштво за управљање не изврши потпуно преобликовање, депозитар фонда је дужан да одмах покрене поступак ликвидације фонда, у име и за рачун фонда.

На тржишту осигурања је у првој половини 2016. године, у условима јаке конкуренције, остварен позитиван нето резултат, уз наставак тренда раста активности. Укупно обрачуната премија порасла је за 9,3%, при чему обрачуната премија по основу обавезног осигурања од аутоодговорности и даље има доминантно учешће са 65,2%. Обрачунате техничке резерве на нивоу сектора порасле су за 9,8%, а вриједности билансне активне друштава за осигурање повећане је за 1,5%. Због потребе успостављања система раног упозорења и увођења супервизије базиране на ризику, као предуслова

⁹ Закон о измјенама и допунама Закона о инвестиционим фондovima ступио је на снагу 14.10.2015. године.

обезбјеђена системске стабилности сектора осигурања, Законом о обавезним осигурањима у саобраћају¹⁰ утврђена је постепена либерализација цијена осигурања од аутоодговорности, у периоду од осам година. У циљу припреме друштва за осигурање за увођење система слободног одређивања премије, Агенција за осигурање Републике Српске је, у првој половини 2016. године, донијела Правилник о минималном садржају база података за обавезна осигурања у саобраћају¹¹.

2.3. Алтернативни сценарији и ризици

Главни ризици за остварење пројекција према основном сценарију, које се односе на реални сектор, у вези су са спровођењем реформских процеса, економске индикаторе из окружења, односно остваривање претпоставки које се тичу економског раста у окружењу, кретања свјетских цијена, временских прилика, изостанак планираних инвестиционих улагања и слично. Слабење економског раста у земљама у окружењу, као и кашњење у имплементацији планираних мјера имало би негативне посљедице на будућа кретања индустријске производње у Републици Српској.

Основни ризици на тржишту рада везани су за пословни амбијент (раст броја запослених и плата), економски раст и обим инвестиција, раст спољне трговине у БиХ, ЕУ и земљама окружења.

Неизвјесност у погледу остварења пројекције кретања цијена односи се на кретање главних фактора који највише утичу на цијене у Републици Српској, прије свега на кретање свјетских цијена примарних производа и даља дешавања на међународном финансијском тржишту. Наиме, уколико би цијене нафте и хране наставиле да се смањују, то би допринијело наставку дефлације. Са друге стране, усвајањем планираних измјена Закона о акцизама у БиХ добиће до раста цијена одређених акцизних производа, што би, уз раст цијена енергената и хране на свјетском тржишту, могло довести до већег раста цијена у Републици Српској у односу на очекивани.

Основни ризици који могу довести до неостварења пројекција спољнотрговинске размене, односно извоза и увоза јесу: смањење индустријске производње (посебно прерађивачке индустрије), пољопривредне производње, инвестиција, домаће потрошње, низак ниво извозне потражње, као и негативне промјене у трговинским односима са земљама значајним спољнотрговинским партнерима.

Што се тиче директних страних улагања, највећи ризик односи се на смањену заинтересованост страних улагача за улагања у електроенергетски сектор.

Ризици који се односе на банкарски сектор Републике Српске су смањење привредног раста и поремећаји на тржишту, слабење индустријске производње, извоза, инвестиција и крајње потрошње, што би имало негативне посљедице на банкарски сектор (пад потражње за новим кредитима, повећање стопе ненаплативости постојећих кредита, те повећање каматних стопа на кредите).

3. ФИСКАЛНИ ОКВИР

3.1. Стратегија политике и средњорочни циљеви

У овом дијелу документа дат је консолидовани оквир буџета за сектор опште владе¹² Републике Српске, за период 2017–2019. године. Сектор опште владе обухвата консолидоване буџете подсектора: централна влада, јединица локалне самоуправе и ванбџетских фондова.

Подсектор централна влада обухвата институције које се финансирају из буџета Републике Српске: општи фонд (01) представља буџет Републике Српске у ужем смислу ријечи и користи се за исказивање свих средстава и свих активности буџетских корисника; фонд прихода по посебним прописима (02) представља средстава која се на основу прописа користе само у посебне сврхе и свих активности које се финансирају из тих средстава (нпр. властити приходи институција); фонд грантова (03) представља грант

¹⁰ "Службени гласник Републике Српске", број 82/15.

¹¹ "Службени гласник Републике Српске", број 59/16.

¹² Термини "сектор општа влада" и "подсектори централна влада" у овом документу наведени термини се односе на институције Републике Српске и њихове буџетске оквире. Према Смјерицама за израду Програма економских реформи које је израдила Европска комисија у мају 2016. године, концепти који се користе у Документу треба да буду у складу са стандардима утврђеним на нивоу ЕУ, посебно у контексту Европског система рачуна (ESA), у мјери колико је тренутно могуће. Према Европском систему националних и регионалних рачуна у Европској унији (ESA), сектор опште државе (S.13) састоји се од институционалних јединица које су нетржишних произвођачи чија је производња намијењена индивидуалној и заједничкој потрошњи, а које се финансирају обавезним плаћањима јединица које припадају другим секторима, те институционалних јединица које првенствено спроводе прерасподјелу националног дохотка и богатства. Сектор опште државе дијели се на подсекторе: централна држава (управне институције и агенције чија се надлежност простире на цијело економско подручје, осим фондова социјалне сигурности), савезна (регионална) држава, локална држава (јединице локалне самоуправе) и фондови социјалне сигурности.

средстава буџетских корисника и свих активности које се финансирају из тих средстава, а који нису укључени у општи фонд; фонд средстава приватизације и сукцесије (04) представља средства приватизације и сукцесије и свих активности које се финансирају из тих средстава, уколико средства нису укључена у општи фонд (нпр. Развојни програм Републике Српске) и фонд за посебне пројекте (05) представља средства намијењена посебним пројектима и све активности на реализацији односних пројеката који нису укључени у општи фонд (нпр. коришћење приступних фондова Европске уније). Фондови 02-05 користе се за исказивање активности финансиране из припадајућих средстава уколико та средства нису укључена у општи фонд (01).

Влада Републике Српске је, на сједници одржаној 30. јуна 2016. године, усвојила Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2017–2019. године, којим су дефинисани планирани оквири буџета, финансирање и дуг за све нивое власти у Републици Српској. Овај документ је био полазни основ за израду Програма економских реформи Републике Српске за период 2017–2019. године, а измјене су резултат касније утврђених и планираних промјена у политикама и законодавном оквиру. Подаци за 2015. годину представљају извршење буџета на свим посматраним нивоима власти. Подаци за 2016. годину су кориговани у складу са усвојеним буџетима, а подаци за 2017. годину у складу са планираним буџетима на свим нивоима власти. Подаци за 2018. и 2019. годину представљају пројекције буџета на свим нивоима власти у Републици Српској.

Када говоримо о циљевима фискалне политике Републике Српске, циљани консолидовани дефицит опште владе износи до 3,0% БДП. Консолидовани дефицит опште владе Републике Српске у односу на БДП Републике Српске у 2015. години износио је -0,3%. Према пројекцијама, у посматраном периоду предвиђа се кретање дефицита/суфицита у распону од -1,0% дефицита до 2,3% суфицита.

Табела 3.1: Фискални оквир за период 2015–2019. године по основном сценарију

Фискални показатељи	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
(% БДП)	Извршење	Ребаланс	План	План	План
Укупан приход	41,9	40,4	39,6	38,9	38,2
Укупна потрошња	42,2	41,4	40,8	37,3	35,9
Нето задуживање/кредитирање	-0,3	-1,0	-1,2	1,7	2,3
Издаци по каматама	1,2	1,3	1,2	1,1	1,0
Примарни биланс	0,8	0,3	0,0	2,8	3,3

Извор: Министарство финансија Републике Српске.

Република Српска и даље остаје одређена да одржава фискалну стабилност тако да кроз године не дође до повећања укупне потрошње у структури БДП. У оквиру пројектованог БДП Републике Српске очекује се континуирано смањење учешћа потрошње посматраних нивоа власти од 42,2% у 2015. години до 35,9% у 2019. години. Када је ријеч о политици дуга, основни циљ Републике Српске је свакако везан за процес придруживања Европској унији, што значи да је дугорочна одређеност Републике Српске задржавање јавног дуга на нивоу испод 60% БДП Републике Српске.

Консолидовано посматрајући сектор опште државе, у периоду од 2016. до 2019. године, половину укупних прихода чине порески приходи, односно приходи од индиректних пореза (од 39,1% до 40,6%) и приходи од директних пореза (11,1% до 11,2%). Значајан дио прихода чине доприноси за социјално осигурање (од 37,2% до 38,2%), док се остали дио прихода односи на непореске приходе (од 10,8% до 11,3%). Приходи од доприноса за социјално осигурање према намјени се троше као дознаке на име социјалне заштите, иако социјална давања премашују приходе по овом основу.

Расподјела укупних прихода од индиректних пореза прописа је тако да се након издвајања средстава на рачун резерви ради поврата индиректних прихода прво врши издвајање унапријед утврђених средстава за финансирање институција БиХ, а затим се од преосталог дијела издваја износ од 3,55% или минимално 124 милиона КМ годишње за финансирање Брчко Дистрикта БиХ. Остатак средстава дијели се између ентитета према учешћу у крајњој потрошњи сваког ентитета, која је приказана на ПДВ пријави. У складу са Законом о буџетском систему Републике Српске, од средстава од индиректних пореза која припадају Републици Српској, након издвајања средстава за сервисирање спољног дуга Републике Српске, 72% припада буџету Републике Српске, 24% буџетима јединица локалне самоуправе, а 4% ЈП Пuteви Републике Српске.

Руководјени одређивањем стварања повољне пореске политике и даљег очувања социјалне и фискалне стабилности, као и

спровођења реформи са циљем растерећења рада и повећања привредне активности у периоду од 2017. до 2019. године, у области опорезивања планирано је следеће.

Када је ријеч о опорезивању добити правних лица (привредних друштава), донесен је Закон о порезу на добит ("Службени гласник Републике Српске", број 94/15), који је ступио на снагу 1. јануара 2016. године. Тај закон у односу на закон који је престао важити садржи норме којима се јасније дефинише статус повезаних лица, прецизније уређује опорезивање трансакција између повезаних лица (област тзв. трансферних цијена), затим прецизније дефинише третман резервисања за пласмане банака (опште и посебне резерве), односно осигуравајућих друштава (техничке и математичке резерве), прецизније уређује начин алокације заједничких (индиректних) трошкова компаније (привредног друштва) на пословне јединице, усклађује начин опорезивања нерезидената (порез по одбитку) са рјешењима која постоје у окружењу. Такође, овим законом утиче се на смањење разлика између пореског биланса и биланса успјеха, што доприноси лакшем и једноставнијем утврђивању пореске основице пореза на добит код пореског обвезника, повећање ефикасности пореског поступка код пореског обвезника, повећање квалитета финансијског извјештавања и прецизније дефинисање прихода и расхода који се признају у пореском билансу.

У периоду од 2017. до 2019. године планирана је измјена Закона о порезу на добит, која ће бити усмјерена на редефинисање третмана расхода по основу резервисања за пласмане банака (опште и посебне резерве), једноставнији начин обрачуна амортизације за потребе пореског биланса, јасније дефинисање резидената и извора опорезиве добити, са циљем онемогућавања двоструког опорезивања порезом на добит у оквиру Босне и Херцеговине. Циљ овог закона је да се пословни амбијент у Републици учини препознатљивим и прихватљивим, али и усклађивање начина опорезивања добити компанија са међународним принципима опорезивања и напредним пореским системима.

У 2015. години донесен је Закон о порезу на доходак ("Службени гласник Републике Српске", број 60/15), са циљем смањења пореског оптерећења првенствено укидањем опорезивања прихода од удјела у капиталу правних лица, затим прецизнијим дефинисањем и одређивањем пореских олакшица, подстицањем улагања у премије животног осигурања у виду нове пореске олакшице, раздвајањем опорезивања личних примања (примања из радног односа) од других видова примања који се имају сматрати осталим доходом (доходак из различитих уговорних односа, приходи од чланства у управним, надзорним одборима, одборима за ревизију, приходи од посланичких и одборничких функција и сл.).

У периоду од 2017. до 2019. године планирано је доношење Закона о измјенама и допунама Закона о порезу на доходак са циљем редефинисања опорезивања капиталних добитака, затим проширења опорезиве основице пореза на доходак редефинисањем опорезивања прихода из радног односа, као и прихода од капитала. Такође, овим измјенама Закона о порезу на доходак поједноставиће се и редефинисати опорезивање и утврђивање пореске основице за доходак од самосталне дјелатности у складу са економском снагом пореских обвезника.

Законом о измјенама и допунама Закона о доприносима, који је донесен у децембру 2015. године и ступио на снагу 1. јануара 2016. године, умањена је основица обавезних доприноса за носиоце некомерцијалних породичних пољопривредних газдинстава за допринос за здравствено осигурање (20% просјечне бруто плате, а била је 30% просјечне бруто плате), уведена је основица за предузетнике (60% просјечне бруто плате у Републици Српској) и лица која самостално обављају професионалну дјелатност (бруто плата у Републици Српској). Такође, овим законом укинута је обавеза плаћања доприноса на исплату пензијског доприноса до 1.200 КМ годишње уколико тај пензијски допринос плати за обвезника доприноса уплатилац доприноса. Циљ предметне олакшице је подстицање послодаваца у Републици Српској, са једне стране, да за своје запослене плате одређени износ средстава који би био ослобођен плаћања доприноса, а са друге стране, неопходан подстицај формирању и заживљавању ове врсте штедне у Републици Српској. Корист за сваког запосленог је у суштини пензија која се остварује након истека периода улагања у добровољни пензијски фонд, која се остварује и поред пензије која се исплаћује из обавезног пензијског осигурања у Републици Српској.

Када је ријеч о пореској политици у области обавезних доприноса, у наредном периоду, планирана је измјена Закона о доприносима, и то смањење збирне стопе доприноса са циљем смањења пореског оптерећења на рад и запошљавање. Смањење збирне стопе доприноса услиједиће када се, након детаљне анализе ефеката претходних измјена (добит, доприноси, парафискални намети) утврди да је неопходно и додатно смањење оптерећења рада и запошљавања, при чему би се недостајућа средства морала обезбједити претходно извршеним измјенама Закона о порезу на добит и Закона о порезу на доходак. Уколико се утврди да та средства нису довољна за одржавање стабилности система социјалне заштите

(пензијско-инвалидско осигурање, здравствено осигурање, дјечја заштита и заштита незапослених), додатна недостајућа средства ће се обезбједити измјеном политиком индиректног опорезивања. Такође, измјенама Закона о доприносима редефинисаће се обвезник и обавеза плаћања доприноса за носиоце комерцијалних пољопривредних газдинстава са циљем равнотјеријег оптерећења ове дјелатности.

У 2015. години донесен је Закон о порезу на непокретности ("Службени гласник Републике Српске", број 91/15), који је ступио на снагу 1. јануара 2016. године, и то са циљем даље унапређења опорезивања непокретности према тржишној вриједности. Овим законом смањен је распон пореске стопе пореза на непокретности (од 0% до 0,20%) у односу на распон из претходног закона (од 0,05% до 0,5%) и уведена посебна стопа за непокретности које се користе у производне сврхе (од 0% до 0,10%). Локалне заједнице, осим стопе, обавезне су утврђивати и почетну вриједност непокретности. Од опорезивања порезом на непокретности ослобођене су оне непокретности које се у пословним књигама воде као залихе, а омогућен је Пореској управи и јединицама локалне самоуправе приступ подацима Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове о непокретностима, за потребе употпуњавања фискалног катастра непокретности. Овај закон првенствено има за циљ стабилизацију буџета локалних заједница.

У периоду од 2017. до 2019. године није планирана промјена регулативе којом се уређује област опорезивања концесија, али ће се прилагођавањем подзаконске регулативе из ове области настојати повећати користи Републике и локалних заједница од природних богатстава, а тиме ће се допринијети одрживости буџета Републике и буџета локалних заједница.

У 2016. години донесен је Закон о измјенама и допунама Закона о пореском поступку Републике Српске, а у оквиру спровођења реформе привредног система Републике Српске, односно са циљем смањења обима сиве економије у Републици Српској. Предметни закон садржи и измјене којима се омогућава контрола нерегистрованог пословања и контрола пријављивања радника у Јединствени систем регистрације, контроле и наплате доприноса од стране свих инспекцијских органа у Републици Српској, било на републичком, било на локалном нивоу, као и измјене којима се онемогућава регистрација у Пореској управи Републике Српске оних пореских обвезника чији оснивачи имају неизмирене пореске обавезе, као и оних пореских обвезника чији су оснивачи истовремено и оснивачи пореских обвезника који имају неизмирене пореске обавезе.

Такође, у наредном периоду планирано је јачање инспекцијских контрола у Пореској управи Републике Српске, са циљем смањења избјегавања плаћања пореза и смањења обима сиве економије у Републици Српској. Законом о измјенама и допунама Закона о пореском поступку омогућено је подношење пореских пријава електронским путем, чиме ће се значајно унаприједити рад Пореске управе Републике Српске и смањити трошкови администрирања. Планиран је активан рад на повећању броја пореских обвезника који пореске пријаве подносе електронским путем. Исто тако, очекује се потпуна имплементација новог информационог система Пореске управе Републике Српске, који ће значајно допринијети смањењу трошкова администрирања пореза, као и cjело-витом побољшању услуга Пореске управе према свим пореским обвезницима. Уједно, побољшање рада свих инспекцијских органа у смислу повећања степена одговорности у раду, отклањање различитог приступа контроли и тумачењу прописа од стране појединих инспектора представља наставак почетих активности на сузбијању сиве економије.

У периоду од 2017. до 2019. године нису планиране измјене регулативе у области фискалних каса, већ јачање пореских контрола примјене Закона о фискалним касама које ће допринијети већем степену поштовања Закона.

У наредном периоду планирано је доношење Закона о пореском систему Републике Српске, којим ће се извршити инвентура свих пореских облика, а након његовог доношења онемогућити републичким и локалним органима прописивање нових пореза изван оквира тог закона, што ће допринијети стварању препознатљивог и пожељног пореског амбијента. Предметним законом даје се законски основ за доношење регистра пореских и непореских давања Републике Српске, на основу којег ће бити извршене детаљне анализе оправданости и висине појединих пореских и непореских давања са коначним циљем њиховог смањења или укидања. Могу се очекивати интервенције у више прописа који имају обиљежја пореских прописа. Овакве интервенције у прописима Републике Српске имаће за последицу административно растерећење послова у Републици Српској, односно смањење броја процедура и поднесака који су неопходни за измиривање пореских и непореских обавеза субјеката у Републици Српској, као и пореско растерећење правних и физичких лица.

У области индиректног опорезивања планирана је измјена и допуна Закона о акцизама у БиХ, која се односи на укидање путарине од 0,15 КМ/л, али се у висини укинуте путарине од 0,15 КМ/л

повећава акциза на деривате нафте (дизел-гориво и остала гасна уља, моторни бензин – укључујући и безоловни, лож-уље екстра лако и лако специјално EL и LS). Повећањем акције на лож-уље смањено би се цјеновни јаз између различитих категорија нафтних деривата. Поменутим измјенама Закона увела би се и акција на био-горива и био-течности у износу од 0,45 KM/l. Такође, планирано је повећање путарине са 0,10 KM/l на 0,25 KM/l нафтних деривата уз увођење поменуте путарине и на био-горива и течни нафтни гас. Додатни приход од путарине намјенски би се користио за изградњу ауто-путева и за путеве.

У циљу обезбјеђивања додатних средстава за финансирање здравствене заштите планирано је увођење посебне акције на пиво и безалкохолна пића у износу од 0,15 KM по литру, као и на алкохол и алкохолна пића у износу од 5 KM, односно на воћну природну ракију у износу од 2,5 KM по литру апсолутног алкохола. Посебна акција представљала би намјенски приход фондова здравственог осигурања.

У пројекцијама пореских и непореских прихода за сектор општа влада узети су у обзир ефекти усвојених измјена законске регулативе које су наведене у овом дијелу, а планиране измјене законске регулативе узете се у обзир након што закони буду усвојени у Народној скупштини Републике Српске, односно Парламентарној скупштини БиХ када је ријеч о у индиректним порезима.

У оквиру планиране потрошње, у периоду од 2016. до 2019. године значајна су издвајања за дознаке на име социјалне заштите (од 50,8% до 53,1%) и издвајања за лична примања запослених (од 23,8% до 25,1%) који су дефинисани законским оквиром. Донекле условљено расположивим средствима је издвајање за расходе по основу коришћења робе и услуга (од 7,4% до 7,7%), док се за нето издатке за нефинансијску имовину планира издвојити од 4,5% до 7,9% укупне потрошње. У структури планиране потрошње није занемариво ни издвајање за расходе камата и друге расходе финансирања (од 2,8% до 3,1%).

Буџетска потрошња одражава приоритетне политике које су у складу са укупним нивоом доступних средстава и усмјерена је на осигурање реалног оквира унутар којег ресорна министарства и буџетски корисници могу функционисати, водећи рачуна о испуњавању законом створених обавеза, а све то руководећи се начелима рационалности и штедње.

3.2. Имплементација Буџета у 2016. години

Највећи дио фискалног оквира опште владе Републике Српске чини буџет Републике Српске. Буџет Републике Српске за 2016. годину усвојила је Народна скупштина Републике Српске 23. децембра 2015. године, у износу од 3.127 милиона KM. Најзначајнија новина у Буџету Републике Српске за 2016. годину, у односу на раније године, јесте увођење Фонда ПИО у трезорски систем пословања, као корисника буџета Републике Српске, и највећа одступања у приходима и расходима Буџета Републике Српске резултат су ове измјене. Ако се посматрају консолидовано буџети за ниво опште Владе Републике Српске, ова измјена неће бити евидентна јер је у претходном периоду Фонд ПИО био обухваћен у оквиру подсектора фондови социјалне сигурности.

Буџетом Републике Српске за 2016. годину планиран је суфицит у износу од два милиона KM, док је на нивоу централне владе планирани дефицит од 115,9 милиона KM, а на нивоу опште владе дефицит од 94,9 милиона KM. Планирани дефицит буџета на нивоу опште владе у 2017. години износи 114,8 милиона KM, док се у 2018. и 2019. години на нивоу опште владе очекује суфицит од 172,7 милиона KM и 251,5 милиона KM.

Укупни приходи буџета Републике Српске у 2016. години износе 2.486,9 милиона KM, а њихову структуру чине:

- Порески приходи у износу од 1.509,9 милиона KM, којима су обухваћени приходи од индиректних пореза, приходи од пореза на доходак и пореза на добит и приходи од пореза на имовину;
- Доприноси за социјално осигурање у износу од 779 милиона KM, који су уједно разлог значајне разлике у буџетским приходима. Увођењем Фонда ПИО у трезорски систем пословања од 1. јануара 2016. године приход од доприноса за пензијско и инвалидско осигурање планиран у оквиру прихода буџета Републике;
- Приходи од имовине у износу од 54,9 милиона KM;
- Остали приходи у износу од 143 милиона KM.

Укупни расходи буџета Републике Српске у 2016. години износе 2.484,9 милиона KM, а њихову структуру чине:

- Бруто плате и накнаде запослених планиране у износу од 722,7 милиона KM, у складу са Законом о платама запослених у органима управе Републике Српске, Законом о платама запослених у институцијама правосуђа Републике Српске, Законом о платама запослених у Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Законом о платама запослених у области просвјете и културе Републике Српске, Законом о платама и накнадама судија и тужилаца у Републици Српској и Законом о платама запослених у јав-

ним службама Републике Српске, те Одлуком о утврђивању цијене рада и другим законским и подзаконским актима који регулишу ову област;

- Издаци за робу и услуге планирани су у износу од 103,3 милиона KM;
- Дознаке на име социјалне заштите планиране су у износу од 1.248,4 милиона KM, од чега је највећи износ издвајања планиран у складу са законима који регулишу буџетска издвајања према пензионерима, бораčkoј популацији, избјеглицама и расељеним лицима;
- Издаци за камате у износу од 104,8 милиона KM у складу са планом отплате инозадужења и унутрашњег задужења, ажурираног плана повлачења по инвестиционим кредитима, планираног финансирања буџета, те календара емисија трезорских записа и дугорочних обезвјеница;
- Субвенције су планиране у износу од 98,7 милиона KM, а намијењене су за произвођаче робе и услуга и имају циљ да утичу на обим производње, цијену по којој се учинци продају или надокнаду произвођачу по неком другом основу;
- Донације у износу од 128,8 милиона KM, од чега се највећи дио издвајања односи на здравствено осигурање незапослених лица, социјалну заштиту (у складу са Законом о социјалној заштити), трансфере јединицама локалне самоуправе и акционе планове и пројекте запошљавања;
- Нето издаци за нефинансијску имовину у износу од 52,2 милиона KM као резултат обезбјеђења средстава за куповину објекта у Источно Сарајеву за потребе смјештаја представника Републике Српске у заједничким институцијама БиХ и средстава планираних у оквиру јавних инвестиција;
- Други расходи планирани у износу од 25,9 милиона KM, а чине их текућа буџетска резерва и грантови.

Према извјештајима о извршењу Буџета Републике Српске за шест мјесеци 2016. године, у односу на половину плана за 2016. годину, укупни приходи остварени су у висини 97%, од чега су порески приходи остварени у висини од 98%, доприноси за социјално осигурање 93%, приходи од имовине 92% и остали приходи 106%.

На расходовној страни остварење укупних расхода износи 89%, текућих расхода 90%, а издатака за нефинансијску имовину 70%. У оквиру текућих расхода, расходи за лична примања извршени су 100%, расходи по основу коришћења робе и услуга 53%, расходи финансирања и други финансијски трошкови 90%, дознаке на име социјалне заштите 96% и трансфери између буџетских јединица 58%. Из овог се може видјети да су приликом реализације Буџета отплате дугова приоритет, док се текућа потрошња усклађује са остварењем прихода буџета. На тај начин врши се контрола јавне потрошње кроз ограничење текућих расхода (расхода за коришћење робе и услуга, грантова, субвенција и трансфера).

3.3. Средњорочни изгледи Буџета

У табелама 2а и 2б Изгледи буџета шире владе дати су консолидовани подаци о планираним буџетским средствима опште владе за Републику Српску.

Средњорочне пројекције прихода за сектор опште владе износе 3.921,1 милион KM у 2017. години, 4.019,1 милион KM у 2018. години, односно 4.126,6 милиона KM у 2019. години. Структуру прихода за сектор опште владе чине:

- Приходи од индиректних пореза, који су планирани у износу од 1.564 милиона KM у 2017. години, 1.624,1 милион KM у 2018. години и 1.674,9 милиона KM у 2019. години;
- Приходи од директних пореза (порез на добит, порез на доходак и порез на имовину) у износу од 437 милиона KM у 2017. години, 448,5 милиона KM у 2018. години и 461,1 милион KM у 2019. години;
- Доприноси за социјално осигурање планирани су у износу од 1.480,9 милиона KM у 2017. години, 1.500,5 милиона KM у 2018. години и 1.535,8 у 2019. години;
- Приходи од имовине (приходи од финансијске и нефинансијске имовине и позитивних курсних разлика) износе 77,7 милиона KM у 2017. години, 74,8 милиона KM у 2018. години и 75 милиона KM у 2019. години;
- Остали приходи, који обухватају приходе од такса, накнада, прихода од пружања јавних услуга и остале непореске приходе, планирани су у износу од 361,6 милиона KM у 2017. години, 371,3 милиона KM у 2018. години и 379,9 милиона KM у 2018. години.

Према урађеној пројекцији, приходи подсектора централне владе износе 2.697,6 милиона KM у 2017. години, 2.761,4 милиона KM у 2018. години, односно 2.815,7 милиона KM у 2019. години.

Будући да највећи дио фискалног оквира подсектора централне владе чини буџет Републике Српске, у овом дијелу документа

приказани су приходи буџета Републике Српске који се очекују у наредном средњорочном периоду. Укупни очекивани буџетски приходи износе 2.590,1 милион КМ у 2017. години, односно 2.655,3 милиона КМ у 2018. години и 2.708,4 милиона КМ у 2019. години. Средњорочну структуру прихода буџета Републике Српске чине:

- Пројекција пореских прихода износи 1.582,6 милиона КМ у 2017. години и већи су за 4,8% у односу на средства планирана Буџетом за 2016. годину, од чега се највећи дио тог повећања односи на раст прихода од индиректних пореза. Порески приходи износе 1.637,8 милиона КМ у 2018. години и 1.668,9 милиона КМ у 2019. години.

- Очекивани приходи од директних пореза износе 360,4 милиона КМ у 2017. години, а 370 милиона КМ у 2018. години и 380,6 милиона КМ у 2019. години. Пројекција прихода од пореза на добит узима у обзир трендове кретања прихода од пореза на добит у претходном периоду, као и очекивани привредни раст у наредном периоду. Законом о порезу на доходак ("Службени гласник Републике Српске", бр. 60/15 и 5/16) прописано је опорезивање дохотка физичких лица у Републици Српској. Кључна новина у односу на претходни закон је укидање опорезивања прихода од дивиденди и удјела у добити правних лица, што је довело до значајног смањења прихода од пореза на доходак на годишњем нивоу. Пројекција прихода од пореза на доходак узима у обзир ефекте новог Закона о порезу на доходак, а усклађена је и са кретањем прихода од пореза на доходак у претходном периоду, као и са очекиваним растом плата и запослености у посматраном периоду. У оквиру пројекције прихода од директних пореза обухваћена је и пројекција прихода од пореза на имовину, која је усклађена са очекиваним привредним растом у средњорочном периоду.

- У складу са проценом нето прихода од индиректних пореза који припадају Републици Српској и Законом о буџетском систему Републике Српске, од пројектованих нето прихода од индиректних пореза очекује се да ће Буџету Републике Српске у 2017. години бити дозначен износ од 1.197,2 милиона КМ (са спољним дугом од 330,2 милиона КМ), што представља раст од 4,9% у односу на средства која су планирана Буџетом за 2016. годину. Такође, од пројектованих нето прихода од индиректних пореза који припадају Републици Српској процењује се да ће у 2018. и 2019. години буџету Републике Српске бити дозначен износ од 1.242,8 милиона КМ (са спољним дугом од 341,5 милиона КМ), односно 1.276,3 милиона КМ (са спољним дугом од 291,4 милиона КМ), респективно.

- Пројекција прихода по основу осталих пореза (заостале обавезе) износи 25 милиона КМ у 2017. години, 25 милиона КМ у 2018. години и 12 милиона КМ у 2019. години. Пројекција је усклађена са очекиваним уплатама по раније одобреним репрограмама.

- Законом о доприносима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 116/12 и 103/15) прописана је обавеза обрачуна и уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање. На основу Закона о буџетском систему Републике Српске, приход по основу доприноса за пензијско и инвалидско осигурање припада буџету Републике Српске од 1. јануара 2016. године. Пројекција прихода по овом основу износи 787,1 милион КМ у 2017. години, 796,5 милиона КМ у 2018. години, а 816,2 милиона КМ у 2019. години. Наведена пројекција је урађена на основу кретања прихода од овог доприноса у претходном периоду, постојеће законске регулативе у овој области и очекиваног кретања бруто плата и броја осигураника у наредном периоду.

- Приходи од имовине, односно приходи од финансијске и нефинансијске имовине и позитивних курсних разлика процијењени су у износу од 70,8 милиона КМ у 2017. години, 66,6 милиона КМ у 2018. години и 64,3 милиона КМ у 2019. години. Разлог значајног раста непореских прихода у 2017. години су очекивано већи приходи од дивиденди и удјела у профиту у јавним предузећима и финансијским институцијама у односу на средства која су планирана Буџетом за 2016. годину.

- Очекивани остали приходи износе 149,7 милиона КМ у 2017. години, 154,5 милиона КМ у 2018. години и 159,1 милион КМ у 2019. години. Пројекција осталих прихода је урађена на основу пројекције реалног раста БДП у посматраном периоду и досадашњих трендова у наплати осталих прихода.

Средњорочне пројекције укупних расхода у периоду од 2017. до 2019. године за сектор опште владе износе 4.036,0 милиона КМ, 3.846,4 милиона КМ и 3.875,1 милион КМ респективно. У оквиру расхода бруто плате и накнаде запосленима крећу се од 962,1 милион КМ у 2017. години до 969,3 милиона КМ у 2019. години. Издаци материјала и услуга у посматраном периоду благо падају са 300,9 милиона КМ на 296,3 милиона КМ. Дознаке на име социјалне заштите планиране су на нивоу: 2.052,0 милиона КМ, 2.044,1 милион КМ и 2.047,6 милиона КМ респективно. Издаци за камате крећу се од 117,8 милиона КМ у 2017. години до 108,6 ми-

лиона КМ у 2019. години. Субвенције са 115,5 милиона КМ падају на 107,7 милиона КМ. Нето издаци за нефинансијску имовину планирани су на нивоу од 317,1 милион КМ у 2017. години до 203,9 милиона КМ у 2019. години.

Средњорочне пројекције укупних расхода у периоду од 2017. до 2019. године за подсектор централне владе имају опадајући тренд и износе 2.824,0 милиона КМ, 2.623,3 милиона КМ и 2.616,6 милиона КМ кроз године.

Утврђивање висине текућих расхода и укупног фонда за плате је највећим дијелом резултат спровођења реформе јавне управе, а средњорочну структуру расхода Буџета Републике Српске чине:

- Бруто плате и накнаде запослених планиране су у износу од 717,7 милиона КМ у 2017. години, 720,3 милиона КМ у 2018. години и 722,4 милиона КМ у 2019. години. Планирање издвајања за бруто плате и накнаде запослених у средњорочном периоду је у складу са преузетим обавезама из Писма намјере, као и измјенама Закона о платама, који регулишу ову област, а којим је предвиђено смањење издвајања за минули рад и рачуна се на сваку годину навршеног радног стажа, а резултат тога је смањење издвајања за бруто плате. У складу са преузетим обавезама из Писма намјере, потписаним са ММФ у мају 2016. године, кроз закључени трогодишњи проширени аранжман, Влада Републике Српске је усвојила и Стратешки план за смањење укупне потрошње на плате у периоду 2017–2019. године. У наредном трогодишњем периоду уз помоћ Свјетске банке успоставиће се и Регистар запослених у јавном сектору, који ће укључивати и запослене у здравственим установама и ванбуџетским фондовима. Регистар ће бити основ за операционализацију стратешких планова за смањење броја запослених у јавном сектору. Кроз смањење текуће потрошње, укључујући контроле запошљавања и укупног фонда плата, уз примјену Закона о фискалној одговорности, створиће се простор за повећање капиталних расхода који у већој мјери придоноси економском расту.

- Издаци за робе и услуге у су планирани у износу од 109,7 милиона КМ у 2017. години, 106,1 милион КМ у 2018. години и 105,5 милиона КМ у 2019. години.

- Дознаке на име социјалне заштите су планиране у износу од 1.258,1 милион КМ у 2017. години, 1.250,2 милиона КМ у 2018. години и 1.251,2 милиона КМ у 2019. години, од чега је највећи износ издвајања планиран у складу са законима који регулишу буџетска издвајања према пензионерима, бораčkoј популацији, избјеглицама и расељеним лицима.

- Издаци за камате планирани су у износу од 102,5 милиона КМ у 2017. години, 103,5 милиона КМ у 2018. години и 99,2 милиона КМ у 2019. години у складу са планом отплате инозадужења и унутрашњег задужења, ажурираног плана повлачења по инвестиционим кредитима, планираног финансирања буџета, те календара емисија трезорских записа и дугорочних обвезница.

- Субвенције су планиране у износу од 98,2 милиона КМ у 2017. години, 94,2 милиона КМ у 2018. години и 94,2 милиона КМ у 2019. години, а намијењене су за произвођаче робе и услуга и имају за циљ да утичу на обим производње, цијену по којој се учинци продају или надокнаду произвођачу по неком другом основу.

- Донације у износу од 131,1 милион КМ у 2017. години, 127,3 милиона КМ у 2018. години и 130,7 милиона КМ у 2019. години, од чега се највећи дио издвајања односи на здравствено осигурање незапослених лица, социјалну заштиту (у складу са Законом о социјалној заштити), трансфере јединицама локалне самоуправе и акционе планове и пројекте запошљавања.

- Нето издаци за нефинансијску имовину планирани су у износу од 79,7 милиона КМ у 2017. години, 54,9 милиона КМ у 2018. години и 63,6 милиона КМ у 2019. години, а највећи износ средстава је планиран у оквиру јавних инвестиција.

Финансирање буџета и консолидованог буџета током трајања Програма, план, извори, инструменти, намјена

У периоду од 2017. до 2019. године планирано је укупно финансирање¹³ (ново задужење) у износу од 1,8 милијарди КМ, од чега 0,9 милијарди КМ у 2017. години, 0,6 милијарди КМ у 2018. години, те 0,3 милијарде КМ у 2019. години. Током датог периода удео финансирања из спољних извора се смањује у корист финансирања из домаћих извора (са 67% у 2017. години на 19% у 2019. години). Спољни извори углавном се користе за финансирање инвестиционих пројеката као резултат максималног искоришћавања

¹³ Финансирање за период од 2017. до 2019. године обухвата план повлачења инокредитних средстава по инвестиционим пројектима у имплементацији одобреним од стране Народне скупштине Републике Српске закључно са 30. септембром 2016. године, домаћих кредитних средстава по инвестиционим пројектима планираним Нацртом буџета за 2017. годину, план примитака по основу нових кредитних задужења и емисија хартија од вриједности у сврху финансирања буџетске потрошње, а о чему ће Народна скупштина Републике Српске одлучивати у оквиру годишњих одлука о дугорочном задужењу.

приступа концесионим изворима финансирања (Свјетска банка, ЕИВ, ЕБРД, Развојна банка Савјета Европе итд.). Домаћи извори финансирања углавном се користе за финансирање буџетске подршке, што је последица кредитног рејтинга земље и ограниченог приступа међународном тржишту капитала, као и условљености добијања концесионих средстава испуњавањем циљева постављених на нивоу земље.

Током датог периода финансирање ће се реализовати највећим дијелом путем дугорочних (домаћих и спољних) инструмената, уз одржавање номиналног износа финансирања путем домаћих краткорочних и дугорочних инструмената (углавном хартија од вриједности) на приближно садашњем нивоу.

3.4. Ниво задужености и развој догађаја, анализа ванредних операција и усклађивање тока и стања

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске детаљно је уређена област задуживања и издавања гаранција Републике Српске и јединица локалне самоуправе, те начини и процедуре задуживања, што заједно са постојећим законима из области буџетског система чини cjеловит правни оквир за унапређење и контролу буџетске дисциплине. Овим законом утврђено је ограничење износа дуга тако да укупан дуг Републике Српске¹⁴ на крају фискалне године не може бити већи од 60%, док јавни дуг Републике Српске не може бити већи од 55% оствареног БДП у тој години. Дуг Републике Српске настао по основу задужења за финансирање санације штете из Јединственог регистра штета, прописаног у Закону о Фонду солидарности за обнову Републике Српске, изузима се из ограничења која су прописана за укупан и јавни дуг Републике Српске. Краткорочни дуг Републике Српске не може бити већи од 8% износа редовних прихода остварених у претходној фискалној години, укупна изложеност Републике Српске по издатим гаранцијама не може бити већа од 15% оствареног БДП у тој години. Јединице локалне самоуправе се могу дугорочно задужити само ако у периоду стварања дуга укупан износ који доспијева за отплату, по предложеном дугу и cjелокупном доспјелом, неизмиренем постојећем дугу, у било којој наредној години није већи од 18% износа њених редовних прихода остварених у претходној фискалној години. Краткорочни дуг општина не може бити већи од 5% њихових редовних прихода остварених у претходној фискалној години, а изложеност јединице локалне самоуправе по издатим гаранцијама не може да буде већа од 30% износа њихових редовних прихода остварених у претходној фискалној години (сва правила која важе за јединице локалне самоуправе важе и за фондове социјалне сигурности, осим у дијелу који се тиче гаранција – фондови социјалне сигурности не могу их издавати).

Што се тиче институционалног аранжмана, посао управљања дугом и индиректним дугом Републике Српске повјерен је Ресору за управљање дугом, као организационој јединици Министарства финансија.

У децембру 2015. године Влада Републике Српске је усвојила документ Стратегија управљања дугом Републике Српске за период 2015–2018. године, а који је припремило Министарство финансија Републике Српске. Стратегијом управљања дугом Републике Српске за период 2015–2018. године идентификовани су индикатори, тј. смјернице у циљу остваривања структуре дуга са прихватљивим нивоом трошкова и ризика, и то:

- у циљу управљања валутним ризиком, дуг изражен у страни валути (искључујући дуг у EUR) треба да буде мањи од 35% укупног посматраног дуга, док у циљу развоја домаћег тржишта унутрашњи дуг треба да буде већи од 25% укупног посматраног дуга;
- у циљу управљања ризиком рефинансирања, просјечно вријеме до доспијећа треба да је дуже од четири године, а краткорочни дуг да је мањи од 8% прихода остварених у претходној години;
- у циљу управљања ризиком каматних стопа, дуг по фиксним условима треба да износи више од 60% укупног посматраног дуга, док просјечна пондерисана каматна стопа треба да буде нижа од 3,5%.
- Влада Републике Српске ће вршити годишње ревидирање и ажурирање Стратегије како би Стратегија увијек обухватала четворогодишњи период (текућа година и наредне три).

Стање јавног дуга Републике Српске на дан 30. септембар 2016. године износи 4.364,6 милиона КМ, што је 46,0% БДП-а¹⁵, док стање укупног дуга Републике Српске износи 5.414,7 милиона КМ, тј. 57,0% БДП, а чини га:

¹⁴ У складу са Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске, укупан дуг Републике Српске чине јавни дуг Републике Српске, дуг јавних предузећа, ИРПС и институција јавног сектора. Јавни дуг је дуг Републике Српске (буџета), дуг јединица локалне самоуправе, те дуг фондова социјалне сигурности.

¹⁵ Процијењена вриједност БДП за 2016. годину износи 9.498 милиона КМ.

- дуг Републике Српске (буџета) у износу од 3.805,4 милиона КМ,
- дуг јединица локалне самоуправе у износу од 368,7 милиона КМ,
- дуг фондова социјалне сигурности у износу од 190,5 милиона КМ те
- дуг јавних предузећа и Инвестиционо-развојне банке Републике Српске (ИРБ) у износу од 1.050,1 милион КМ.

Стање укупног дуга Републике Српске на дан 30. септембар 2016. године у износу од 5.414,7 милиона КМ, према поријеклу дуга, односи се на:

- спољни дуг у износу од 3.125,8 милиона КМ, од чега:
 - дуг Републике Српске (буџета) износи 1.998,6 милиона КМ,
 - дуг јединица локалне самоуправе износи 77,2 милиона КМ,
 - дуг јавних предузећа и ИРБ износи 1.050,1 милион КМ, те
- унутрашњи дуг у износу од 2.288,8 милиона КМ, од чега:
 - дуг Републике Српске (буџета) износи 1.806,8 милиона КМ,
 - дуг јединица локалне самоуправе износи 291,5 милиона КМ те
 - дуг фондова социјалне сигурности износи 190,5 милиона КМ.

На дан 30. септембар 2016. године укупан дуг Републике Српске који подлијеже законском ограничењу износи 5.381 милион КМ (56,7% БДП), док јавни дуг који подлијеже законском ограничењу износи 4.331 милион КМ (45,6% БДП).

Када је ријеч о валутној структури дуга, у укупном дугу Републике Српске доминирају четири валуте: КМ, EUR, SDR те USD. Највеће учешће у валутној структури дуга има КМ (42,3%) јер је унутрашњи дуг у cjелини деноминираан у домаћој валути. Имајући у виду да Централна банка БиХ одржава монетарну стабилност у складу са суггесу board аранжманом¹⁶, може се оцијенити повољним то што је учешће EUR у валутној структури дуга значајно (31%). Високо учешће EUR и КМ обезбјеђује висок степен предвидивости будућих обавеза, те је у том смислу Република Српска изложена мањем валутном ризику. Међутим, због значајног учешћа USD валуте у валутној структури дуга (3,5%), а имајући у виду и доминацију USD у структури SDR¹⁷, јачање вриједности USD би могло утицати на повећање стања спољног дуга, што би захтијевало више домаће валуте за сервис спољног дуга.

Што се тиче структуре дуга у погледу рочности, веома је битно као позитивну чињеницу истаћи да је посматрани дуг Републике Српске готово у cjелини дугорочан. Наиме, од укупног дуга Републике Српске на краткорочни дуг се односи само 1,7%, док је читав преостали дуг дугорочан и његово учешће износи 98,3%.

За анализу портфолија дуга значајно је сагледати његову структуру у погледу волатилности услова отплате по којима се поједине обавезе отплаћују. Већи дио укупног дуга, тј. 58,9% отплаћује се по фиксним каматним стопама. Од укупног спољног дуга се по фиксним условима отплаћује 50,9%, док се од укупног унутрашњег дуга по фиксним условима отплаћује 69,8%.

Структура дуга у погледу отплате је такође значајна јер још увијек није почела отплата главнице за све повучене кредите, будући да се поједини кредити налазе у грејс-периоду. Од укупног дуга Републике Српске у фази отплате је 64,2%, док је преосталих 35,8% дуга у грејс-периоду. Од укупног спољног дуга отплата је почела за 67,8% дуга (при чему је од "старог" дуга у отплати 98,3%, а од "новог" дуга у отплати је 61,3%), док је од укупног унутрашњег дуга у фази отплате 59,2%.

Структура дуга са становишта инструмената важна је кад се анализира утрживост дуга. Утрживи дуг представља дуг с којим се отворено тргује на тржишту капитала (хартије од вриједности), те даје могућност да се искористе предности управљања дугом, док се са неутрживим дугом не тргује већ се држи до доспијећа (кредити). Кад је ријеч о структури укупног дуга Републике Српске са становишта инструмената, утрживи дио дуга (обвезнице и трезорски записи) износи 29,8%, док преостали дуг представља неутрживи дио дуга (кредити и дуг који се измирује кроз акциони план или у готовини).

¹⁶ Currency board аранжманом, тј. валутним одбором, утврђено је издавање домаће валуте уз пуно покриће у слободним конвертибилним средствима по фиксном курсу 1 КМ : 0,51129 EUR.

¹⁷ У складу са одлуком Извршног одбора ММФ, од 30.11.2015. године, а која је постала ефективна 1.10.2016. године, у корпу валута које чине SDR укључен је RMB ("Chinese renminbi", односно кинески јуан), а омјер валута у корпи је сљедећи: USD 41,73%, JPY 8,33%, EUR 30,93%, GBP 8,09% и RMB 10,92%.

Табела: Сервис и стање укупног дуга Републике Српске у периоду 2015–2019. године (у милионима КМ)

Р. бр.	ОПИС		2015.	30.9.2016.	2016.	2017.	2018.	2019.
			извршење		план	пројекције		
1	Сервис спољног дуга		204,3	170,9	256,2	336,6	347,8	297,6
	1.1.	Републике Српске (буџета)	133,7	114,0	171,2	237,9	251,7	199,5
	1.2.	Јединица локалне самоуправе	4,7	2,4	5,7	8,1	8,8	8,8
	1.3.	Јавних предузећа и ИРБ	65,9	54,5	79,3	90,6	87,3	89,4
2	Сервис унутрашњег дуга		418,3	384,4	488,0	469,3	563,3	447,2
	2.1.	Републике Српске (буџета)	245,1	301,7	380,0	368,3	462,6	357,2
	2.2.	Јединица локалне самоуправе	56,3	40,6	60,0	56,9	56,3	49,2
	2.3.	Фондова социјалне сигурности	116,8	42,2	48,0	44,1	44,4	40,8
3	Сервис укупног дуга Републике Српске (1 + 2)		622,6	555,3	744,2	805,9	911,1	744,8
3.1.	Сервис дуга из Буџета Републике Српске		498,0	501,6	674,8	740,3	844,3	685,0
4	Стање спољног дуга		3.012,1	3.125,8	3.435,2	3.730,6	4.045,4	4.212,4
	4.1.	Републике Српске (буџета)	1.951,4	1.998,6	2.113,6	2.276,1	2.459,6	2.566,9
	4.1.1.	које подлијеже законском ограничењу	1.925,4	1.964,9	2.073,2	2.207,5	2.380,0	2.472,6
	4.1.2.	које не подлијеже законском ограничењу	26,0	33,6	40,4	68,5	79,6	94,2
	4.2.	Јединица локалне самоуправе	79,1	77,2	92,6	137,7	146,3	155,0
	4.3.	Јавних предузећа и ИРБ	981,6	1.050,1	1.228,9	1.316,9	1.439,5	1.490,5
5	Стање унутрашњег дуга		2.265,0	2.288,8	2.227,8	2.151,1	2.018,9	1.888,4
	5.1.	Републике Српске (буџета)	1.619,3	1.806,8	1.777,6	1.787,0	1.731,5	1.677,7
	5.2.	Јединица локалне самоуправе	306,9	291,5	258,7	215,8	174,9	132,8
	5.3.	Фондова социјалне сигурности	338,9	190,5	181,5	148,3	112,5	77,9
6	ЈАВНИ ДУГ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ (4.1. + 4.2. + 5)		4.295,5	4.364,6	4.434,0	4.564,8	4.624,8	4.610,4
7	УКУПАН ДУГ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ (4+5)		5.277,1	5.414,7	5.663,0	5.881,7	6.064,3	6.100,9
8	Јавни дуг Републике Српске који подлијеже законском ограничењу (4.1.1. + 4.2. + 5)		4.269,5	4.331,0	4.393,6	4.496,3	4.545,2	4.516,1
9	Укупан дуг Републике Српске који подлијеже законском ограничењу (4.1.1. + 4.2. + 4.3. + 5)		5.251,1	5.381,0	5.622,6	5.813,2	5.984,7	6.006,6

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Закључно са 30. септембром 2016. године стање дуга по основу кредитних задужења за које је Влада Републике Српске издала гаранције износи 345,58 милиона КМ. У оквиру Буџета Републике Српске планирају се средства за отплату обавеза по основу активираних и неактивираних гаранција које су процијењене као ризичне.

Имајући у виду нестабилност привредних кретања у претходном периоду, као и процијењене макроекономске показатеље до 2019. године, а у циљу одржавања прихватљивог капацитета отплате дуга, те смањења дуга у односу на БДП, потребно је извршити приоритизацију пројеката који би били финансирани кредитним аранжманима у наредном периоду, са циљем подржавања само оних пројеката који би допринијели убрзавању привредног раста Републике Српске или додатном запошљавању, одустати од пројеката који нису довољно профитабилни, а носе високе трошкове или ризике, те наставити са јачањем фискалне стабилности у смислу смањења текуће и укупне потрошње, а одлуке о задуживању доносити уважавајући смјернице утврђене Стратегијом управљања дугом Републике Српске.

3.5. Анализа осјетљивости и упоређивање с претходним програмом

Пројекције прихода од директних пореза и непореских прихода урађене су на основу пројектованих макроекономских показатеља за Републику Српску и постојеће пореске политике у области директног опорезивања, као и прописа који дефинишу непореске приходе. За сваку поједину врсту прихода анализирају се трендови кретања наплате у претходном периоду, укључени су потенцијални једнократни утицаји који ће се десити у наредном периоду, те утврђен степен корелације појединих врста прихода са кретањем макроекономских агрегата. Пројекција прихода ради се појединачно за сваку врсту прихода и то је изузетно важно будући да се тако узимају у обзир правни основи, сезонски утицаји и специфичности сваког појединачног извора прихода.

Пројекције прихода од индиректних пореза који припадају Републици Српској, поред уочених текућих трендова у наплати прихода и измјена политике у области акциза на дуван и царина (наставак хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ и

усклађивање акциза на резани дуван са растом акциза на цигарете, као и примјени Споразума о слободној трговини између БиХ и ЕФТА од 1. јануара 2015. године), базиране су на прогнозама релевантних макроекономских показатеља за БиХ и Републику Српску и усвојеном Глобалном оквиру фискалног биланса и политика у БиХ. Политика акциза на дуван у периоду од 2017. до 2019. подразумијева континуирано годишње повећање специфичне акцизе на цигарете у висини од 0,15 КМ/паклици и усклађивање специфичне акцизе на дуван за пушење са растом минималне акцизе на цигарете. Усвојеним Глобалним оквиром фискалног биланса и политика у БиХ за период 2017–2019. година утврђено је да ће средства за финансирање институција БиХ, која ће се издавати с рачуна Управе за индиректно опорезивање, износити 750 милиона КМ за 2017, 2018. и 2019. годину.

С обзиром на специфичност система расподеле прихода од индиректних пореза, процјена кретања макроекономских показатеља за Републику Српску има значај са аспекта сагледавања кретања крајње потрошње у наведеном периоду, као основа за утврђивање коефицијента расподеле прихода од индиректних пореза између Републике Српске и ФБиХ. Међутим, за систем расподеле прихода од индиректних пореза унутар Републике Српске, тј. између подсектора централне владе, јединица локалне самоуправе и ЈП Путеви Републике Српске, од посебне важности је пројекција сервиса спољног дуга.

Промјена било које од претпоставки на којима се заснива пројекција прихода захтијеваће измјену пројекције прихода које су наведене у овом документу.

Основни ризици за остварење наведених пројекција прихода могу бити:

- Одступање макроекономских показатеља од пројектованих вриједности, с обзиром на уску повезаност ових пројекција са пројекцијама прихода, односно на степен корелације појединих врста прихода са кретањем макроекономских агрегата;
- Промјене политике опорезивања у области директних пореза, доприноса и непореских прихода;

- Евентуална промјена политика опорезивања у области акцизних производа и путарине. При томе, очекивани ефекти измијењених политика опорезивања у области акцизних производа, уколико нису праћене адекватним административним и оперативним мјерама и радњама, могу бити умањени кроз нелегални увоз и продају, пореску евазију;

- Значајнија одступања у кретању коефицијента расподеле прихода од индиректних пореза између Републике Српске и ФБиХ у односу на процијењени ниво;

- Неочекиване флукуације на међународном девизном тржишту кроз промјене у сервисирању спољног дуга могу довести до одступања остварених у односу на пројектоване приходе од индиректних пореза;

- Рад пореске администрације има значајан утицај на кретање прихода. Порески приходи зависе од унапређења пореске дисциплине;

- Развој других догађаја (елементарне непогоде и др.).

Основни политички ризици за остварење наведене пројекције прихода од индиректних пореза су сљедећи:

- Усвојеним Глобалним оквиром фискалног биланса и политика у БиХ за период 2017–2019. година утврђено је да ће средства за финансирање институција БиХ која ће се издвајати с рачуна Управе за индиректно опорезивање износити 750 милиона КМ за 2017, 2018. и 2019. годину. Међутим, постојање обавезе да се сваке године усваја Глобални оквир фискалног биланса и политика у БиХ за наредне три године ствара ризик у случају промјене утврђеног износа од 750 милиона КМ;

- Увођење новог аутоматског система расподеле прихода с рачуна Управе за индиректно опорезивање, чије увођење је планирано Писмом намјере са ММФ.

Пројекције расхода раде се на основу захтјева корисника буџета и обавеза проистеклих из законских и подзаконских аката. Реализација буџета врши се у складу са остварењем прихода и прилива у буџет. Ризик остварења јесте у (не)остварењу макроекономских и других претпоставки на којима се заснива пројекција. Такође, ризици у реалном сектору одразили би се на очекивани привредни раст и број запослених.

Ако се упореде документи ЕРПРС за период од 2017. до 2019. годину и НЕРПРС за период од 2016. до 2018. годину, евидентно је да су у 2015. години, услед опрезног планирања прихода у оквиру прошлогодишњег документа, остварени укупни приходи изнад пројектованих. Најзначајнија одступања су у оквиру прихода од индиректних пореза, прихода од имовине, те непореских прихода. Истовремено, остварени укупни расходи у 2015. години су мањи од пројектованих у прошлогодишњем документу. Најзначајнија одступања у оквиру текућих расхода су на издацима за камате и дознакама за социјалну заштиту. Тако је остварени дефицит у 2015. години износио 28,7 милиона КМ и мањи је за 86,3 милиона КМ у односу на планирању у прошлогодишњем програму.

Ажуриране пројекције за 2016. годину у овом програму у односу на пројекције у прошлогодишњем програму на страни прихода су веће, а на страни расхода мање. Ове промјене имале су за ефекат смањење дефицита опште владе за 59,1 милион КМ у односу на прошлогодишњи програм.

Ажурираним пројекцијама за 2017. и 2018. годину повећани су јавни приходи (највише приходи од индиректних пореза и приходи од имовине). У још већој мјери повећани су јавни расходи (највише издаци за нефинансијску имовину). На овај начин дошло је до повећања дефицита за 2017. годину (за 35,4 милиона КМ) и смањења суфицита за 2018. годину (за 10,7 милиона КМ). Разлог томе је првенствено то што се пројекције базирају на опрезним пројекцијама прихода и истовремено расходима заснованим на израженим потребама корисника буџета. Приликом извршавања буџета расходи се свode у оквиру остваривих прихода.

3.6. Фискално управљање и буџетски оквир

Даље унапређивање управљања јавним финансијама у Републици Српској представља највиши приоритет Владе Републике Српске. Успостављање свеобухватних и добро организованих јавних финансија представља предуслов за успјешне процесе реформи и даљи развој свих сектора друштва. На основу анализе ситуације и слабости идентификованих у управљању јавним финансијама, приоритетни циљеви могу се груписати у сљедеће области:

- одрживи фискални оквир,
- унапређење процеса планирања јавне потрошње,
- извршење буџета,
- развој система унутрашњих финансијских контрола, систем интерне ревизије,
- финансијско извјештавање и рачуноводство.

Циљ унапређења процеса планирања и припреме буџета обухвата унапређење до коначног увођења програмског буџетирања,

јачање организационих оквира и кадровских капацитета за стратешко планирање у појединачним институцијама, развој детаљне програмске структуре буџетских корисника, као и дефинисање циљева појединачних програма и креирања индикатора учинка или других метода мјерења резултата испуњавања програмских циљева и обезбјеђивања буџетирања заснованог на резултатима и политици Владе.

Оквир и основ за вођење фискалне политике су закони, стратегије и аранжмани наведени у наставку.

Закон о буџетском систему Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 121/12, 52/14, 103/15 и 15/16) који дефинише буџетски систем Републике Српске и израду Документа оквирног буџета Републике Српске као основа за припрему и израду буџета. Сваке године доноси се Документ оквирног буџета Републике Српске за сљедећу и наредне двије године, а намјена му је да постави стратешки оквир и горње границе ресурса, унутар којих би требало да се припрема годишњи буџет. У том контексту, припрема и израда буџета заснива се на Документу оквирног буџета. Кључни циљ овог документа је да осигура бољу повезаност између приоритетних политика Владе и начина на које она алоцира јавне ресурсе.

Закон о Фискалном савјету БиХ којим је дефинисано постојање Фискалног савјета БиХ који координира фискалну политику БиХ и усваја Глобални оквир фискалног биланса и политика БиХ који се доноси сваке године за сљедећу и наредне двије године. У овом документу предложени су фискални циљеви буџета и горње границе задужења институција БиХ, ФБиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ.

Закон о фискалној одговорности Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 94/15) који уређује фискална правила, мјере и процедуре на основу којих се успоставља фискални оквир, ограничава јавна потрошња, јача одговорност за ефикасно и ефективно коришћење буџетских средстава, оснива Фискални савјет Републике Српске и јача систем контрола и надзора. Овим законом дефинисана су општа и посебна фискална правила. Општа фискална правила односе се на укупан буџетски систем Републике Српске и одређују:

- Правило о дугу: јавни дуг Републике Српске на крају фискалне године не може да буде већи од 55% оствареног БДП у тој години.

- Правило консолидованог буџетског дефицита: консолидовани буџетски дефицит на крају фискалне године не може бити већи од 3% оствареног БДП у тој години.

Посебна фискална правила представљају обавезујуће, аутоматске мјере уколико индикатори исказани општим фискалним правилима достигну вриједносне прагове дефинисане овим законом и одређују:

- Праг за дуг подразумева да уколико јавни дуг Републике Српске на крају фискалне године достигне 50% оствареног БДП у тој години, буџет за наредну годину мора да буде са буџетским суфицитом.

- Праг за консолидовани буџетски дефицит подразумева да уколико консолидовани буџетски дефицит на крају фискалне године достигне 2,5% оствареног БДП у тој години, буџет за наредну годину мора да буде са буџетским суфицитом.

Закон о задужевању, дугу и гаранцијама Републике Српске којим су дефинисана фискална правила: јавни дуг Републике Српске не може да буде већи од 55% оствареног БДП у тој години, укупан дуг Републике Српске не може бити већи од 60% оствареног БДП у тој години, краткорочни дуг Републике Српске не може бити већи од 8% износа редовних прихода остварених у претходној фискалној години, укупна изложеност Републике Српске по издатим гаранцијама не може бити већа од 15% оствареног БДП у тој години, јединице локалне самоуправе се могу дугорочно задужити само ако у периоду стварања дуга укупан износ који доспијева за отплату, по предложеном дугу и целокупном доспјелом, неизмиренем постојећем дугу, у било којој наредној години није већи од 18% износа њених редовних прихода остварених у претходној фискалној години, краткорочни дуг општина не може бити већи од 5% њихових редовних прихода остварених у претходној фискалној години, изложеност јединице локалне самоуправе по издатим гаранцијама не може да буде већа од 30% износа њихових редовних прихода остварених у претходној фискалној години (сва правила која важе за јединице локалне самоуправе важе и за фондове социјалне сигурности, осим правила у вези са гаранцијама – фондови социјалне сигурности не могу их издавати).

Стратегија управљања дугом Републике Српске за период 2015–2018. године представља план који Влада намјерава да имплементира у току средњорочног периода да би се постигла жељена структура портфолија дуга, узевши у обзир владине преференције трошкова и ризика. Стратегијом су идентификовани индикатори, тј. смјернице у циљу остваривања структуре дуга са прихватљивим нивоом трошкова и ризика, и то:

• у циљу управљања валутним ризиком, дуг изражен у страниј валути (искључујући дуг у EUR) треба да буде мањи од 35% укупног посматраног дуга, док у циљу развоја домаћег тржишта унутрашњи дуг треба да буде већи од 25% укупног посматраног дуга;

• у циљу управљања ризиком рефинансирања, просјечно вријеме до доспијећа треба да је дуже од четири године, а краткорочни дуг да је мањи од 8% прихода остварених у претходној години;

• у циљу управљања ризиком каматних стопа, дуг по фиксним условима треба да буде више од 60% укупног посматраног дуга, док просјечна пондерисана каматна стопа треба да буде нижа од 3,5%.

Усвајањем Стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2016–2020. година, што се очекује до краја 2016. године, јасно ће бити дефинисани правци реформи у области јавних финансија и заокружен систем унапређења фискалне одговорности и дугорочне фискалне стабилности Републике Српске.

Влада Републике Српске је кроз Реформску агенду и пратећи Акциони план и Програм економских реформи Републике Српске, а сада и кроз Писмо намјере са ММФ, јасно дефинисала три кључне реформске области, и то:

1. Стабилан привредни раст, који се заснива на опоравку привреде и унапређењу пословне климе и конкурентности;

2. Фискална одрживост, која се темељи на фискалној консолидацији, те реформи јавног сектора; и

3. Социјална сигурност,

које су потпомогнуте реформама у областима владавине права и европских интеграција.

У области финансијског извјештавања даље ће се унапређивати систем извјештавања владиног сектора кроз активности усмјерене на развој статистичких основа финансијског извјештавања усаглашених са међународно признатим стандардима макроекономских статистичких система, повећање ефикасности, обухватности и транспарентности консолидованих финансијских извјештаја корисника буџета, те контролисаних јединица јавног сектора. Паралелно са овим процесом вршиће се и усаглашавање процеса планирања, односно буџетирања за кориснике буџета унутар јавног сектора.

У циљу стратешког уређења области рачуноводства и ревизије донесен је Програм и акциони план унапређивања и развоја рачуноводствене и ревизорске професије у Републици Српској у периоду 2015–2020. година. Ово је наставак почетих реформских активности у овој области у Републици Српској у периоду 2015–2020. година, у циљу изградње ефективног и ефикасног институционалног и функционалног оквира рачуноводства и ревизије, усаглашеног са европским законодавством и широко прихваћеним међународним рачуноводственим и ревизорским стандардима.

4. ПРИОРИТЕТИ СТРУКТУРАЛНИХ РЕФОРМИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У ПЕРИОДУ 2017–2019. ГОДИНЕ

Основни програмски циљ Републике Српске одувјек је био јака, стабилна, демократска и просперитетна Република Српска, са надлежностима које су јој верификоване Дејтонским споразумом, отворена према свијету и институцијама које могу да одговоре потребама свих њених грађана. На основу јасног програмског циља, детаљне анализе стања по свим областима, Програма рада Владе за период 2014–2018. година, те политика Владе Републике Српске, дефинисаних Реформском агендом за период 2016–2018. година и Акционим планом Републике Српске који су усаглашени са Европском унијом и међународним финансијским институцијама, реформске области за 2017. годину, у складу са Смјерницама Европске комисије, за програме економских реформи су сљедеће:

- 1) Управљање јавним финансијама,
- 2) Тржишта енергије, транспорта и телекомуникација,
- 3) Секторски развој,
- 4) Пословно окружење и смањење неформалне економије,
- 5) Истраживање и иновације,
- 6) Вањска трговина и олакшавање инвестиција,
- 7) Образовање и вјештине,
- 8) Запошљавање и тржиште рада и
- 9) Социјална укљученост, смањење сиромаштва и једнаке могућности.

С тим у вези, у наставку, даћемо преглед приоритетних реформских мјера Владе Републике Српске по областима, на којима ће бити акценат у периоду од 2017. до 2019. године.

4.1. Идентификација кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст

Након веома детаљне анализе стања по свакој од области, у складу са Смјерницама Европске комисије, идентификоване су

кључне препреке за раст и конкурентност, а огледају се у сљедећем:

- Непореска давања, која захтијевају значајно администрирање, а обично немају велики фискални ефекат на јавне приходе;
- Фискална оптерећења на рад;
- Здравствени сектор, који акумулира неизмирене обавезе и системски проблем наталитетне политике и оптерећења привреде;
- Ефикасност јавног сектора, а посебно локалне самоуправе;
- Недовољна изграђеност комуникационе инфраструктуре;
- Обим и структура пољопривредне производње, низак технолошки ниво и продуктивност пољопривредне производње, те спољнотрговински дефицит пољопривредних и прехрамбених производа;
- Недовољно ефикасна и некавалитетно довршена приватизација државног капитала, ниска конкурентност производа, низак ниво искоришћености производних капацитета, те низак ниво технолошког развоја;
- Низак ниво учешћа индустријске производње у БДП, низак технолошки ниво и ниска продуктивност у индустрији;
- Бонитетни захтјеви банкарског пословања и неуређен поступак реструктурирања банака, те недовољна ефикасност инвестиционих фондова;
- Недовољно стимулативно пословно окружење;
- Слаба повезаност реалног сектора и научноистраживачке заједнице, те неусклађеност студијских програма, уписне политике и потреба реалног сектора;
- Ефикасност тржишта рада, уз нелојалну конкуренцију, те недовољну контролу нерегистрованог рада.

На основу идентификованих кључних препрека за раст и конкурентност, дефинисане су приоритетне реформске мјере, у складу са методологијом Европске комисије.

4.2. Скраћени преглед реформских приоритета

Преглед реформских приоритета, у складу са идентификованим кључним препрекама за раст и конкурентност, за 2017. годину је:

1) Управљање јавним финансијама:

1. Смањење оптерећења привреде,
2. Реформа здравственог сектора,
3. Осигурање одрживости јавне потрошње и јачање финансијске одговорности;

2) Тржишта енергије, транспорта и телекомуникација:

4. Побољшање ефикасности рада и инвестициона активност у области енергетике и рударства,
5. Унапређење комуникационе инфраструктуре и
6. Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора и заштита животне средине;

3) Секторски развој:

7. Унапређење пољопривредне производње,
8. Реструктурирање привредних друштава у државном власништву и унапређење индустријске производње и
9. Унапређење финансијског тржишта;

4) Пословно окружење и смањење неформалне економије:

10. Унапређење пословног окружења,
11. Унапређење оквира у сектору слободног кретања робе,
12. Унапређење сектора слободног пружања услуга и
13. Унапређење области правде и безбједног амбијента за пословање;

5) Истраживање и иновације:

14. Унапређење ефикасности и ефективности научноистраживачког и иноваторског система;

6) Вањска трговина и олакшавање инвестиција:

15. Унапређење ефикасности спољнотрговинске политике;

7) Образовање и вјештине:

16. Унапређење повезаности образовања и тржишта рада;

8) Запошљавање и тржиште рада:

17. Повећање ефикасности тржишта рада;

9) Социјална укљученост, смањење сиромаштва и једнаке могућности.

У складу са претходно дефинисаним, може се рећи да кључне реформске области и у 2017. години представљају надоградњу већ почетих реформских процеса из 2015. и 2016. године, односно да је акценат Владе Републике Српске и у 2017. години на:

- Реформама у области јавних финансија, прије свега смањењу пореског оптерећења рада и реформи здравственог сектора,

- Унапређењу пословног окружења,

- Унапређењу ефикасности тржишта рада кроз његову бољу повезаности са реформама у образовању,

- Наставку инфраструктурних пројеката, првенствено у областима енергетске и комуникационе инфраструктуре,

- Секторском развоју, који се заснива на реформи јавних предузећа и унапређењу пољопривредне производње, те

- Унапређењу финансијског сектора.

С тим у вези, кључни циљеви у 2017. години су:

- Јачање фискалне одговорности и наставак процеса фискалне консолидације у циљу смањења јавног сектора,

- Подршка привреди кроз смањење пореског оптерећења и јачање конкурентности,

- Интензивирање реформи с циљем унапређења пословног окружења како бисмо привукли инвестиције, отворили више радних мјеста у приватном сектору, те повећали потенцијал за раст економије,

- Очување стабилности финансијског сектора и оживљавање кредитне активности банака те

- Повећање ефикасности тржишта рада кроз реформе на тржишту рада и његову већу повезаност са реформама у образовању.

4.3. Анализа по областима и приоритетима структурних реформи

4.3.1. Управљање јавним финансијама

У области управљања јавним финансијама Република Српска је у 2016. години радила на успостављању Регистра парафискалних давања, који ће усвајањем Закона о пореском систему до краја 2016. године добити и своју правну основу. Успостављањем наведеног регистра, што је била прва фаза у реализацији, онемогућено је наплаћивање било које врсте фискалног давања, које није обухваћено Регистром.

Поред тога, од септембра 2015. године, заједно са ММФ, Влада Републике Српске ради на изналажењу модалитета како би смањила пореско оптерећење рада и на тај начин повећала конкурентност привреде Републике Српске, а уједно и изнашла реалне и сигурне изворе да се надомјесте губици који би у том случају имали ванбуџетски фондови, прије свега Фонд здравственог осигурања. До краја 2016. године, у сарадњи са Министарством финансија Федерације БиХ, биће завршена прва фаза реформе која се односи на хармонизацију законских рјешења из области опорезивања добити привредних друштава, те опорезивања дохотка (у првом кварталу 2017. године), што ће бити основ за анализе и приједлоге за смањење збирне стопе доприноса током 2017. године.

Здравствени сектор Републике Српске има значајне неизмирене обавезе, у првом реду за порезе и доприносе, што је посљедица, у првом реду, неефикасног управљања како домовима здравља, чији су оснивачи јединице локалне самоуправе, тако и болничким сектором. Поред тога, здравствени сектор се суочава и са економским неефикасном мрежом здравствених установа, а уједно и са најмањим приходима по глави становника од свих земаља у региону. Све то је био основ да Влада Републике Српске, уз техничку подршку Свјетске банке, покрене процес реформи здравственог сектора у септембру 2015. године.

Систем републичке управе и локалне самоуправе потребно је додатно реформисати у области запошљавања и износа укупне масе плата, са циљем повећања потрошње за капиталне инвестиције, а уједно и у правцу стварања рационалније и ефикасније јавне управе и локалне самоуправе. Један од проблема са којим се сусрећу јединице локалне самоуправе је број запослених због чега је у новом закону уведен критеријум за утврђивање максималног броја запослених у градској, односно општинској управи. Такође, важећим законским рјешењима није на адекватан начин уређено успостављање и вођење регистра запослених, као и управљање људским ресурсима у општинским, односно градским управама.

Због свега наведеног, кључне препреке за раст и конкурентност у области управљања јавним финансијама су:

- Непореска давања, која захтијевају значајно администрирање, а обично немају велики фискални ефекат на јавне приходе;
- Фискална оптерећења на рад;
- Здравствени сектор, који акумулира неизмирене обавезе; те
- Ефикасност јавног сектора, а посебно локалне самоуправе.

С тим у вези, кључне мјере Владе Републике Српске у области управљања јавним финансијама у 2017. години су:

1. Смањење оптерећења привреде;
2. Реформа здравственог сектора и

3. Осигурање одрживости јавне потрошње и јачање финансијске одговорности.

Смањење оптерећења привреде настало је као потреба стварања конкурентнијег привредног амбијента у Републици Српској. На тај начин постојећи привредни субјекти биће конкурентнији, а уједно, побољшањем инвестиционе климе, Република Српска ће бити привлачнија за нове инвестиције. Смањење оптерећења привреде биће реализовано кроз следеће активности:

- 1) Елиминисањем препрека за пословање предузећа и
- 2) Смањењем пореског оптерећења рада.

Елиминисање препрека за пословање предузећа биће омогућено успостављањем Регистра пореских и непореских давања Републике Српске, како би се онемогућило стварање нових непореских давања без претходних детаљних анализа оправданости њиховог увођења. Почетна верзија Регистра је завршена у четвртм кварталу 2016. године. Након тога, уз помоћ USAID, у 2017. години наставиће се анализа непореских давања који су укључени у Регистар. На основу резултата анализе донијете се одлука о евентуалном укидању или смањењу одређених намета за које се покаже да нису оправдани. Динамика реализације ове мјере подразумева да се у првих шест мјесеци 2017. године припреми анализа сваког појединачног давања које је укључено у Регистар, а да се у другој половини године припреме и усвоје законска и подзаконска рјешења којима ће се смањити или укинути неки од намета укључених у Регистар. Очекивани фискални ефекти биће јасно идентификовани након завршене анализе сваког појединачног намета. Међутим, у оквиру ове мјере планирано је укидање посебне републичке таксе, по основу чега ће бити остварени мањи приходи у буџету Републике Српске (око 10 милиона КМ), али и растерећење за привредне субјекте. Због смањења непореских давања за која се анализа покаже да нису оправдана, привредни субјекти би били конкурентнији на иностраном тржишту. Када је ријеч о потенцијалним ризицима за имплементацију наведене мјере, ризици се огледају у отпору који сигурно неће изостати од стране буџетских корисника, те јединица локалне самоуправе, којима су наведена непореска давања један од извора прихода. Наведена активност је дефинисана кроз Реформску агенду, Писмо намјере и Економску политику Републике Српске за 2016. годину.

Смањење пореског оптерећења рада реализоваће се кроз смањење доприноса, обезбјеђујући истовремено растерећење привреде, те сигурне и реалне изворе из којих ће бити надокнађена средства ванбуџетским фондовима због смањења прихода по основу доприноса. Влада Републике Српске очекује пун ангажман свих нивоа власти у Босни и Херцеговини, те представника Међународног монетарног фонда, будући да је ово и једна од приоритетних области дефинисаних Реформском агендом, чију је реализацију Република Српска покренула још у 2015. години, у којој је наведено да ће се додатне мјере, укључујући и повећање ПДВ, разматрати до краја 2015. године. Хармонизација законских рјешења у области опорезивања добити привредних друштава и дохотка појединца између Републике Српске и Федерације БиХ је прва фаза у уједначавању конкурентности између ентитета, чијим се завршетком до краја 2016. године, односно у првој половини 2017. године ствара основ за анализу могућности смањења доприноса у 2017. години. Динамика реализације ове мјере подразумева да се до краја 2016. године изврши хармонизација на ентитетском нивоу Закона о порезу на добит, те у првом кварталу 2017. године и Закона о порезу на доходак, да се у првих шест мјесеци 2017. године, у сарадњи са ММФ и пословном заједницом у Републици Српској, настави са анализама могућности смањења збирне стопе доприноса, те да се у другој половини године припреме и усвоје законска и подзаконска рјешења како би наведене измјене ступиле на снагу од 1. јануара 2018. године. Што се фискалних ефеката тиче, досадашњи приједлог Владе Републике Српске је ишао у правцу смањења збирне стопе доприноса са 33,0% на бруто плату на 31,6% на бруто плату, односно за 1,4 процентна поена. Према рачуницама Министарства финансија Републике Српске, финансијски ефекти предложених измјена довели би до пада прихода ванбуџетских фондова у укупном износу од око 76 милиона КМ. Због смањења пореског оптерећења рада, привредни субјекти би били конкурентнији на иностраном тржишту. Основни разлог кашњења у реализацији наведене мјере огледа се у потреби да се истовремено изнађу и реални и сигурни извори којима ће бити компензирано смањење прихода ванбуџетских фондова, првенствено Фонда здравственог осигурања Републике Српске. Уједно, додатни разлог за кашњење у реализацији мјере огледа се у чињеници да је због избегавања међусобне конкуренције између Републике Српске и Федерације БиХ потребно припремати паралелно хармонизована рјешења у оба ентитета. Управо наведени разлози за кашњење у реализацији наведене активности представљају и потенцијалне ризике за спровођење тих активности и у 2017. години. Наведена активност је једна од кључних мјера која је дефинисана кроз Реформску агенду, Писмо намјере и економске политике Републике Српске за 2015. и 2016. годину.

Реформа здравственог сектора је почела у септембру 2015. године, а партнер реформе је Свјетска банка. Реформа се реализује кроз неколико фаза, а то су: анализа дуговања здравственог сектора; увођење свих јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске на трезорски начин пословања, те изналажење могућности за нове modele и изворе финансирања. Анализа дуговања здравственог сектора почела је у септембру 2015. године прикупљањем и анализом података јавних здравствених установа у формату који је разрадио Министарство здравља и социјалне заштите. Такође, за спровођење ове мјере Свјетска банка је показала заинтересованост да се укључи и да помогне својом техничком асистенцијом. Тренутни статус мјере је да се стање обавеза пратило током цијеле 2016. године. Будући да је активност уско повезана са мјером увођења трезорског система пословања у здравствени сектор Републике Српске, наставиће се њено спровођење и у 2017. години, како би се добили што тачнији подаци и утврдили начини за измирење обавеза здравственог сектора. Увођење свих јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске на трезорски начин пословања имају за циљ повећање финансијске дисциплине и настојања да сваки ниво власти преузме одговорност за здравствене установе којима управља. Када је у питању примарни ниво здравствене заштите, јединице локалне самоуправе би требало да преузму одговорност за потпуно управљање здравственим установама овог нивоа, а не само за именовање менаџмента здравствене установе. Увођењем трезорског система пословања Фонд здравственог осигурања ће бити купац здравствених услуга према својим нормативима и неће финансирати повећање броја запослених, што је до сада био случај. На секундарном/терцијарном нивоу би систем био сличан досадашњем, али би се значајно повећала одговорност менаџмента за управљање здравственом установом. Такође, централизоване би се набавке, зауставило повећање броја запослених итд. Изналажење могућности за нове modele и изворе финансирања у здравственом сектору је пројекат који Влада Републике Српске припрема са Свјетском банком. Свјетска банка је почела активности на припреми пројекта у 2016. години, али још увијек није утврђен коначан приједлог пројекта. Здравствени систем у Републици Српској у овом тренутку суочава се са низом неповољних околности, од којих су најзначајније пораст хроничних обољења, обољења од рака, кардиоваскуларних обољења, специфичне болести за чије лијечење је потребна стална терапија која је изузетно скупа, повећање старосне границе, а са друге стране, наша земља је суочена са многим издацима за здравство у односу на све земље региона. Већина земаља нашег окружења суочава се са истим или сличним проблемима и покушава да проблеме ријеша на добробит корисника услуга здравствене заштите, јачајући и побољшавајући постојеће изворе финансирања и обезбјеђивањем додатних извора финансирања. Најзначајнији додатни извори финансирања здравственог система у Републици Српској, који би у наредном периоду требао да се имплементирају, јесу издвајања дијела средстава из акција на дуван и алкохол као штетних производа који вишеструко повећавају ризик здравственог осигурања и увођење додатних осигурања (приватна осигурања). Уједно, инсистираћемо на повећању обухвата становништва обавезним здравственим осигурањем, првенствено ставањем у везу субвенција у пољопривреди са уплатом доприноса. Ефекат ове активности биће доношење Стратегије примарне здравствене заштите, те Стратегије секундарне и терцијарне здравствене заштите, којим ће се унаприједити управљање домовима здравља, те болничким капацитетима, а уједно и дефинисати нови модели финансирања здравствене заштите.

У 2017. години донијеће се нови Закон о здравственој заштити и нови Закон о здравственом осигурању, те нови Закон о дјечијој заштити, како би се смањила оптерећења привреде, а уједно и унаприједили положај осигураника и запослених у здравству.

Када је ријеч о динамици реализације наведене мјере, планирано је да анализа неизмирењих обавеза буде завршена до краја 2016. године, да увођење свих јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске на трезорски начин пословања буде завршена до краја првог квартала 2017. године, док је изналажење могућности за нове modele и изворе финансирања у здравственом сектору планирано за 2018. годину.

Постоји могућност да ће се јавне здравствене установе понашати одговорније када знају да постоји одређена контрола и анализирање њиховог пословног стања. Поред тога, увођењем трезорског система пословања у здравствени сектор очекује се значајно смањење трошкова и смањење стварања обавеза, те заустављање раста броја запослених у јавним здравственим установама, што ће довести до значајног фискалног ефекта.

Боља контрола и већа фискална одговорност створиће уштеде у здравственом систему, што ће бити могуће усмјерити у повећање квалитета здравствених услуга, што је најзначајнија конкурентска предност ове реформске мјере.

Реализација мјере је започета у септембру 2015. године, али је ријеч о веома комплексној области, која је уједно и социјално

осјетљива, а у овом тренутку и са веома израженим финансијским обимом неизмирењих обавеза, што све захтијева веома стручну, детаљну и пажљиву анализу стања и веома синхронизоване реформске кораке, у чему имамо пуну подршку и техничке помоћи Свјетске банке. С тим у вези, потребно је предузети хитне мјере, а које истовремено не смију да угрозе функционисање система, што може да буде и један од основних разлога за додатно кашњење у реализацији наведене мјере.

Све претходно наведено представља и потенцијалне ризике за имплементацију наведене мјере. Томе треба додати и снажан отпор који пружају директори здравствених установа, као и начелници и градоначелници јединица локалне самоуправе.

Наведена активност је једна од кључних мјера која је дефинисана кроз Реформску агенду, Писмо намјере и економске политике Републике Српске за 2015. и 2016. годину.

Осигурање одрживости јавне потрошње и јачање финансијске одговорности има за циљ додатне мјере за унапређење фискалне одговорности, смањења јавне потрошње, те промјене структуре буџетске потрошње у корист капиталне потрошње. Ријеч је о мјери која представља основни стуб свих политика Владе Републике Српске у мандатном периоду 2014. до 2018. године и њена реализација у 2017. години биће усмјерена на следеће активности:

- 1) Завршетак спровођења Закона о фискалној одговорности,
- 2) Реформе у јавном сектору уз успостављање Регистра запослених у јавном сектору,
- 3) Реформе у систему локалне самоуправе,
- 4) Повећање ефикасности јавних инвестиција, те
- 5) Усвајање Стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске.

Завршетак спровођења Закона о фискалној одговорности односи се на успостављање Фискалног савјета Републике Српске, будући да је на Јавни конкурс, који је расписан у 2016. години, од пријављених кандидата само један кандидат испуњавао услове, тако да ће Конкурс бити поништен. Очекујемо да се у првој половини 2017. године заврши конкурсна процедура и буде формиран Фискални савјет Републике Српске у пуном капацитету. Успостављањем Фискалног савјета Републике Српске биће потребно обезбиједити средства за његово функционисање, али очекујемо да уштеде код буџетских корисника буду много веће од трошкова његовог функционисања, тако да очекујемо позитиван нето фискални ефекат. Уштедама у јавној потрошњи и промјеном структуре потрошње у корист капиталне потрошње дугорочно је могуће утицати на повећање конкурентности Републике Српске. Разлози кашњења у спровођењу мјере огледају се у томе што се на Јавни конкурс није пријавио довољан број квалификованих кандидата, што уједно може да представља и потенцијални ризик за спровођење ове активности и у 2017. години. Ова активност је повезана са кључним стубом политике Владе Републике Српске, који је дат у Експозеу председнице Владе, а касније је као такав постао и саставни дио Реформске агенде, те Писма намјере.

Реформа јавног сектора је континуиран процес који ће бити настављен у периоду од 2017. до 2018. године. У наредном периоду је потребно обезбиједити законске претпоставке за изразу квалитетног и свеобухватног регистра запослених у јавном сектору Републике Српске, који би био основ за нову организацију и систематизацију радних мјеста, којој би претходила анализа и градација свих радних мјеста у јавном сектору. Градација радних мјеста би систем плата у јавном сектору учинила транспарентнијим и правичнијим. За први квартал 2017. године планирано је доношење Закона о државним службеницима, а доношење припадајућих подзаконских аката планирано је за четврти квартал 2017. године, како би се створиле претпоставке за имплементацију планираних и напријед описаних активности у 2018. години. За други квартал 2018. године планирано је доношење Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске. Успостављање Регистра запослених у јавном сектору планирано је до септембра 2017. године, што је активност на којој имамо техничку подршку Свјетске банке. Имплементацијом наведених активности створиће се претпоставке за економичнији јавни сектор са смањеним буџетским трошковима. Конкретне показатеље смањења буџетских трошкова могуће је утврдити након спровођења наведених мјера и сачињене анализе њених ефеката. Циљ реформе јавног сектора је ефикаснија и економичнија управа, што је основ за пружање квалитетнијих услуга грађанима и пословној заједници у свим областима. У поступку реализације предложених активности као потенцијални ризик се може појавити ризик финансијске природе, без обзира на то што се у коначници очекује позитиван утицај на буџет. Уколико дође до евентуалне оптимизације броја запослених, у наведеном периоду потребно је, између осталог, спровести Програм збрињавања путем исплата отпремница и других накнада. Наведена активност је дефинисана и кроз Стратешки оквир реформе јавне управе у БиХ 2016–2020, који је у фази израде, а чија тематска област је и "Државна служба и управљање људским потенцијали-

ма". Успостављање Регистра запослених у јавном сектору је дефинисано и Писмом намјере.

Реформа локалне самоуправе дата је новим законима у области локалне самоуправе, којима је регулисано више мјера којима се доприноси побољшању ефикасности рада органа јединица локалне самоуправе. Нова рјешења утврђују, између осталог, критеријуме за одређивање максималног броја запослених у органима јединица локалне самоуправе, који за дугорочни циљ имају да се кроз својење броја запослених на оптималан број створе претпоставке за ефикасан рад општинских, односно градских управа и подигне квалитет пружања услуга на локалном нивоу. Такође, утврђена су начела за унутрашњу организацију градских, односно општинских управа, уређен је начин остваривања сарадње јединица локалне самоуправе у различитим областима, а кроз нове надлежности градова биће обезбијеђен у пуној мјери принцип супсидијарности, односно да послове локалне самоуправе обавља онај ниво власти који је најближи грађанима. Такође, општинама и градовима ће се уступити јединствени програм за вођење Регистра запослених, а Министарство управе и локалне самоуправе ће имати јединствену базу података о запосленим у органима јединица локалне самоуправе. Даљи правци развоја локалне самоуправе утврдиће се кроз Стратегију развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2017–2021. година. Законом о локалној самоуправи утврђен је рок за усклађивање броја запослених у органима јединица локалне самоуправе до 30. јуна 2019. године, док се ступање на снагу Стратегије очекује у првом кварталу 2017. године. Успостављање Регистра запослених у органима јединица локалне самоуправе очекује се до краја првог квартала 2017. године. Народна скупштина Републике Српске усвојила је Закон о локалној самоуправи и Закон о службеницима и намјештеницима у органима јединица локалне самоуправе, који су ступили на снагу 26. новембра 2016. године. Овим законима предвиђено је доношење више подзаконских аката. У првом кварталу 2017. године Влада Републике Српске донијеће двије уредбе: о категоријама, звањима и условима за обављање послова службеника у јединицама локалне самоуправе и о начелима за унутрашњу организацију и систематизацију радних мјеста у градској, односно општинској управи, те правилник о јединственим процедурама запошљавања у општинским, односно градским управама. У другом кварталу 2017. године Влада Републике Српске донијеће уредбу о поступку и мјерилима за одређивање службеника у јединицама локалне самоуправе. Јединице локалне самоуправе донијеће и усагласити своје опште акте са овим законима и подзаконским актима. Реализација Акционог плана Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској одвијаће се почев од трећег квартала 2017. године и даље по кварталима у зависности од утврђених праваца развоја. У четвртм кварталу 2017. године органи јединица локалне самоуправе донијеће подзаконске акте о збрињавању вишка запослених и општинској, односно градској управи у циљу усклађивања броја запослених са Законом о локалној самоуправи и акционе планове за спровођење ових аката. Финансијски ефекти усклађивања броја запослених у органима јединица локалне самоуправе ће бити видљиви тек након истека законом утврђеног рока, којем ће претходити потреба обезбијеђења средстава за збрињавање вишка запослених. У зависности од програма мјера и плана активности за реализацију Стратегије утврдиће се оквирни финансијски план за њену имплементацију. Процјена је да ће у оним јединицама локалне самоуправе у којима дође до смањења броја запослених средства која су раније била издвајана за плате и накнаде запослених бити усмјеравана за капиталну потрошњу. Све планиране активности повезане су са стратешким оквиром за развој локалне самоуправе у Републици Српској.

Повећање ефикасности јавних инвестиција може бити од кључног значаја за повећање ефеката остварених јавним средствима осигуравајући фискалну одрживост. Реформски модел унапређивања јавних инвестиција у Републици Српској биће заснован на два стуба: оправдан одабир јавних инвестиција, прије свега на критеријумима – друштвена корисност и економска рентабилност, те квалитетније управљање јавним инвестицијама и модел/инструмент ефикасне реализације јавних инвестиција. Теоријске поставке су ММФ алат за јачање институционалног оквира за јавне инвестиције PIMA (Public Investment Management Assessment). Поред тога, биће израђена Јединствена листа приоритетних пројеката у складу са препорукама Европске комисије и WBIF. Унапређивање ефикасности система јавних инвестиција у Републици Српској биће спроведено у двије фазе: хоризонтална хармонизација правила на републичком нивоу, те вертикална координација са општинама и градовима. Поред тога, биће предложено и увођење законске обавезе израде Програма јавних инвестиција и за јединице локалне самоуправе. Уредба о правилима за одабир, оцјену и утврђивање приоритета пројеката јавних инвестиција у Републици Српској прописује правила на нивоу републичких институција и подразумеваће пуну примјену од буџетске 2017. године. Током 2017. године све локалне заједнице би имале обезбијеђен софтвер за израду Програма јавних инвестиција PIMIS (Public Investment Management Information System), чиме би била омогућена израда Програма јавних инвестиција на локалном нивоу.

Од 2018. Програм јавних инвестиција Републике Српске био би консолидован приказ инвестиција са републичког и локалног нивоа. Када је ријеч о динамичи реализације активности, у првом кварталу 2017. биће израђена Буџетска инструкција број 2. за израду ПЈИ сходно новој уредби, у другом кварталу биће усвојен Нацрт ПЈИ 2018–2020. година, у трећем кварталу PIMIS апликација биће уведена у општине, те извршена едукација запослених у општинама, док ће у четвртм кварталу бити израђен Приједлог ПЈИ 2018–2020. година. У првом кварталу 2018. године биће израђена Буџетска инструкција број 2. за израду Консолидованог ПЈИ сходно новој уредби која укључује општине, у другом кварталу биће усвојен Нацрт консолидованог ПЈИ 2019–2021. година, у трећем кварталу биће извршена едукација запослених у општинама, а у четвртм кварталу биће израђен Приједлог консолидованог ПЈИ 2019–2021. година. Што се тиче очекиваних фискалних ефеката, хардверске компоненте за локалне заједнице за инсталирање PIMIS софтвера су обезбијеђене кроз СИДА и ИПА грант средства. Такође, потребно је обезбиједити трошкове за годишње лиценце. Када говоримо о утицају на конкурентност, правилним одабиром јавних инвестиција обезбијеђује се квалитетније управљање ограниченим јавним средствима, усклађују се правила са правилима и међународним стандардима, израђује се Јединствена листа приоритетних пројеката, а израдом Консолидованог ПЈИ обезбијеђује се транспарентност трошења јавних средстава. Кључни доносиоци одлука немају довољно интереса да примјењују добро дефинисане процедуре избора и оцјене пројеката јер се њима смањују њихова дискрециона права, а уједно општинске власти немају довољно људских капацитета да одговоре задатку израде Програма јавних инвестиција, што представља потенцијалне ризике у реализацији наведене активности. Реформска агенда и припадајући Акциони план прописују да ће се усвојити кључни принципи реформе јавне управе, међу којима су најважније реформе за управљање јавним финансијама.

Усвајање Стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске има за циљ јачање буџетског планирања, извршења буџета и надзора са циљем јачања фискалне дисциплине, поједностављење расподеле средстава у складу са циљевима политике и унапређење квалитета јавне управе, те промовисање економског развоја. С тим у вези, Влада Републике Српске је именovala Радну групу која још увијек ради на изради Нацрта стратегије. Главни тематски приоритети у средњорочном периоду укључују следеће: макроекономски оквир и фискалну политику чији је циљ смањење учешћа јавног и укупног дуга у БДП у средњорочном периоду; елиминацију заосталих дуговања и спречавање њиховог поновног појављивања; строжију контролу обавеза, контролу вишегодишњих обавеза, те побољшан систем финансијске контроле; функционалан вишегодишњи буџетски процес; ојачано прикупљање прихода, те унапријеђено поштовање прописа, с циљем да се смањи утаја пореза и порески недостатак прихода; добро обучену и способну интерну ревизију; повећану транспарентност и боље механизме одговорности; те ефикасан систем јавних набавки који ће побољшати квалитет јавне потрошње. Очекује се да Стратегија буде припремљена и достављена Влади на разматрање и усвајање до краја 2016. године, те да је усвоји Народна скупштина Републике Српске у првом кварталу 2017. године, тако да би реализација мјера дефинисаних Стратегијом могла да почне од другог квартала 2017. године. Јачањем буџетског планирања и фискалне дисциплине очекује се остварење уштеда у буџетском систему Републике Српске, а то ће, поред фискалног ефекта, имати и утицај на конкурентност, јер ће бити могуће извршити промјену структуре буџетске потрошње у корист капиталних инвестиција. Разлози кашњења у спровођењу мјере огледају се у чињеници да је ријеч о веома комплексној и широкој области, гдје је потребно идентификовати велики број међусобних веза и односа и гдје је укључен веома широк круг потенцијалних корисника, што захтијева веома предан и студиозан аналитички рад. Не очекујемо потенцијалне ризике за имплементацију мјере, јер су готово сви до сада сагледани и анализирани, што је такође један од разлога за кашњење у спровођењу мјере. Наведена активност представља један од општих критеријума Европске комисије које је потребно испунити кад се одобрава програм буџетске подршке. Према томе, други критеријум – стабилно управљање јавним финансијама, који се сматра испуњеним усвајањем Стратегије управљања јавним финансијама, од кључног је значаја како би се подржала остала три критеријума. Из тог разлога Европска унија заговара усвајање Стратегије управљања јавним финансијама у БиХ, чији би саставни дио била Стратегија управљања јавним финансијама Републике Српске, прије разматрања осталих секторских стратегија за ЕУ подршку.

4.3.2. Тржишта енергије, транспорта и телекомуникација

Енергетска политика Републике Српске базирана је на ефикасном искоришћењу властитих енергетских потенцијала уз истовремено привлачење страних инвеститора, што свакако подразумева очување енергетске независности, уз примјену ЕУ стандарда и принципа енергетске ефикасности. Важно је истаћи да Влада

Републике Српске има јасно изражено одређивање да инвестиције у енергетику морају доприносити остваривању економских циљева. Кључне препреке за раст и конкурентност су: ниска цијена електричне енергије, што утиче на смањену атрактивност за реализацију инвестиција. То посебно има ефекта на реализацију покренутих инвестиција, нарочито у приватном сектору; високи трошкови пословања са аспекта намета за произвођаче електричне енергије; низак степен ефикасности у пословању услед коришћења застарјелих технологија, посебно у сегменту термоелектрана и рудника, што изискује високе трошкове одржавања; те ниска акумулација капитала за реализацију нових инвестиција, што ствара потребу за кредитним средствима од којих је добар дио изузетно скуп и неповољан.

Прописи из области транспорта дјелимично су усклађени са прописима, стандардима и праксама ЕУ и потребно је даље усклађивање. У периоду од протеклих 20 година, учињени су значајни напори на унапређењу квалитета транспортне инфраструктуре у Републици Српској. И поред тога, да би се квалитет транспортне инфраструктуре и услуга што више приближио квалитету у земљама у околици, потребно је унапредити само управљање транспортном инфраструктуром и успоставити одржив систем финансирања. Неопходно је континуирано унапређивати систем тако да се услуге пружају свим корисницима под истим условима ради повећања квалитета услуге и економичности. Такође, потребно је континуирано радити на унапређењу безбједности саобраћаја. Кључне препреке за раст у области транспортне инфраструктуре односе се на институционалну ефикасност и финансијску одрживост система.

У Републици Српској је успостављен систем енергетских прегледа и издавање енергетских сертификата нових зграда, тако да се употребна дозвола за ове објекте не може издати без енергетског сертификата. Тиме је створена законска обавеза енергетског сертификација нових зграда те постојећих зграда само кад се врше њихове веће реконструкције и кад је то економски оправдано, чиме је учињен велики напредак у имплементацији европског законодавства у овој области. Одлука Министарског вијећа Енергетске заједнице о спровођењу Директиве ЕУ о енергетској ефикасности подразумева да земље потписнице Уговора усладе свој законодавни и регулаторни оквир до 15. октобра 2017. године што је у циљу повећања енергетске ефикасности за 20% до 2020. године, те да се остваре планиране уштеде у количини енергије. Због тога се захтијева да БиХ односно њени ентитети успоставе дугорочну Стратегију за подстицање улагања у обнову фонда стамбених и пословних зграда, јавних и приватних, којом ће се дефинисати принципи и мјере за обезбјеђење макар минималних захтјева за повећањем енергетске ефикасности постојећих зграда. Међутим, поред законодавног и регулаторног оквира потребно је успоставити финансијске инструменте за остваривање циљева дефинисаних наведеном Директивом ЕУ и одлукама Вијећа министара ЕЗ, те успоставити ефикасан систем праћења и евалуације спроведених програма повећања енергетске ефикасности, те осигурати редовно планирање програма кроз акционе планове за енергетску ефикасност. Према постојећем правном систему Републике Српске пројекти енергетске ефикасности би се требали финансирати путем Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност. У складу са донесеним прописима који регулишу заштиту ваздуха, оператери великих постројења су укључени у Национални план смањења емисија (НЕРП) за БиХ. НЕРП-ом је дата подршка надлежним институцијама и оператерима великих постројења Републике Српске да испуне међународне обавезе везане за смањење емисија загађујућих материја у ваздух. Кључне препреке у области енергетске ефикасности и заштите животне средине огледају се у следећем: повећана почетна улагања и поскупљење изградње нових објеката ради поштивања мјера ЕЕ због стања на тржишту смањују профит и зараду инвеститора објеката који се граде за продају на тржишту без обзира на трајне ефекте због смањења потрошње енергије, од чега корист имају крајњи власници или корисници. Код изградње нових објеката мјере енергетске ефикасности се остварују у поступку пројектовања и грађења објеката што значи да је њихово финансирање обезбјеђено финансијском конструкцијом објекта. Међутим, проблем представља изналажење начина да се власници постојећих објеката заинтересују и стимулишу да уђу у поступак реконструкције и санације ради повећања енергетске ефикасности без обзира на корист од уштеда у количини укупно потребне енергије. Поред тога, не постоје развијени механизми за подстицај улагања у енергетску ефикасност постојећих објеката, те не постоји развијен модел финансирања енергетске ефикасности. У току израде плана, представници Електропривреде Републике Српске су изнијели став да трошкови финансирања НЕРП-а представљају оптерећење за ТЕ Угљевик и у мањој мјери за ТЕ Гацко, те да ће утицати на повећање укупних производних трошкова, прије свега ТЕ Угљевик и на тај начин угрозити будућу тржишну позицију електране.

С тим у вези, кључне мјере Владе Републике Српске у области тржишта енергије, транспорта и телекомуникација у 2017. години су:

4. побољшање ефикасности рада и инвестициона активност у области енергетике и рударства,
5. унапређење комуникационе инфраструктуре и
6. повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора и заштита животне средине.

Побољшање ефикасности рада и инвестициона активност у области енергетике и рударства има за циљ интензивирање активности на реализацији већ почетих инвестиционих пројеката у наведеној области, а уједно и повећање ефикасности у раду постојећих јавних предузећа у области енергетике и рударства. Реализација наведене мјере биће спроведена кроз следеће активности:

- 1) унапређење рада јавних предузећа у области енергетике и
- 2) праћење реализације концесионих уговора, те координација активности са инвеститорима у циљу ефикасније реализације покренутих инвестиционих пројеката.

Унапређењем рада јавних предузећа у области енергетике настојаће се извршити неопходне системске промјене, како би се успоставио ефикаснији и ефективнији систем. Прије свега, мисли се на додатне уштеде које је могуће реализовати повећањем фискалне одговорности и контроле трошења јавних средстава, а након тога и на оптимизацију броја запослених. Динамика реализације активности биће спроведена у четвртм кварталу 2017. године и првој половини 2018. године. Очекивани фискални ефекти биће веома значајни у смислу реформе јавних предузећа и уштеда у њима. Реализација активности имаће утицај на развој гасног тржишта и тржишта електричне енергије, повећање учесника, као и на јачање конкурентности и побољшање положаја крајњих корисника, привреде и домаћинства. Из потребе наставка усклађивања законске регулативе са прописима Европске уније, прије свега са директивама Европске уније, ОЕЦД принципима корпоративног управљања и рјешенима која постоје у упоредном праву развијене тржишне привреде, неопходно је дјеловати у правцу измјена Закона о привредним друштвима, Закона о јавним предузећима, као и материјалних закона у области електроенергетике и гаса, а што је додатно условљено и директивама ЕУ и одредбама Уговора о Енергетској заједници југоисточне Европе. У циљу испуњења обавеза из Уговора о Енергетској заједници потребно је довршити процес имплементације Трећег енергетског пакета у сектору електроенергетике кроз доношење новог Закона о електричној енергији, чиме ће се удовољити принципу либерализације тржишта. То ће се, такође, ефектуирати и на организацију електроенергетског система у Републици Српској у смислу остваривања прихода и целокупног пословања, као и на крајње кориснике, тј. потрошаче, што ће бити значајан ефекат и на конкурентност. Имајући у виду комплексност и значај ове мјере за њену реализацију, а посебно код доношења потребних прописа, биће потребно укључивање свих релевантних фактора. Будући да је ово веома комплексна и "жива материја", у овом моменту је немогуће предвидјети како ће се потенцијална рјешења одразити у пракси, односно који су то потенцијални ризици за спровођење. Наведена активност је у складу са Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2030. године.

Праћењем реализације концесионих уговора настојаће се утицати на убрзање динамике реализације концесионих уговора, како би се планирани пројекти у што краћем року покренули и реализовали, од чега Република Српска очекује значајне ефекте на економски раст. Када је ријеч о динамичкој реализацији ове активности, реализација, прије свега, зависи од обезбјеђења финансијских средстава. Као што је познато, свјетска економска кретања, као и други догађаји утичу на доступност и расположивост средстава "релативно повољних" на финансијским тржиштима. Такође, на ово утиче и кретање цијене електричне енергије на свјетском тржишту, као и цијена других енергената, а свједочи смо, у последњем периоду, њеног пада, а то се свакако има ефекта и на динамику спровођења. Очекивани фискални ефекти ће бити видљиви на начин да ће инвестиције у енергетику допринијети остваривању економских циљева, па тако посредно и на фискалне агрегате. Такође, реализација концесионих уговора у ствари представља нове инвестиционе пројекте који ће даље имати ефекат на привредни раст и развој Републике Српске, те тако индиректно подстаћи и конкурентност цијеле привреде. Потешкоће у обезбјеђењу средстава инвеститора били су основни разлози камањења у реализацији инвестиционих пројеката, што је уједно и једини ризик за њено спровођење у наредном периоду. Наведена активност, такође, у складу је са Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2030. године.

Унапређење комуникационе инфраструктуре спроводи се првенствено у циљу боље комуникационе повезаности Републике Српске, а то је основна претпоставка за стварање повољног пословног амбијента, поједностављења транспортних трошкова привреде, а уједно и повећање конкурентности цијеле привреде Републике Српске. Реализација наведене мјере биће спроведена кроз следеће активности:

- 1) повећање квалитета услуга Аеродрома Републике Српске,

2) активности у области друмског саобраћаја (завршетак изградње ауто-пута Бања Лука – Добој, дионица Бања Лука – Пријавор, почетак изградње међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке и завршетак до краја 2019. године и завршетак изградње моста преко ријеке Дрине, локација Братунац/Љубовија), те

3) завршетак пројекта обнова жељезница БиХ II.

Повећање квалитета услуга Аеродрома Републике Српске биће реализовано изградњом просторно-планске документације, набавком Мастер плана аеродрома, набавком опреме за пружање квалитетнијих услуга, изградњом карго објекта, те проширењем пристанишне зграде у Маховљанима. Повећањем квалитета услуга за карго саобраћај и бољим условима за пријем и отпрему већих авиона са већим бројем путника, имаће за последицу повећање властитих прихода Аеродрома, чиме се стварају услови за даље улагање и бољу понуду. Када је ријеч о динамици реализације, у периоду од 2017. до 2019. године планирано је проширење основне стазе Аеродрома, према истоку, чему ће претходити експропријација земљишта. Мастер план и Просторни план подручја посебне намене – нацрт документа ће бити урађен до краја 2016. године, а након тога се улази у поступак усвајања Просторног плана од надлежне скупштине у складу са Законом о уређењу простора и грађењу. Изградња карго објекта је планирана у трећем кварталу 2017. године, а проширење путничког терминала је планирано у трећем кварталу 2017. године. Набавка и уградња Аеродромског земаљског освјетљења је планирана у првом кварталу 2017. године, набавка рендген уређаја и метал-детекторских врата за карго складиште у четвртм кварталу 2016. године, набавка вертикалног карго утоваривача – у првом кварталу 2017. године, набавка журишног ватрогасног возила – трећи квартал 2017. године, те набавка цистерне за млазно гориво – трећи квартал 2017. године. За експропријацију земљишта потребно је обезбиједити 2 милиона КМ, а за изградњу просторно-планске документације, набавку Мастер плана аеродрома, набавку опреме за пружање квалитетнијих услуга, изградњу карго објекта, те проширење пристанишне зграде у Маховљанима, обезбиједена су кредитна средства у износу од 7 милиона КМ. У зависности од превоза робе и редовности нових авио-линија, планирано је остварење прихода у 2017. години, у износу од 3,85 милиона КМ, те 4,06 милиона КМ у 2018. години. Повећањем квалитета услуга Аеродрома Републике Српске смањиће се транспортни трошкови привредним субјектима, биће ефикаснија комуникација са другим земљама, а уједно ће се омогућити и унапређење туристичке понуде Републике Српске. Потенцијални ризик се огледа у томе што средства за пројекат Проширења основне стазе аеродрома према истоку нису обезбиједена. Предложена активност планирана је и Стратегијом транспорта Републике Српске за период 2016–2030. година.

Активности у области друмског саобраћаја огледају се у завршетку изградње ауто-пута Бања Лука – Добој, дионица Бања Лука – Пријавор, почетку изградње међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке и завршетку до краја 2019. године, те завршетку изградње моста преко ријеке Дрине, локација Братунац/Љубовија. У 2017. години планира се завршетак изградње ауто-пута Бања Лука – Добој, дионица Бања Лука – Пријавор (четврти квартал), завршетак изградње међудржавног моста преко ријеке Дрине – локација Братунац/Љубовија (четврти квартал) и почетак изградње међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке, за чију изградњу је Република Српска обезбиједила средства (почетак изградње је у трећем кварталу 2017. године). По завршетку изградње ауто-пута Бања Лука – Добој, дионица Бања Лука – Пријавор, скратиће се вријеме путовања на једном од најоптерећенијих путних праваца, а самим тим и трошкови путовања. Такође, повећаће се безбједност учесника у саобраћају. Управљачу пута ће се повећати приходи због повећања прихода од наплате путарине. По завршетку изградње међудржавног моста преко ријеке Дрине, локација Братунац/Љубовија привредницима из овог подручја омогућиће се транспорт робе преко границе што до сад није био случај и што ће имати позитивне ефекте на привреднике и пољопривреднике овог подручја, али и шире. Изградњом међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке омогућиће се комфорнији прелазак границе, смањиће се трошкови и вријеме путовања. На тај начин, омогућавањем краћег времена путовања, мањих трошкова превоза, бржег преласка граничних прелаза наши привредници ће доћи у позицију да буду конкурентнији на тржишту. Потенцијални ризик за изградњу међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке је да Република Хрватска не обезбиједи свој дио средстава за реализацију овог пројекта. Предложене активности планиране су и Стратегијом транспорта Републике Српске за период 2016–2030. година.

Завршетак пројекта обнова жељезница БиХ II је финансиран од ЕБРД и ЕИФ, а уговор о спровођењу пројекта је потписан 2005. године. Ради се о 156 мил. евра, од чега је 40% за Републику Српску. За ремонт пруге Јошавка–Костајница предвиђено је 33.865.460 евра, а за набавку и уградњу опреме за сигнализацију и станично осигурање 6.738.790 евра. Ремонт пруге је завршен 2012. године, а пројекат сигнализације и станичног осигурања 2013. године. Пре-

остала средства (настала уштедама у пројекту) 15.811.780 евра користе се за осигурање у станицама Остружња, Шњеготина, Јошавка, Челинац, Врбања и Бања Лука и постављање оптичког кабла на овој релацији. Радови су отпочели почетком априла 2016. године. У склопу реализације пројекта предвиђено је полагање оптичког кабла на читавој дионици од Добоја до Бања Луке, електронско СС осигурање шест станица, грађевинско уређење шест станица, инсталација модерне телекомуникационе опреме у свим станицама од Добоја до Бање Луке, реновирања и финансирања осам ТК просторија, те спајање шест станица на нисконапонску дистрибутивну мрежу, како слиједи: Остружња – планиран завршетак 28.10.2016. године; Сњеготина – планиран завршетак 23.11.2016. године; Јошавка – тренутни прогрес у процентима 95%, планиран завршетак 16.1.2017. године; Челинац – прогрес 60%, планиран завршетак 6.3.2017. године; Врбања – прогрес 35%, планиран завршетак 3.4.2017. године и Бања Лука – прогрес 50%, планиран завршетак 1.5.2017. године. Будући да се појавио проблем имовинских односа у дијелу пројекта који се односи на спајање станица на НН дистрибутивну мрежу, у фази је одобрење продужетка рока за извођење радова, а сходно наведеном биће достављена и нова динамика за извођење радова. Увођењем савременог осигурања жељезничке пруге смањиће се број радника који учествују у организацији саобраћаја у наведеним станицама, односно смањење издвајања за њихова примања, што је директан фискални ефекат. Савремено осигурање омогућиће сигурније и безбједније коришћење услуга ЖРС, што повећава конкурентност на тржишту. Овај пројекат је био предвиђен Стратегијом развоја ЖРС 2009–2015. године, а планирана је као пројекат у трогодишњим плановима ЖРС а.д. Добој.

Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора и заштита животне средине биће реализовано кроз следеће активности:

- 1) успостављање механизма утврђивања одговорности за штету начињену животnoj средини по принципу “загађивач плаћа”,
- 2) израда Стратегије за подстицање улагања у енергетску санацију постојећих стамбених и пословних зграда,
- 3) унапређење енергетске ефикасности у јавним објектима,
- 4) усвајање Националног плана смањења емисија за БиХ (NERP) у складу са Извјештајем о плану смањења емисија загађујућих материја за Електропривреду Републике Српске.

Усвајањем и примјеном Закона о измјенама и допунама Закона о управљању отпадом биће створен основ да се одредбама предложених измјена постигне њихова усаглашеност са законодавством ЕУ, односно успостави механизам утврђивања одговорности за штету начињену животnoj средини, по принципу “загађивач плаћа”, односно да загађивачи животне средине буду финансијски одговорни за спречавање штете по животну средину. Измјенама и допунама Закона о управљању отпадом, чије доношење је планирано у 2017. години, створиће се услови за доношење прописа којима ће се уредити врсте загађивања, производи који послје употребе постају посебни токови отпада, критеријуми за обрачун накнада и обвезници, висина и начин обрачунавања плаћања накнада. Када је ријеч о фискалним ефектима, нема трошкова везаних за активности израде и доношења закона и подзаконских аката. У вези са утицајем на пословно окружење, буџет, здравствени и социјални статус грађана и животну средину овај пропис нема утицаја на наведене области. Правилном примјеном прописа и принципа на којима се заснива законодавство ЕУ не би требало доћи до повећања цијена производа будући да се финансијски инструменти односе на производе из увоза у чијим цијенама су већ садржана средства по принципу “загађивач плаћа”.

Према обавезама које произлазе из одлука Министарског вијећа Енергетске заједнице, Босна и Херцеговина мора имплементирати Директиву о енергетској ефикасности, што, између осталог, подразумева да Република Српска успостави дугорочну Стратегију за подстицање улагања у обнову фонда стамбених и пословних зграда, јавних и приватних. Ова стратегија треба да садржи преглед фонда некретнина, према потреби на темељу статистичких узорака, утврђивање трошковано ефикасног приступа обновама зависно од врсте зграда и климатске зоне, политике и мјере за подстицање трошковано ефикасних великих радова обнова зграда, укључујући поступке великих обнова зграда, далекорочну перспективу за усмјеравање одлука појединаца, грађевинске индустрије и финансијских институција о улагањима, те процјену очекиваних уштеда енергије и ширих користи које се темеље на доказима. Према наведеној одлуци МВ ЕЗ, Република Српска је обавезна ускладити свој законодавни и регулаторни оквир за енергетску ефикасност у зградарству до 15.10.2017. године са Директивом ЕУ, те донијети наведену Стратегију која би до 30.6.2017. године требало да буде саставни дио NEEAP-а достављеног Секретаријату Енергетске заједнице. Међутим, због неостатка финансијских средстава реално је очекивати да наведени рокови буду пролонгирани за мин. од 6 до 12 мјесеци, што се усаглашава са међународним институцијама које су задужене за техничку помоћ за испуњавање наведених обавеза. Трошкови имплементације подразумевају трошкове израде

саме стратегије што би требало да буде финансирано из јавних прихода Републике Српске те из грант средстава међународних организација која пружају техничку помоћ за имплементацију прописа који се односе на енергетску ефикасност. Поред наведеног, према прелиминарним процјенама Енергетске заједнице у БиХ би требало санирати годишње 15 зграда за што је потребно око 7 милиона КМ, од чега на Републику Српску отпада пропорционални дио. Основни ризик за имплементацију огледа се у недостатку средстава у Фонду за заштиту животне средине која би се под повољним и за власнике зграда прихватљивим условима усмјерила за енергетске санације и веће реконструкције постојећих зграда, те незаинтересованост пословних банака да отварају повољне кредитне линије ради давања кредита власницима и инвеститорима постојећих објеката који требају вршити веће реконструкције ради спровођења мјера енергетске ефикасности. Ова мјера произлази из Акционог плана за енергетску ефикасност Републике Српске који је дио Акционог плана за енергетску ефикасност у БиХ. Ова мјера је у складу са Одлуком Министарског вијећа о имплементацији Директиве ЕУ о енергетској ефикасности.

Унапређењем енергетске ефикасности у јавним објектима смањиле се потрошње енергије у објектима, што ће директно утицати на смањење трошкова енергије у буџету Републике и локалних самоуправа, покретање привредних активности у сектору грађевинарства и повећање броја радних мјеста, што ће позитивно утицати на БДП и јавне приходе. Радиће се на развоју механизмима финансирања унапређења енергетске ефикасности, који ће омогућити укључивање и приватног сектора у финансирање поменутих пројеката. У 2017. години наставиће се имплементација пројекта Свјетске банке "Енергетска ефикасност у БиХ", гдје се очекују инвестиције од око 6 милиона КМ и пројекта "Зелени економски развој", који имплементира UNDP и Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС, гдје је планирана вриједност инвестиција од 1 до 3 милиона КМ. Планирано је да се реконструкција јавних објеката одвија у другом и трећем кварталу. У периоду 2018–2019. година планира се реализација нових пројеката који ће се финансирати из кредитних и грант-средстава, као и реализација пилот-пројеката који ће се финансирати кроз нове моделе финансирања енергетске ефикасности. Реализација поменутих активности ће се заснивати углавном на ангажовању домаћих компанија, чиме ће се омогућити јачање њихових капацитета, у реализацији пројеката енергетске ефикасности, а посебно у области пројектовања, санације, енергетских прегледа и др. Не обезбјеђивање додатних кредитних и грант средстава, и проблеми у реализацији пилот пројеката с обзиром на чињеницу да би то била новина за тржиште су потенцијални ризици за реализацију активности.

Влада Републике Српске је прихватила Информацију о Нацрту Националног плана смањења емисија за БиХ (NERP) у складу са Извјештајем о плану смањења емисија загађујућих материја за Електропривреду Републике Српске, који је усвојен од стране Савјета министара БиХ и упућен на разматрање Секретаријату енергетске заједнице. Национални план је припремљен према смјерницама Секретаријата Енергетске заједнице. Овај план се односи на смањење емисија сумпор-диоксида, азотних оксида и чврстих честица из великих постројења за сагоревање у Републици Српској. Извјештај о плану смањења емисија загађујућих материја за Електропривреду Републике Српске ће започети 1. јануара 2018. године и трајаће до 31. децембра 2027. године. За реализацију усвојеног NERP-а, потребно је обезбједити средства за трошкове финансирања изградње постројења за смањење сумпор-диоксида, азотних оксида и прашине, што ће представљати изразито оптерећење за ТЕ Угљевик, због чега ће доћи до повећања укупних производних трошкова и на тај начин постоји ризик да се угрози будућа тржишна позиција електране и у мањој мјери ТЕ Гацко, али ће допринијети испуњавању обавеза према Уговору о Енергетској заједници и глобалном смањењу емисија у ваздух из постројења обухваћених Планом. Због наведеног, представници ЕРС-а су изнијели апел према надлежним институцијама да помогну у изналажењу начина за финансирање Плана. Усвојени Национални план смањења емисија за БиХ у складу са Извјештајем о плану смањења емисија загађујућих материја за Електропривреду Републике Српске је припремљен у складу са Смјерницама политике Секретаријата Енергетске заједнице за израду Националних планова за смањење загађивања ваздуха у Републици Српској и у складу са Правилником о мјерама за спречавање и смањење загађивања ваздуха.

Важно је истаћи да ће Влада Републике Српске у области енергетске ефикасности инсистирати на повећаној улози Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске у пружању финансијске подршке привредним активностима које се односе на област енергетске ефикасности и заштите животне средине.

4.3.3. Секторски развој

4.3.3.1. Пољопривреда

Од свих производних сектора, пољопривредна производња има највеће учешће у структури БДП РС. Сектор пољопривреде је

у периоду од 2007. до 2015. учествовао у укупном БДП РС са 9% до 12%. У Регистру пољопривредних газдинстава Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде тренутно је регистровано око 35.000 пољопривредних газдинстава, од чега су око 5.000 комерцијална, а око 30.000 некомерцијална газдинства. Свакако, укупан број газдинстава је далеко већи, али се ради о нерегистрованим, мањим сеоским посједима која не производе значајније тржишне вишкове.

Конкурентност сектора пољопривреде Републике Српске је кључ њеног садашњег и будућег развоја. Анализа индекса спољнотрговинске размјене сектора агроиндустрије Републике Српске (мјерено Баласа индексом) по групама производа, показује компаративне предности у групама производа као што су риба, млијеко и млијечни производи, а у одређеним годинама и групе производа воћа и поврћа. Недостатак компаративних предности током анализiranог периода био је најизраженији код житарица и производа млинске индустрије.

Република Српска има спољнотрговински дефицит код већине пољопривредних производа. Само неколико царинских тарифа (млијеко и други млијечни производи, јаја, природни мед, јестиви производи животињског поријекла, поврће, шећер и производи од шећера и риба) остварили су веће укупне вриједности извоза у односу на вриједност увоза. Недовољан је обим инвестиција у домаћу производњу хране и њен откуп, а много више је у изградњу тржних центара и маркета у којима се продаје храна произведена у различитим дијеловима свијета.

Кључне препреке за раст и конкурентност су: извори и обим финансирања сектора пољопривреде, укупан обим и структура пољопривредне производње, технолошки ниво и продуктивност пољопривредне производње, структура пољопривредних газдинстава (доминантно учешће малих газдинстава, уређеност спољнотрговинског пословања, ниско учешће тржишно оријентисаних произвођача), спољнотрговински дефицит пољопривредних и прехрамбених производа, имовинска и правна питања која се односе на пољопривредно земљиште, усклађивање са заједничком аграрном политиком ЕУ, немогућност коришћења бесповратних новчаних средстава из претприступних фондова ЕУ, те климатске промјене и све учесталије природне катастрофе (поплаве, суше, град, олуја и сл.).

На основу свега наведеног, кључна мјера Владе Републике Српске у области пољопривреде у 2017. години је:

7. Унапређење пољопривредне производње

Унапређење пољопривредне производње биће реализовано кроз следеће активности: унапређење извора финансирања аграрног сектора; усвајање и хармонизација прописа из области пољопривреде на нивоу Републике Српске и БиХ нивоу; успостављање система идентификације земљишних парцела; спровођење процеса идентификације животиња кроз усавршавање система обиљежавања животиња; унапређење спољнотрговинског пословања и заштите домаће пољопривредне производње; рад на документима за рурални развој и ИПАРД Оперативне структуре.

Финансирање аграрног сектора је најважнији основ текуће производње и развоја у цјелини. У садашњем систему подстицаја је неопходно извршити реформу у правцу раздвајања социјалног од развојног сегмента. Прихватањем тржишне утакмице кроз проширење ССП споразума, а имајући у виду развој пољопривреде у државама ЦЕФТА региона, неопходно је значајније подстицање тржишно оријентисане производње у циљу развоја. Развојни сегмент подстицаја потребно је подијелити на: подстицање текуће производње и подстицање дугорочних улагања. Смањивањем броја намјена (мјера) социјалног аспекта у односу на мјере којима се утиче на повећање обима производње, квалитета производње и извоза кључних пољопривредних производа, обезбједиће се више средстава за тржишно оријентисану производњу.

У циљу обезбјеђења додатних извора средстава, израдићемо документа за рурални развој и ИПАРД Оперативне структуре, што је предуслов за креирање ИПАРД Програма и дефинисање мјера које ће се финансирати из ЕУ фондова за рурални развој, у складу са уставним уређењем и надлежностима сваког нивоа власти у БиХ. Када је ријеч о динамици реализације активности ће се спроводити континуирано до краја 2019. године. Израда документа за рурални развој и ИПАРД Оперативне структуре обезбједиће додатне изворе финансирања за пољопривредни сектор који ће резултирати унапређењем нивоа технологије и квалитета производње, а самим тим и конкурентности сектора у цјелини.

Извршиће се усвајање и хармонизација прописа који произлазе из уставних надлежности Републике Српске (Закон о сјему, Закон о храни, Закон о садном материјалу, Закон о генетички модификованим организмима, Закон о пољопривреди, Закон о пољопривредном земљишту, Закон о дувану), те усвајање и хармонизација прописа који се односе на уставне надлежности заједничких органа на нивоу БиХ. Усаглашавање законодавне правне регулативе са правном тековином на нивоу ЕУ омогућује стандардизацију про-

изводње у складу са ЕУ, те тиме подиже ниво могућности домаћих пољопривредних произвођача за наступ на заједничком тржишту ЕУ и унапређује укупну конкурентност сектора.

Покренуће се активности на успостављању система идентификације земљишних парцела (LPIS), као саставног дијела Интегрисаног административног контролног система, што је у складу са захтјевима ЕУ заједничке пољопривредне политике. Овим се постижу знатне уштеде и обезбјеђује се финансијска дисциплина и намјенски утрошак аграрног буџета. Када је ријеч о динамици реализације, активност ће се спроводити континуирано до краја 2018. године. Успостављање система идентификације земљишних парцела омогућује ефикаснији систем усмјеравања подстицајних средстава по хектару, односно јединици производње, те самим тим и ефикаснији систем контроле утрошка средстава.

Наставиће се активности на унапређењу спољнотрговинског пословања и заштити домаће пољопривредне производње кроз предузимање мјера и активности усмјерених на заштиту домаће пољопривредне производње од прекомјерног увоза и нелојалне конкуренције, успостављање система и начина прикупљања података на тржишту пољопривредних производа, унапређење рада граничних органа, те подизање нивоа укупне конкурентности сектора пољопривреде. Када је ријеч о динамици реализације активност ће се спроводити континуирано до краја 2019. године. С тим у вези, реализоваће се неопходне активности на изградњи система слједивости "од њиве до трпезе", ветеринарске и фитосанитарне контроле, те успостављања тржишних стандарда у складу са захтјевима тржишта ЕУ, Руске Федерације и трећих земаља. Унапређење спољнотрговинског пословања и заштите домаће пољопривредне производње доприноси како заштити домаће производње од нелојалне конкуренције, тако и заштити потрошача од увоза некавалитетних и небезбједних производа, доприноси унапређењу спољнотрговинског биланса и повећању спољнотрговинске размјене, те тиме и конкурентности домаће производње.

Наставиће се са подршком институционалном и организационом јачању аграрних субјеката, задруга, удружења, кластера и других облика повезивања.

Наставиће се активности на спровођењу процеса идентификације животиња кроз усавршавање система обилежавања животиња, а у сарадњи са канцеларијом за ветеринарство и Агенцијом за обилежавање животиња БиХ. Функционалан и ажуран Регистар животиња је основа за несметан процес спољнотрговинског пословања у анималном сектору, ако и предуслов за даље унапређење процеса финансијске контроле и намјенског утрошка аграрног буџета. Када је ријеч о динамици реализације активност ће се спроводити континуирано до краја 2019. год. Спровођење процеса идентификације животиња кроз усавршавање система обилежавања животиња омогућује ефикаснији систем контроле квалитета и безбједности у ланцу производње од њиве до трпезе, омогућује извоз производа анималног поријекла на тржиште ЕУ, те омогућује ефикасније усмјеравања подстицајних средстава по грлу, односно јединици производње, те самим тим и ефикаснији систем контроле утрошка средстава.

Све претходно наведене активности немају директан фискални ефекат.

Већина мјера имају карактер континуираних активности до краја посматраног периода (2019. год.), осим законских и подзаконских аката који се доносе у складу са Планом и Програмом рада Министарства, односно Владе РС. Израда ИПАРД програма и оперативне структуре директно је била условљена усаглашавањем механизма координације у процесу ЕУ интеграција.

Ризик за спровођење наведених активности односио би се на немогућност постизања сагласности са осталим нивоима власти у БиХ око даљег усаглашавања ставова и функционисања механизма координације. Такође, успостављање система идентификације земљишних парцела подразумијева обиман теренски, геодетски и информатички рад и захтјева значајна финансијска средства, односно недостатак или мањак расположивих средстава представља потенцијални ризик за спровођење мјере.

Све активности у оквиру предложених мјера директно су у вези са стратешким циљевима развоја пољопривреде и руралних подручја до 2020. године (документ усвојен 2015. године).

У циљу заштите пољопривредних и других друштвених добара, кључне активности за унапређење пољопривредне производње односе се и на сектор водопривреде у оквиру које ће се реализовати двије реформске активности, а то су: успостављање рационалне и ефикасне организације рада ЈУ Воде Српске, као и активност изградње система раног упозорења.

У циљу реализације мјера на успостављању рационалне и ефикасније организације рада у ЈУ "Воде Српске", а које су дефинисане Динамичким планом који је усвојио Управни одбор Јавне установе средином ове године, у наредном периоду ће се предузети следеће активности: донијети нови Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста; донијети дугорочни План одр-

жавања водопривредних објеката на основу претходно извршене анализе постојећег стања система одбране од поплава, његове функционалности и привођења функционалног стања; донијети дугорочни план техничког опремања ЈУ "Воде Српске" основним средствима и опремом потребном за текуће и инвестиционо одржавање водопривредних објеката. Посебна пажња ће се посветити јачању потенцијала и ресурса сектора вода у погледу извршења примарног задатка који се односи на припрему планова управљања водама, заштиту од штетног дјеловања вода, коришћењу вода и заштити вода, што је прецизно утврђено Стратегијом интегралног управљања водама Републике Српске 2015–2024.

Изградња и успостављање система раног упозорења кроз израду хидролошких и хидрауличких прогнозних модела за поједине ријеке се одвија кроз више пројеката финансираних из различитих извора, и то: Прогнозни модел Уна и Сана, ријека Саве, Врбас, Босне и Дрине. На свим овим пројектима интезивно ће се радити и током 2017. године, а завршетком овог пројекта имаћемо јединствен модел раног упозоравања.

Влада Републике Српске је усвојила Мјере за редифинисање организационо-економске и кадровске позиције Јавног предузећа шумарства "Шуме Републике Српске", којим је дефинисан концепт повезивања шумарства, дрвопрерађивачког сектора и транспортних дјелатности. Усвајањем акционог плана за реализацију наведених мјера стечени су услови за спровођење рјешавања стратешких циљева. То прије свега подразумијева: чвршће увезивање сектора шумарства са дрвопрерађивачким сектором, нарочито оним са вишим степеном обраде; праћење и контролу рада ЈПШ примјеном одговарајућих теренских и финансијских контролних механизима; реализацију планова у шумарству који су дефинисани шумско-привредним основама и годишњим плановима газдовања; дефинисање јасне правне организације предузећа кроз израду новог статута ЈПШ "Шуме Републике Српске"; оптимизацију броја запослених у ЈПШ са јасном макро и микро организационом схемом и оптималним бројем извршилаца кроз израду правилника о организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ "Шуме Републике Српске"; израду нових стручно-научних подлога за доношење докумената у вези са управљањем и газдовањем шумама (Сортиментне таблице и др.); утврђивање положајне ренте шумских газдинстава у саставу јавног предузећа; увођење строге финансијске дисциплине по питању наплате потраживања уз обрачун затезних камата; контролисање преливања финансијских средстава између организационих дијелова; правовремено извршавање планираног физичког обима производње уз строго вођење рачуна о кројењу и класирању дрвних сортимената; стриктну примјену прописа и спречавање свих видова нелегалних радњи у шумарству са акцентом на шумске крађе; увођење нових технологија у све фазе производње, као и у механизме контроле; наставак активности на реализацији пројекта ГЕФ-а, нарочито кроз израду мастер плана изградње шумских путева, чији се почетак очекује у 2017. години.

4.3.3.2. Производне и услужне дјелатности

Прерађивачка индустрија представља један од најзначајнијих сектора привреде Републике Српске. Досадашњи процес приватизације није дао очекиване резултате, на што су утицали бројни фактори, а посебно веома лоше стање у већини привредних друштава, прије свега висока задуженост и оптерећеност вишковицама радне снаге. Поред тога, прерађивачка индустрија има низак ниво конкурентности својих производа, што је резултат недовољне искоришћености производних капацитета, примјене застарјелих технологија, недостатка стручне радне снаге и недовољно развијеног система квалитета. Директна страна улагања у прерађивачку индустрију су недовољна, што је највећим дијелом посљедица незаинтересованости инвеститора да улажу у производне капацитете прерађивачке индустрије. Недостатак инвестиционих улагања у осавременавање производних и развојних капацитета привредних друштава прерађивачке индустрије је главни разлог ниске конкурентности њихових производа на тржишту.

Кључне препреке за раст и конкурентност су: недовољно ефикасна и некавалитетно довршена приватизација државног капитала; ниска конкурентност производа; низак ниво искоришћености производних капацитета; низак ниво технолошког развоја; ниска продуктивност рада; недовољно развијена пословна инфраструктура; неиспуњавање стандарда квалитета; незадовољавајући ниво инвестиција и недостатак квалификоване радне снаге.

На основу свега наведеног, кључна мјера Владе Републике Српске у области производне дјелатности у 2017. години је:

8. Реструктурирање привредних друштава у државном власништву и унапређење индустријске производње

Реструктурирање привредних друштава у државном власништву ћемо реализовати кроз неколико активности: наставак активности на реструктурисању привредних друштава са већинским или 100% државним капиталом; окончање процеса приватизације; покретање и окончање стечајног поступка и ликвидација; активности на отпочињању реформи и побољшању перформанси посло-

вања јавних предузећа; унапређењу индустријске производње; те увођењем института добровољног финансијског реструктурирања.

У циљу успјешног спровођења приватизације, спроводиће се поступци реструктурисања привредних друштава са већинским и 100% државним капиталом, под условом да они имају тржиште и даљу перспективу, те да се очекују позитивни ефекти спровођења овог поступка. Динамика реализације наведене активности је крај 2017. године и прва половина 2018. године. Као што је познато процес реструктурирања подразумијева измјену у структури потраживања буџетских и ванбуџетских фондова, а што често подразумијева конверзије дуга у акције, што ће бити директан негативан фискални утицај. Побољшање ликвидности привредних субјеката и јачање њихове конкурентске способности јесте утицај на конкурентност.

У прерађивачкој индустрији послује 19 привредних друштава у којима није приватизован државни капитал, од чега је 10 друштава са 100% државним и већинским капиталом, чији статус ћемо ријешити у 2017. години. Динамика реализације наведене активности је крај 2017. године. Фискални ефекти зависе од продајне цијене, а окончање дугогодишњег процеса приватизације, а у циљу наставка или покретања нове пословне активности са фокусом на очувању радних мјеста у што већој мјери јесте директан утицај на конкурентност наведеног привредног субјекта.

У друштвима, у којима приватизација и реструктурисање не би дали позитивне ефекте, треба покренути поступке стечаја и ликвидације. Ради се о тешким социјално економским процесима, који немају алтернативу и који су неопходни како би се спрјечило даље стварање губитака и пропадање наведених друштава. Међутим, у случају да за то постоје одговарајуће претпоставке, стечајни поступак ће се спроводити у правцу реорганизације, а у циљу очувања производње и запослености. Динамика реализације наведене активности је крај 2017. године и прва половина 2018. године. Очекивани директни фискални ефекат јесте 30.000 КМ, што подразумијева трошкове покретања стечајног поступка, док наведена активност нема утицаја на конкурентност.

Из потребе наставка усклађивања законске регулативе са прописима Европске уније, прије свега са директивама Европске уније, ОЕЦД Принципима корпоративног управљања и рјешењима која постоје у упоредном праву развијене тржишне привреде, неопходно је дјеловати у правцу измјена Закона о привредним друштвима, Закона о јавним предузећима, као и материјалних закона у области електроенергетике и гаса, а што је додатно условљено и директивама ЕУ и одредбама Уговора о Енергетској заједници југоисточне Европе. У циљу испуњења обавеза из Уговора о Енергетској заједници потребно је довршити процес имплементације Трећег енергетског пакета у сектору електроенергетике кроз доношење новог Закона о електричној енергији, чиме ће се удовољити принципу либерализације тржишта. То ће такође имати ефекат и на организацију електроенергетског система у Републици Српској, у смислу остваривања прихода и цијелокупног пословања, као и на крајње кориснике, тј. потрошаче. Динамика реализације наведене активности је крај 2017. године и прва половина 2018. године. У овом моменту није могуће предвидјети фискалне ефекте, док ће из угла утицаја на конкурентност ове активности бити веома значајне и у смислу реформе јавних предузећа, а имати ефекат и на развој гасног тржишта и тржишта електричне енергије, повећање учесника, као и на јачање конкурентности и побољшање положаја крајњих корисника, привреде и домаћинства.

Унапређењем индустријске производње кроз обезбјеђење различитих и повољнијих извора финансирања које одговарају пословним потребама пословне заједнице у свим фазама њеног развоја, те кроз повећање и чвршће увезивање ланаца вриједности у производним дјелатностима и подстицањем вишег степена фискализације производа, кроз мјере подршке запошљавању у привреди, допринијеће се повећању учешћа индустријске производње у БДП-у, повећању технолошке опремљености, те продуктивности и конкурентности индустријске производње.

Увођење института добровољног финансијског реструктурирања привредних друштава имаће за циљ смањење неликвидности и стварање услова за благовремено рјешавање финансијских потешкоћа привредних друштава.

Основни ризици у спровођењу наведене мјере огледају се у незаинтересованости стратешких партнера за привредна друштва због њихове високе задужености, застарјелости производних програма и технолошких капацитета, те неадекватне радне снаге и технолошког вишка радника. Повећање технолошке опремљености и конкурентности није могуће завршити само у једној години.

Наведена мјера је повезана са Стратегијом и политикама развоја индустрије Републике Српске за период 2016–2020. година.

Пројекте на свјетском финансијском тржишту и посљедња дешавања показала су да постоји значајан недостатак одговарајућих инструмената за дјелотворно рјешавање проблема нездравих банака и банака запалих у проблеме, због чега је новим законским

оквиром потребно увести строже капиталне захтјеве, унаприједи-ти корпоративно управљање у банци, а систем управљања ризицима додатно оснажити. Такође, неопходно је регулисати област реструктурирања банака и успоставити систем који Агенцији за банкарство Републике Српске, као надзорном органу, пружа скуп инструмената за рану и брзу интервенцију у банци која пропада или ће вјероватно пропасти, на који начин се избегавају негативне посљедице на економију или финансијски систем у цјелини или свде на најмању могућу мјеру.

У Републици Српској, закључно са 31.12.2015. године, посло-вало је 11 друштава за управљање и 16 инвестиционих фондова, од чега 14 затворених и два отворена инвестициона фонда. Од 14 затворених инвестиционих фондова, 13 је настало у процесу трансформације приватизационих инвестиционих фондова који су основани Законом о приватизационим инвестиционим фондovima и друштвима за управљање приватизационим фондovima¹⁸ ради прикупљања ваучера и њихове замјене за акције предузећа емитоване у поступку ваучерске приватизације. Показатељи пословања друштава за управљање указују да значајан број друштава дужи низ година на тржишту капитала није нити куповао нити продавао хартију од вриједности, из чега произлази да нису вршили основну функцију управљања имовином фонда у интересу њених акционара. Такође, веома су скромне радње реструктурирања иницијалног портфеља фондова којима управљају, при чему је потребно напоменути и да се иницијални портфељ састоји у значајном обиму од неликвидних акција приватизованих предузећа, код којих је номинална вриједност акција одређена на бази основног капитала тих предузећа утврђеног у почетном билансу стања са 30.6.1998. године. Са већим бројем тих акција се не тргује, а у неким предузећима окончан је или је у току стечајни поступак. Поред тога, акцијама затворених инвестиционих фондова тргује се уз велики дисконт у односу на књиговодствену вриједност (у просјечном износу од 46%), док у земљама у развоју овај дисконт износи од 10% до 5%. Досадашњи начин пословања већине друштава за управљање би, сасвим извјесно, довео до ликвидације фондова којима таква друштва управљају, а као резултат распродаје портфеља за потребе намирања трошкова управљања¹⁹. У прилог оваквом тренду говори и чињеница да је нето вриједност имовине свих ПИФ-ова у 2003. години износила 1,15 милијарди КМ, док је у 2015. години вриједност пала на свега 301 милион КМ.

На основу свега наведеног, кључна мјера Владе Републике Српске у области услужне дјелатности у 2017. години је:

9. Унапређење финансијског тржишта

Унапређење финансијског тржишта биће реализовано кроз двије активности:

1) увођење строжих бонитетних захтјева банкарског пословања и уређење поступка реструктурирања банака и

2) утврђивање обавезног преобликовања затворених инвестиционих фондова који су настали трансформационом приватизационих инвестиционих фондова у отворене инвестиционе фондове.

Увођење строжих бонитетних захтјева банкарског пословања и уређење поступка реструктурирања банака биће реализовано јачањем правног оквира којим се уређује пословање банака, и то: доношењем Закона о банкама Републике Српске, а чија израда је заснована на препорукама Базелског комитета, примјенљивим рјешењима директива Европске уније, позитивној пракси земаља окружења, као и приједлозима датим кроз пружену технику помоћ у оквиру постојећег stand-by аранжмана Међународног монетарног фонда и осавременавањем Закона о Агенцији за банкарство Републике Српске у дијелу који се односи на ширење надлежности Агенције на послове реструктурирања банака и на унапређење интерних процеса управљања и одлучивања.

Новим законом биће дефинисани: строжији бонитетни захтјеви банкарског пословања, укључујући адекватнију процјену профила ризика банака, квалитетније управљање ризицима банкарског пословања, купопродаја пласмана банака по основу кредита овлашћеним купцима, унапређивање и јачање контролне функције Агенције за банкарство Републике Српске, са посебним освртом на мјере ране интервенције, спровођење тестирања отпорности банака на стрес, развијање посебног режима консолидоване суверенизације, израда планова опоравка од самих банака, реструктурирање банака, те остала питања од значаја за опоравак банака, као и поступак ликвидације и стечаја. Доношењем новог закона биће утврђени услови и начин реструктурирања банака, као уређеног процеса рјешавања проблематичне банке, чије пословање може имати негативне посљедице по остатак финансијског сектора и економију уопште. Реструктурирање банака има за циљ очување кључних функција системски значајних банака, избегавање штетног утицаја њихове пропасти на стабилност финансијског сектора, те обезбјеђење заштите депонената и инвеститора, као и заштиту средстава и имовине клијената банака.

Према законским рјешењима, а која су дјелимично у складу са захтјевима нове директиве Европске уније о опоравку и реструк-

турирању кредитних институција (2014/59/EU), средства за финансирање реструктурирања банака могу се обезбједити из Фонда за осигурање депозита, средства финансијске подршке, те из других извора, као што су зајмови, кредити и други прихватљиви облици подршке банака, те, као крајња мјера, предвиђа се и коришћење ванредне јавне финансијске подршке Републике Српске, уз поштовање стриктних квалитативних и квантитативних ограничења.

Када је ријеч о динамици реализације активности: у првом кварталу 2017. године је усвајање измјена и допуна Статута Агенције за банкарство Републике Српске; у другом кварталу је усвајање подзаконских аката прописаних законом; у трећем кварталу је усклађивање пословања, организације и општих аката банака са одредбама закона и подзаконским актима Агенције за банкарство РС; и у четвртм кварталу је усвајање подзаконских аката прописаних законом у вези са реструктурирањем банака. У првом кварталу 2018. године је израда плана реструктурирања за банке које на дан ступања на снагу овог закона имају дозволу за рад; у 2. кварталу је израда планова опоравка банака и планова опоравка банкарске групе и достављање истих Агенцији за банкарство РС на преиспитивање; у трећем кварталу је израда планова реструктурирања за банкарске групе, а у првом кварталу 2019. године је преиспитивање достављених планова опоравка.

Очекивани фискални ефекат ове активности је неутралан, док предложена мјера има за циљ обезбјеђење стабилног и сигурног финансијског система и заштити депонената, као и већу тржишну дисциплину пословања банака.

Активност се реализује у складу са дефинисаним роковима и не садржи потенцијалне ризике за реализацију.

Наведена мјера је повезана са писмом намјере, FSAP препорукама, Стратегијом за увођење "Међународног споразума за мјерење капитала и стандардима капитала" БАЗЕЛ II, Стратегијом за увођење БАЗЕЛА III, те Пројектом за јачање банкарског сектора заснованог на резултатима са два посебна споразума о зајму са Свјетском банком.

Утврђивање обавезног преобликовања затворених инвестиционих фондова који су настали трансформацијом приватизационих инвестиционих фондова у отворене инвестиционе фондове, настао је као потреба отклањања недостатака у досадашњој пракси пословања инвестиционих фондова, те предлагања модела преобликовања затворених инвестиционих фондова, при том не заборављајући потребу заштите интереса акционара фондова, што је резултирало усвајањем Закона о измјенама и допунама Закона о инвестиционим фондovima²⁰ (у даљем тексту: Закон). Рок од три године од дана ступања на снагу Закона²¹ за обавезно преобликовање затворених инвестиционих фондова, који су настали у процесу трансформације приватизационих инвестиционих фондова, предложен је како би се друштвима за управљање, имајући у виду структуру портфеља затворених инвестиционих фондова, дало довољно времена да обезбједи неопходну ликвидност портфеља према пројектованој динамици.

Када је ријеч о динамици реализације активности: у 2017. години предвиђено је квартално извјештавање Комисије о спровођењу одобрених планова (план усклађивања и план преобликовања); у 2018. години планирано је квартално извјештавање Комисије о спровођењу одобрених планова (план усклађивања и план преобликовања); док је у четвртм кварталу 2018. године планирано преобликовање затворених инвестиционих фондова који су настали трансформацијом приватизационих инвестиционих фондова у отворене инвестиционе фондове.

Очекивани фискални ефекат ове активности је неутралан. Као што је било и очекивано, због чињенице да значајан број друштава за управљање дужи низ година на тржишту капитала није вршио основну функцију управљања имовином фонда у интересу његових акционара, тј. није нити куповао, нити продавао хартије од вриједности, дошло је до смањења броја друштава за управљање, те је са стањем на дан 30. јуна 2016. године на тржишту пословало шест друштава за управљање, а која су управљала са 14 затворених инвестиционих фондова. Нови режим рада инвестиционих фондова, након преобликовања, требало би да доведе до активније улоге фондова на тржишту хартија од вриједности кроз реструктурирање портфеља, те усклађивања њиховог пословања са правилима пословања ових врста финансијских посредника на развијеним тржиштима.

Активност се реализује у складу са дефинисаним роковима. Предложена трансформација фондова, крије у себи и ризик злоупотребе новог законског оквира, у циљу постизања појединачних интереса лица која немају намјеру да ову дјелатност врше у складу са законом, правилима струке и добрим пословним обичајима. Насупрот поменутом, друштвима за управљање која су дугорочно оријентисана на пословање у овој области предложена трансформација би требало да доведе до реструктурирања постојећих портфеља фондова којима управљају, те повећати интерес друштава за инвестиције које гарантују већу вриједност акција/удјела, односно већи поврат инвеститорима на њихов уложени капитал.

Наведена мјера је повезана са FSAP препорукама и Акционим планом Босне и Херцеговине за отклањање недостатака у борби против прања новца, с циљем хармонизације система спречавања прања новца и финансирања тероризма са стандардима и препорукама Радне групе за финансијске мјере против прања новца – FATF.

4.3.4. Пословно окружење и смањење неформалне економије

Република Српска је спровела реформу у области регистрације пословања, увођењем једношлтерског система регистрације, те на тај начин значајно смањила трошкове почетка пословања, те број неопходних дана и процедура. Број привредних субјеката који се региструју за протекле двије године, повећан за 30%. Међутим, земље које имају најбољи ранг у овој области, а и неке земље региона учиниле су додатни напредак увођењем могућности online регистрације, што у Републици Српској још није могуће. Кроз увођење једношлтерског система пословања смањени су трошкови, процедуре и вријеме неопходно за регистрацију, али остаје ограничавајући фактор чињеница да нема могућности за online регистрацију, што је посебно значајно за потенцијалне стране инвеститоре.

Документи просторног уређења чине плански основ неопходан за изградњу и уређење простора, чиме детерминишу и условљавају и начин пословања одређеног подручја. Важећим законским рјешењем је дефинисан већи број различитих врста докумената просторног уређења и дуг период израде и доношења који је условљен законом прописаном процедуром. При томе, донесени спроведбени документи просторног уређења често не посједују потребну флексибилност неопходну да одговоре тренутним потреба одређене средине у циљу стварања повољног пословног амбијента. Непостојање одговарајућег степена флексибилности спроведбених докумената просторног уређења онемогућава њихову пуну примјену током цијелог планског периода за који су донесени, те тиме чине ограничавајући фактор изградње одређене средине и унапређења њеног пословног амбијента. Постојећи начин превазилажења проблема се остварује кроз прописане процедуре израде и измјене докумената, али узимајући у обзир доста сложене кораке израде који захтијевају дуг период спровођења, постојећи начин измјене и израде докумената просторног уређења не представља адекватно рјешење уоченог проблема.

Да би се остварила успјешна интеграција у унутрашње тржиште ЕУ и унаприједило пословање домаће привреде робом и услугама, неопходно је усклађивање домаћег законодавства које регулише техничке и друге захтјеве за робу и услуге, са хармонизованим законодавством ЕУ, али и принципима ЕУ и WTO слободног кретања робе и услуга. У том смислу, ефикасан систем инфраструктуре квалитета и институционална координација у тој области један је од предуслова за обезбјеђење повољног пословног амбијента, повећање конкурентности домаће привреде и слободно кретање робе и услуга, привлачење инвестиција, али и свеукупну заштиту потрошача. Кључне препреке у области слободног кретања робе су: постојање конфликтних прописа о производима и услугама преузетих из СФРЈ и СРБиХ, као и ЈУС стандарда са обавезном примјеном; непостојање свеукупне Листе важећих прописа Републике Српске који дефинишу техничке и друге услове и плана њиховог усклађивања са прописима и принципима ЕУ; непостојање свеукупне и оперативне Базе важећих прописа Републике Српске; правно неуређена област опште безбједности свих непрехрамбених производа у Републици Српској; непостојање функционалних информационих тачака Републике Српске за прописе и стандарде и Нотификационе тачке прописа Републике Српске у припреми и за анализу страних прописа у припреми; непостојање јасног стратешког оквира за развој области инфраструктуре квалитета и испуњавање захтјева Поглавља 1. у Републици Српској и планског оквира преузимања у правни систем РС прописа ЕУ из области слободног кретања робе и праћења њихове примјене; непостојање неопходних акредитованих тијела за оцјењивање усаглашености производа и услуга у Републици Српској.

Слобода пружања услуга представља једну од четири економске слободе које су од посебне важности за отворену економију. Република Српска препознала је потребу за снажним оријентацијом на сектор услуга, као и на свеукупан развој који треба да буде основан на привлачењу страних инвестиција. С тим у вези, потребно је примјенити либерализовани приступ сектору услуга. Веома важна обавеза која произлази из будућег чланства у Унији је даља либерализација тржишта услуга, како у погледу слободе права настањивања, тако и слободе пружања услуга на територији Републике Српске. Кључне препреке у области слободног пружања услуга су: непостојање координационог тијела за слободно пружање услуга у Републици Српској; непостојање акционог плана за спровођење Закона о услугама у Републици Српској; непостојање аналитичког прегледа законодавства Републике Српске за област слободног пружања услуга.

Борба против организованог криминала и корупције, сајбер криминала, тероризма и других облика тешког криминала у значајној мјери ће вратити повјерење у сигурност пословног амбијента и

тако повећати конкурентност привреде Републике Српске и њену атрактивност за страна улагања. Министарство унутрашњих послова Републике Српске је током претходног периода предузело значајне активности у циљу успостављања ефикасног система у борби против свих видова криминала. Препознајући опасност по безбједносни амбијент од ових облика криминалитета, Република Српска је уредила законски оквир у овим областима. Израђени су стратешки документи и акциони планови из области унутрашњих послова, од којих посебно истичемо област борбе против организованог криминала, корупције, тероризма и екстремизма, трговине људима и друго. Уједно, стварање и одржавање безбједног амбијента за пословање охрабрује страна улагања у Републику Српску и даје сигурност пословним субјектима, чиме им ствара предуслове за успјешно пословање.

С тим у вези, кључне реформске мјере Владе Републике Српске у 2017. години су:

10. Унапређење пословног окружења,
11. Унапређење оквира у сектору слободног кретања робе,
12. Унапређење сектора слободног пружања услуга,
13. Унапређење области правде и безбједног амбијента за пословање.

Унапређење пословног окружења ће бити реализовано кроз следеће активности:

- 1) увођење online регистрације пословних субјеката,
- 2) увођење електронског издавања грађевинских дозвола,
- 3) смањење броја и измјена врсте докумената просторног уређења уз краће процедуре доношења.

Наредна фаза средњорочног карактера у области унапређења регистрације пословања односи се на стварање могућности за регистрацију пословних субјеката електронским путем. Ова реформа подразумева неколико сегмената: први сегмент односи се на комплетну дигитализацију судских списа о регистрованим привредним субјектима у Републици Српској, те њихову коначну верификацију и везивање за електронску форму привредног регистра, што је од кључног значаја за валидност овог регистра. Други сегмент се односи на системско, апликативно и законодавно прилагођавање реформи, а трећи сегмент се односи на успоставу квалификованог издаваоца дигиталних сертификата (сертификационо тијело). Оспособљавање сертификационог тијела је ширег значаја од саме електронске регистрације, будући да исто ствара претпоставке за низ других потенцијалних електронских сервиса, као што су електронско издавање грађевинских дозвола, регистрација некретнина или било које друге јавне услуге. Када је ријеч о динамички реализације наведене активности, усвајање акционог плана за online регистрацију је планирано у првом кварталу 2017. године, те припрема сертификационог тијела Републике Српске за издавање квалификованог електронског потписа, жига и печата, рад на софтверском рјешењу и завршетак дигитализације. У другом кварталу је планиран почетак дигитализације судске архиве која се односи на постојећи регистар пословних субјеката, у трећем кварталу 2017. године је наставак дигитализације и спровођење процедура набавке за нова софтверска рјешења, док је у четвртм кварталу планиран наставак дигитализације и рад на софтверским рјешењима. Први квартал 2018. године планиран је за рад на софтверском рјешењу online регистрације, други квартал 2018. године за финализацију софтверског рјешења, док је у трећем и четвртм кварталу планирана тестна фаза online регистрације. Реализација прве двије компоненте је повјерена Свјетској банци, а Амбасада Велике Британије је за овај пројекат одобрила донаторска средства у износу од 3,5 милиона КМ. За спровођење треће фазе, тј. успостављање сертификационог тијела биће потребна додатна кадровска, организациона и друга средства, а анализа је у току. Ефикасно и транспарентно пружање услуга путем електронске регистрације, ако и услуга издавања сертификованог дигиталног потписа, печата и жига, омогућиће привредним субјектима једноставан и сигуран поступак уласка на тржиште и значајно бржу процедуру инвестирања у Републици Српској. То ће директно утицати на ефикаснију размену услуга, скраћивање времена регистрације и смањење трошкова привредних субјеката, што ће се повољно одразити на њихову конкурентност. Електронска регистрација и успостављање Сертификационог тијела ствара претпоставке за коришћење низа других потенцијалних електронских сервиса за потребе обављања пословних активности, које ће спријечити сваки облик корупције, а имаће и вишеструки значај на креирање повољнијег пословног амбијента за привреду Републике Српске у целини. Осигурање средстава према планираној динамици је већ извршено, међутим, постоји могућност да се не реализује према планираној динамици из објективних разлога. Већи број укључених институција и посебних прописа може да доведе до кашњења у реализацији мјера због потребе непривидних консултација. Мјера је у складу са Стратегијом подстицања страних улагања Републике Српске 2016–2020, Стратегијом развоја малих и средњих предузећа 2016–2020. и претходним акционим планом Владе Српске који се односи на

реформу регистрације пословања (који је подразумевао фазно спровођење ове реформе).

Пројекат електронског издавања грађевинских дозвола захтијева системске интервенције у законодавству Републике Српске, које би требало да унесу битна унапређења у овој области. У крајњој фази имплементације пројекта процедура електронског издавања грађевинске дозволе у потпуности ће замијенити досадашњу праксу гдје се комплетан поступак води на основу документације која се надлежним органима управе доставља у папирној форми. Систем је тако постављен да органи надлежни за издавање грађевинских дозвола потребне документе, односно доказе прибављају по службеној дужности, односно сами, и то у електронској форми, након што инвеститор објекта поднесе захтјев који се такође попуњава у електронској форми. Све сагласности јавних предузећа надлежни орган би прибављао службено у електронској форми, а све административне таксе и накнаде које се плаћају јавним предузећима се укидају, једино се плаћа рента и накнада за уређење градског грађевинског земљишта. Сва пројектна и друга техничка документација се доставља у електронској форми на захтјев органа који води поступак. Поступак ће бити знатно транспарентнији, инвеститорима ће донијети значајне уштеде и локалну администрацију учинити ефикаснијом. Такође, биће веома суžen простор за корупцију, а систем предвиђа прекршајне казне за службена лица која у поступку прекораче прописане рокове. Да би се успоставило електронско издавање грађевинских дозвола, потребно је претходно реформисати правни систем у Републици Српској, а то подразумева измјену више закона од којих су неки и системски, а којима је уређена област грађења, земљишна политика и систем јавних евиденција о некретностима, те закона којима је уређен рад јавних предузећа која управљају јавном инфраструктуром. Потребно је набавити одговарајућу рачунарску опрему и софтвере у свим локалним заједницама и у појединим републичким органима управе које би представљале узван техничко-технолошки систем. Паралелно са овим активностима потребно је да локалне заједнице донесу спроведбене документе просторног уређења у електронској форми. У првој фази до краја 2017. године планирана је измјена прописа у области грађења, а у другој фази до краја 2018. године измјена других прописа и увезивање техничко-технолошког система који би требало да буду у функцији почетком 2019. године. Систем сигурно није јефтин, узимајући у обзир да све локалне заједнице и одређени органи управе морају бити увезани у електронски систем са опремом одређених и високих карактеристика и користити одређене најменске софтвере. Ту је свакако велика ставка израда спроведбених докумената просторног уређења у електронској форми и сређивање, ажурирање и преводње евиденција о некретностима у електронску форму, што је већ раније покренуто кроз неке друге пројекте, али још није ни близу краја. Цијена коштања ће се знати тек кад се у Републици Српској званично почне реализација овог пројекта и сачине одговарајуће анализе и процјене, али значајан дио ове опреме и софтвера треба покушати набавити кроз грантове и помоћ земаља које финансијски подржавају и реализују овај пројекат у земаљама југоисточне Европе. Подручје Републике Српске ће постати привлачно за потенцијалне инвеститоре и улагаче, јер ће се успоставити једноставан систем издавања грађевинских дозвола са минималним бројем корака и формалности и јефтинијим трошковима поступка. Систем који се у потпуности заснива на документима у електронској форми и рачунарској опреми са квалитетним софтвером у великој мјери зависи од стручног и добро обученог особља, што може бити проблематично у мањим локалним заједницама које и сада имају проблеме са стручним кадром. Полазни основ за овај систем је потребна документација у електронској форми и док се то не обезбједи за подручје једне локалне заједнице, систем се не може успоставити. У поступку издавања грађевинских дозвола издају се локацијски услови за изградњу објекта који се издају на основу спроведбеног документа просторног уређења који мора бити услагашан са планом вишег реда локалне заједнице, а све мора бити услагашено са Просторним планом Републике Српске, који представља највиши стратешки документ просторног уређења.

Измјенама постојећих законских и подзаконских аката планира се смањити број докумената просторног уређења, на максимално три нивоа планирања, као и предвидјети једноступени поступак усвајања. У току 2017. године ће се приступити измјенама и допунама Закона о уређењу простора и грађењу у вези са дефинисањем мањег броја докумената просторног планирања, као и дефинисања једноступеног поступка доношења планова. Након тога ће се приступити изради нових пратећих аката (правилника), у вези са овим измјенама са роком – половина 2018. године. За реализацију ове активности нису потребна додатна финансијска средства. Смањењем броја и врсте докумената просторног уређења омогућава се боља покривеност територије Републике Српске документима просторног уређења. Такође, поједностављивањем процедуре омогућава се убрзавање тог процеса, као и појефтинјење. Све то је у циљу повећања конкурентности у изградњи у односу на окружење, тј. нове инвестиције. Израда и доношење нових докумената просторног уређења, који ће бити максимално искористиви и

доприносити унапређењу пословног амбијента, директно ће заштити од расположивих средстава за ту намјену јединице локалне самоуправе. Недостатак средстава јединица локалних самоуправа може се сматрати главним потенцијалним ризиком у спровођењу планираних мјера. Не постоји директна веза мјере са одређеним стратешким документом или секторском стратегијом, али генерално се може сматрати да постоји одређена повезаност са свим стратегијама које међу постављеним циљевима садрже и циљ стварања оптималних услова у сврху развоја пословања.

Унапређење оквира у сектору слободног кретања робе биће реализовано кроз следеће активности: дефинисање правног оквира Републике Српске у сектору слободног кретања робе и уклањање конфликтних прописа; успостављање оперативне "Базе важећих прописа Републике Српске", доступне привреди, потенцијалним инвеститорима и инспекцијским органима и нотификационе тачке за прописе у припреми; комплетирање основног законодавства Републике Српске доношењем Закона о општој безбједности производа Републике Српске и праћење његове примјене; успостављање стратешког и развојног оквира изразом и усвајањем Стратегије инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2017–2020. година и пратећег акционог плана реализације.

Циљ дефинисања правног оквира Републике Српске у сектору слободног кретања робе и уклањање конфликтних прописа је дефинисање јасног правног оквира за производњу и пласирање производа и услуга на тржиште Републике Српске, усаглашеност са регионом и обавезама процеса европских интеграција и релевантним правом ЕУ, и обезбјеђење неопходних предуслова за извоз домаћих производа и њихову конкурентност на страним тржиштима. Након утврђивања Листе преузетих СРПЈ и СРБиХ прописа, надлежне институције морају дефинисати примјенивост сваког прописа у пракси и његову потребу у привреди и јавном интересу, а затим дефинисати прописе из своје надлежности који ће се ставити ван примјене (непримјениви), оне који ће се морати замијенити новим прописима (са временским оквиром доношења до 2020), као и оних који ће остати на снази до утврђивања оправданог разлога њихове замијене или стављања ван примјене у будућности. Рок за идентификацију статуса ових прописа и доношење Акционог плана и потребних прописа је први квартал 2017. године. За реализацију наведених активности нису потребна додатна средства. Јасан правни оквир, када су у питању захтјеви за производе и услуге који се желе пласирати како на домаће, тако и на страним тржиштима, доприноси успјешном пословању домаће привреде и привлачењу страних инвестиција.

Циљ успостављања оперативне "Базе важећих прописа Републике Српске", доступне привреди, потенцијалним инвеститорима и инспекцијским органима, и Нотификационе тачке за прописе у припреми су утврђивања Базе важећих прописа Републике Српске и њено успостављање, како би информације о прописима и њиховим одредбама биле путем интернета доступне грађанима, привредницима или потенцијалним инвеститорима и како би се приликом дефинисања прописа консултовала јавност и пропис који садржи привредне одредбе био нотификован према правилима ЕУ, ЦЕФТА И СТО. Рок за утврђивање свеукупне Листе тренутно важећих прописа Републике Српске је фебруар 2017. године, а за обезбјеђење пратећег софтвера и сачињавања Базе прописа рок је септембар 2017. године. Рок за измјене и допуне Закона о техничким прописима Републике Српске је септембар 2017. године, а доношење Уредбе о поступку пријављивања прописа у припреми, стандарда и поступку оцјењивања усаглашености у Републици Српској рок је октобар 2017. године. Оперативна База прописа са свим неопходним подацима о важећим прописима, прописима у припреми и овлашћеним тијелима за оцјењивање усаглашености у Републици Српској и оперативна Нотификациона тачка прописа Републике Српске биће успостављена до јула 2018. године. Реализација наведених активности захтијеваће одговарајућу опрему и софтвер за које је потребно прибавити средства из расположивих пројеката, грантова или на основу помоћи донатора из земаља које финансијски подржавају процес придруживања ЕУ земаља југоисточне Европе. Оперативне базе и ефикасне информационе тачке за прописе, стандарде и сертификациона тијела Републике Српске доприносе транспарентности и информисаности грађана, привредника и инвеститора о правном оквиру и условима пословања у Републици Српској, док ефикасна Нотификациона тачка прописа Републике Српске у припреми омогућава уклањање свих потенцијалних препрека слободној трговини и извозу, али и заштити домаће производње.

Циљ комплетирања основног законодавства Републике Српске доношења Закона о општој безбједности производа Републике Српске и праћење његове примјене је утврђивање неопходног основног законодавства Републике Српске, када је у питању слободан проток робе и заштита потрошача. Овим законом, поред Закона о техничким прописима и законима из области стандардизације, метрологије, заштите потрошача и инспекцијског надзора Републике Српске, ствара се јасан правни оквир за производње, увознике и потенцијалне инвеститоре у области производње и

пласирања на тржиште безбједних непрехрамбених производа и пратећих услуга, као и ефикасне заштите потрошача од опасних производа и опасних имитација. Рок за доношење Закона о општој безбједности производа у Републици Српској је март 2017. године, а пратећег подзаконског акта јули 2017. године. За реализацију наведених активности нису потребна додатна средства. Закон доприноси јачању конкурентности привреде Републике Српске тако да ће се производити само безбједни производи који испуњавају техничке и безбједносне захтјеве и који као такви могу имати олакшан пласман и на домаћем, али и на страном тржишту. Доношење закона економски је оправдано, јер доприноси заштити здравља домаћих потрошача и заштити околине, спречава негативне последице по грађане и привреду услед употребе или повлачења са тржишта небезбједних и ризичних домаћих производа и негативну рекламу домаћих извозника. Закон о општој безбједности производа у Републици Српској био је планиран за доношење у посљедњем кварталу 2016. године, али због анализа нове правне тековине ЕУ у области опште безбједности и тржишног надзора, која је тренутно у фази усвајања у ЕУ, припрема закона је каснила.

Циљ успостављања стратешког и развојног оквира изразом и усвајањем Стратегије инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2017–2020. година и пратећег акционог плана реализације је утврђивање стратешког и развојног оквира за испуњавање обавеза утврђених правном тековином ЕУ за Поглавље 1. и обавеза чл. 70. и 75. Споразума о стабилизацији и придруживању између ЕУ и БиХ. Рок за израду и доношење Стратегије инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2017–2020. са пратећим акционим планом примјене је новембар 2017. године, а рок за израду Акционог плана за преузимање у правни систем РС прописа ЕУ из области слободног кретања робе и праћења њихове примјене је септембар 2017. године. За реализацију наведених активности потребна су додатна средства од евентуалних донатора из земаља које финансијски подржавају процес придруживања ЕУ земаља југоисточне Европе или пројекта који се већ у овој области припремају или реализују у БиХ. Утврђивањем стратешког оквира развоја и унапређења инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске позитивно ће се одразити на домаће привреднике који ће производити, увозити и извозити производе без техничких препрека домаћим потрошачима ће бити доступни квалитетни и безбједни производи, органи републичке управе ће на једноставнији и ефикаснији начин спроводити надзор над примјеном прописа који дефинишу техничке и друге услове, привреда Републике Српске ће бити у позицији да постане активан учесник на европском и свјетском тржишту. Овај стратешки оквир биће основ за обезбјеђење услова за именовање неопходних тијела за оцјењивање усаглашености у Републици Српској. Потенцијални ризици за спровођење свих претходно дефинисаних активности су недовољни институционални капацитети и немогућност проналазак донатора. Све наведене активности наилажу се на: Стратегију и политику развоја индустрије Републике Српске за период 2016–2020. година, Стратегију подстицања страних улагања у Републику Српску од 2016. до 2020. године, Стратегију научног и технолошког развоја Републике Српске 2012–2016. године, Економску политику Републике Српске за 2016. годину, Акциони план за преузимање директива Новог приступа у правни систем Републике Српске за период 2013–2015. година, Споразум о стабилизацији и придруживању између ЕУ и БиХ, ЦЕФТА споразум и Стратегију Југоисточне Европе до краја 2020. године.

Унапређење сектора слободног пружања услуга биће реализовано кроз следеће фазе:

Због велике сложености рјешења из Директиве о услугама, а у сврху боље координације планираних активности, потребно је дефинисати механизам координације активности тиме што ће се формирати Координационо тијело за слободно пружање услуга у Републици Српској. Активности координационог тијела за слободно пружање услуга у Републици Српској требале би, између осталог, да буду усмјерене на праћење реализације Акционог плана за спровођење Закона о услугама у Републици Српској и транспозицију Директиве о услугама. У циљу унапређења правног оквира у сектору услуга и спровођења Закона о услугама потребно је усвојити Уредбу о начину обављања анализе, испитивања и процјене процедура и формалности. Предметна уредба ће уредити начин обављања анализе, испитивања и процјене процедура садржаних у прописима који се примјењују на покретање и обављање услужних дјелатности од стране надлежних органа; Потребно је изградити Аналитички преглед законодавства у сектору слободног пружања услуга којим ће се идентификовати cjелокупно законодавство Републике Српске којим се третира обављање услужних дјелатности; Потребно је унаприједити Јединствену електронску контакт тачку која дјелује у Министарству за економске односе и регионалну сарадњу тако да се на једном мјесту, лицима заинтересованим за пружање услуга учине доступним информације о поступцима за покретање и обављање услужних дјелатности. Очекујемо да ће до почетка 2017. године бити формирано Републичко координационо

тијело за слободно пружање услуга, те усвојен Акциони план за спровођење Закона о услугама у Републици Српској. До средине 2018. године требало би да буде израђен Аналитички преглед законодавства Републике Српске за област слободног пружања услуга. Такође, до краја 2018. године Јединствена електронска контакт тачка требало би да буде у потпуности оперативна. Унапређење сектора слободног пружања услуга служиће остварењу високог квалитета услуга, стварању претпоставки за нове услужне дјелатности, развоју тржишта услуга као цјелине, као и обезбјеђењу лако доступних информација и централизоване базе података о условима за пружање услуга, што ће имати посредне фискалне ефекте. Унапређење сектора слободног пружања услуга служиће остварењу високог квалитета услуга, доћи ће до укидања препрека развоју услужних дјелатности, те унапређења постојећег правног оквира кроз поједностављење поступака и услова за покретање и обављање услужних дјелатности, те кроз управно поједностављење које ће омогућити лаган и брз приступ информацијама. Потенцијални ризици за имплементацију мјере везани су за недостатак институционалних капацитета у домену додатног унапређења електронске тачке, те кашњењу у изради Аналитичког прегледа законодавства Републике Српске за област слободног пружања услуга. Дефинисана мјера проистиче из Економске политике Републике Српске за 2016. годину, Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ и БиХ и ЦЕФТА 2006 Споразума.

Унапређење области правде и безбједног амбијента за пословање биће реализовано кроз следеће активности:

- 1) доношење новог кривичног закона,
- 2) почетак рада нових институција правосуђа у складу са Законом о судовима Републике Српске и Законом о тужилаштвима, као и јачање кадровских капацитета у Окружном привредном суду у Бањој Луци,
- 3) израду планова интегритета у свим јавним институцијама,
- 4) заштиту лица која пријављују корупцију те
- 5) унапређење безбједног амбијента за пословање.

Циљ доношења новог Кривичног закона је ефикаснији безбједносни систем са посебним освртом на спречавање прања новца и финансирања терористичких активности, борбу против тероризма, организованог криминала и корупције, а план је да тај закон буде усвојен у првом кварталу 2017. године. Реализација наведене мјере нема негативних фискалних ефеката. Усклађивање кривичног законодавства Републике Српске са препорукама релевантних међународних тијела и конвенција и стандарда Европске уније, а посебно у циљу отварања поглавља 23. и 24. и стварања што ефикаснијег безбједносног система са посебним освртом на спречавање прања новца и финансирања терористичких активности, борбу против тероризма, организованог криминала и корупције. Ризици по питању имплементације ове мјере нису препознати. Такође, доношење поменутог закона произлази и из препорука ФАТФ-а и Монитала. ФАТФ је међународно тијело чији је задатак праћење спровођења мјера за спречавање прања новца и финансирања тероризма, те обухватање успостављених стандарда за наведену област. Препоруке ФАТФ-а, као глобални стандарди, представљају свеобухватан скуп мјера које државе треба јединствено да спроведу у циљу превладавања националних разлика, односно специфичности националних финансијских система (законске или административне природе). Посљедња ревизија препорука ФАТФ-а за земље чланице обављена је 2012. године, а ревидиране препоруке повећале су захтјеве у погледу високоризичних ситуација ради ефикаснијег управљања ризиком, те смањење присутних ризика. Монитал је Комитет експерата Савјета Европе за оцјену усклађености мјера против прања новца и финансирања тероризма, а чији тим је током 2014. и 2015. године боравио у службеној посјети БиХ и дао препоруке из своје надлежности.

Влада Републике Српске је донијела Одлуку о испуњености услова за почетак рада Основног суда у Козарској Дубици, који ће почети са радом 1. новембра 2016. године. Такође, донијела је и Одлуку о испуњености услова за почетак рада окружног и Окружног привредног суда у Приједору, као и Окружног јавног тужилаштва у Приједору, који ће почети са радом 1. јануара 2017. године. Уважавајући ову чињеницу, напомињемо да организација Судске полиције Републике Српске прати организацију окружних судова, тако да је потребно основати Окружни центар Судске полиције Републике Српске у Приједору. Такође, како би се омогућило квалитетнији приступ правди, односно ефикасније рјешавање привредних спорова, квалитетнија и ефикаснија регистрација пословних субјеката, ефикасније вођење и окончање стечајних поступака, чиме се стварају повољнији услови за развој привредног амбијента, планирамо проширење систематизације у погледу броја судија и потребних административних радника у Окружном привредном суду у Бањој Луци. Реализација наведених активности планирана је у првом кварталу 2017. године. Средства за пријем наведених судија и административних радника биће обезбјеђена реалокацијом средстава из других правосудних институција Републике Српске,

из којих су носиоци правосудних функција отишли у пензију или на другу правосудну функцију на нивоу БиХ или ФБиХ. Средства потребна за спровођење ове мјере биће обезбјеђена у буџету Републике Српске. Овом мјером постиже се квалитетнији и економичнији приступ правди грађанима Републике Српске, односно равномерној доступности правосудних институција у свим регијама Републике и економичнији приступ наведеним институцијама по сваком грађанину Републике, ефикасније рјешавање привредних спорова, квалитетнија и ефикаснија регистрација пословних субјеката, ефикасније вођење и окончање стечајних поступака, а што све води стварању бољих услова за развој привредног амбијента. Ризици по питању спровођења ове мјере нису препознати. Савјет министара БиХ је у јулу 2015. године, а уз сагласност Владе Републике Српске и Владе Федерације БиХ и Брчко Дистрикта БиХ усвојио Стратегију за реформу сектора правде у БиХ за период од 2014. до 2018. године, која подразумева јачање ефикасности правосуђа кроз јачање кадровских капацитета, смањење броја неријешених предмета и квалитетнији приступ правди, а што све имплементира реализацију поменуте мјере.

Главни циљ израде планова интегритета у свим јавним институцијама је повећање свијести о slabим тачкама у раду институције и одржива способност система да се одупре неправилностима које проузрокују коруптивни, етички и професионално неприхватљиви поступци. Реализација наведене активности планирана је у четвртм кварталу 2017. године. Будући да су Стратегија и Акциони план сачињени у оквиру пројекта који је финансирао Амбасада Велике Британије у БиХ, уколико дође до наставка сарадње и почетка нове фазе предметног пројекта, очекује се да активности буду финансиране из истог извора. Главни циљ је повећање свијести о slabим тачкама у раду институције и одржива способност система да се одупре неправилностима које проузрокују коруптивни, етички и професионално неприхватљиви поступци. Будући да је основни циљ израде планова интегритета постизање потребног нивоа антикоруптивне културе и високог степена интегритета у институцијама власти, али и у осталим дијеловима друштва, уколико се не спроведе ова мјера, као један од кључних приоритета Стратегије, не само да ће степен реализације Стратегије бити незадовољавајући, што ће имати унутрашње реперкусије по друштво и пословни амбијент у Републици Српској, него ће се то негативно одразити и на обавезе Републике Српске у овире поглавља 23. претприступних преговора са ЕУ. Један од стратешких приоритета Стратегије борбе против корупције у Републици Српској је израда планова интегритета у свим институцијама у Републици Српској за период 2013–2017. година, коју је усвојила Народна скупштина Републике Српске, као и пратећим Акционим планом за њено спровођење.

Усвајање Закона о заштити лица која пријављују корупцију, активности на имплементацији законског рјешења о заштити лица која пријављују корупцију “звиздача”, те доношење подзаконских и инструктивних аката, широка кампања промоције усвојених рјешења, едукације у институцијама планирана је у првом кварталу 2017. године. Реализација наведене активности нема фискалних ефеката. Међутим, имплементација овог закона може довести до прилива финансијских средстава у буџет Републике Српске, с обзиром на то да је прописано да новчане казне које буду изречене за учињене прекршаје представљају приход буџета Републике Српске. Очекивани утицај на конкурентност се огледа у ефикасној заштити лица која пријављују корупцију. О значају овог института, како за друштво у цјелини тако и за обавезе Републике Српске у односу према ЕУ, показује податак да најзначајније међународне конвенције посвећене борби против корупције говоре о обавези држава чланица да регулишу овај институт. Конвенција Уједињених нација против корупције, Кривичноправна и Грађанскоправна конвенција о корупцији Савјета Европе прописују да свака држава уговорница пронађе могућност да у свом унутрашњем правном систему предвиди адекватне мјере пружања заштите од неоправданог поступања према лицу које пријављује коруптивна дјела. Законска заштита лица која пријављују неправилности у раду и сумњу на корупцију у доброј мјери у јавном и приватном сектору, уз истовремено прописивање санкција за неистинито и злонамерно пријављивање прописано је као заједнички стратешки циљ у Стратегији борбе против корупције за период 2013–2017. године. Такође, у Акционом плану за спровођење борбе против корупције у Републици Српској 2013–2017. година прописан је тај стратешки циљ, а као прва мјера/активност за његово спровођење прописани су идентификација и доношење најбољег законског рјешења за заштиту “звиздача” у јавном и приватном сектору: кроз посебан закон или кроз измене и допуне постојећих закона о државној служби Републике Српске и Закона о раду.

Унапређењем безбједног амбијента за пословање створиће се повољнији услови за стране инвестиције. Наведени циљ постиже се усвајањем релевантних закона, стратегија и акционих планова, као и њиховим спровођењем, а приоритети у наведеној области остају борба против организованог криминала и корупције, сајбер криминала, тероризма и других облика тешког криминала. Дина-

мика реализације активности је следећа: усвајање Стратегије Републике Српске за сајбер безбједност планирана је за други квартал 2017. године, Стратегија Републике Српске за борбу против сајбер криминалитета, такође, у другом кварталу 2017. године, док је доношење Закона о заштити критичних инфраструктура планирано у четвртм кварталу 2017. године. Реализација наведене активности нема фискалних ефеката. Борба против организованог криминала и корупције, сајбер криминала, тероризма и других облика тешког криминала у значајној мјери вратиће повјерење у сигурност пословног амбијента и на тај начин повећати конкурентност привреде Републике Српске и њену атрактивност за страна улагања. Ризици по питању спровођења ове мјере нису препознати. Стварање стратешког оквира за сајбер безбједност, као и регулисање заштите критичне инфраструктуре провлачи се кроз бројне стратешке документе из области унутрашњих послова, али и кроз Реформску агенду.

4.3.5. Истраживање и иновације

У области истраживања и иновација направљени су значајни помаци у претходном периоду у смислу институционализације ове области, организације научноистраживачког рада и технолошког развоја, увођења савремених критеријума за суфинансирање програмских активности и подизање квалитета научноистраживачког рада и иновативности. Међутим, потребно је направити додатне искораци у институционалном оквиру који нису у довољној мјери усклађени са добрим европским праксима. Додатни изазови су недовољна регионална сарадња, недовољан број истраживача и изражен одлив мозгова, низак ниво и квалитет научне продуктивности, недовољна сарадња научноистраживачке и иноваторске заједнице са привредом, скромна улагања у научноистраживачки развој, присутна пристрасности у оцјењивању и недовољна интердисциплинарност у истраживању. Област технолошког развоја карактерише изражен јаз између могућности привреде да апсорбују нова технолошка рјешења и недовољно развијена свијест доносилаца одлука о важности иновација и нужности коришћења савремених технолошких рјешења. На високошколским установама нема системског приступа иновацијама, док привреда не улаже у истраживачке центре који подстичу развој иноваторства. Посљедица су недовољан ниво иновативних активности, застарјела технолошка рјешења у привреди и недовољно креативно прилагођавање постојећим свјетским технологијама. Препорука Евалуације интегрисаних политика¹⁸ јесте да се стратешки изазови третирају циљаним политикама усмјереним на развој квалитета научних и иноваторских резултата, изградњу капацитета и јасно дефинисање приоритета.

Кључне препреке за раст и конкурентност су: недовољна научна продуктивност и међународна видљивост истраживача у Републици Српској; недостатак средстава за јачање истраживачких и иновативних капацитета; потцијењеност буџетског финансирања научноистраживачке дјелатности у Републици Српској; слаба повезаност реалног сектора и научноистраживачке заједнице; недовољна заинтересованост привредних субјеката за научноистраживачке резултате и мала улагања пословног сектора у истраживање и развој (недостатак опште предузетничке културе); неусклађеност студијских програма, уписне политике и потреба реалног сектора; неразвијен програм обуке истраживача за укључивање у међународни истраживачки простор; те неусклађеност политике и нормативних аката науке и технологије и политике и нормативних аката у области високог образовања.

С тим у вези, кључна реформска мјера Владе Републике Српске у 2017. години у области истраживања и иновација је:

14. Унапређење ефикасности и ефективности научноистраживачког и иноваторског система са циљем примјенљивости у привреди и значајном унапређењу конкурентности привреде Републике Српске

Подстицањем научноистраживачког квалитета и иновација изградити добре административне капацитете, који су неопходни да би се успјешно спроводили пројекти истраживања и иновација, заједно са међународним партнерима. Створити услове за врхунш сарадњу са иностранством, научну размјену, сарадњу са привредом и привлачење страних студената. Подстицањем мобилност истраживача и иноватора као начин стицања нових знања и вјештина, те стицање и размјену искустава. Стварањем пословну климу која ће стимулисати предузећа да повећају тражњу за иновативним рјешењима и истраживачким пројектима путем финансијских и нефинансијских алата. Подстицањем научноистраживачке и иноваторске организације да повећају приходе кроз заштиту интелектуалне својине, уговоре о коришћењу постојећих или развоју нових технологија, те кроз сајветодавне услуге. Подстицањем паметну специјализацију која ће послужити за препознавање наших потенцијала и изградњу привредних грана у настанку.

У 2017. години биће реализовано следеће: доношење Стратегије научног и технолошког развоја Републике, израда Елабората

¹⁸ Policy Mix Peer Review Reports – Background Report of Bosnia and Herzegovina, 2016.

о оснивању Фонда за науку и иновативност Републике Српске, те анализа постојећег правног оквира и идентификација потребних измјена и допуна у складу са реформским циљевима.

За потребе Стратегије научног и технолошког развоја Републике Српске 2017–2021. и спровођења предложених мјера у наредним годинама неопходна је израда посебне финансијске студије са пројекцијама могућих извора финансирања и оцјеном прихватљивих сценарија. Фискални ефекти предложених реформских мјера биће видљиви у дугом року, с обзиром на специфичност инвестиција у истраживање и развој. У кратком року (двје и три године), кроз повећани квалитет људских истраживачких ресурса, уочавају се финансијски мјерљиве користи, у смислу смањења потреба за буџетском подршком научноистраживачкој дјелатности и већу заинтересованост реалног сектора да преузме већи дио финансирања, због чега се у истом омјеру могу очекивати уштеде у буџету. Друга врста финансијских ефеката односи се на пословни сектор који ће остварити значајне финансијске бенефите анагажовањем истраживача. Такође, примјена иновативних процеса или производа, преузетих или развијених у оквиру пословног субјекта, има снажан финансијски ефекат и резултује интензивним растом и развојем. Ово води и додатном ефекту – веће зараде значе и већу могућност улагања средстава у истраживање и развој, чиме се наставаља циклус позитивних активности у овој области, али и прелијева из реалног у академски и истраживачки сектор.

Основни ризици за спровођење дефинисане мјере условљени су: погоршањем макроекономских показатеља, у смислу одређивања приоритета на штету развојне компоненте, у корист сектора социјалног карактера (системски ризик); негативним трендом улагања у истраживање, развој и иновације од стране јавног и пословног сектора; слабом подршком иновативним предузећима; неадекватности законских и подзаконских рјешења у вези са истраживањем, развојем и иновацијама; незаинтересованошћу истраживача за рјешавање конкретних проблема и усмјереност на теоријска истраживања; неадекватним законским оквиром за заштиту интелектуалног капитала, или недостатком мјера и капацитета за његово спровођење; те преамбициозно постављеним плановима и пројекцијама, неусклађеним са реалним могућностима.

Мјера је у потпуности усклађена са визијом развоја високог образовања и Стратегијом развоја образовања Републике Српске за период 2016–2021. година, Стратегијом и политиком развоја индустрије Републике Српске за период 2016–2020. година, Стратегијом развоја малих и средњих предузећа Републике Српске 2016–2020. година, Стратегијом подстицања страних улагања у Републику Српску од 2016. до 2020. Стратешким планом развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2016–2020. Стратегијом развоја шумарства Републике Српске 2011–2021. година, Стратегијом југоисточне Европе 2020, Регионалном стратегијом за истраживање, развој и иновације земаља Западног Балкана, те приоритетима Европског истраживачког подручја.

4.3.6. Спољна трговина и олакшавање инвестиција

Према релевантним међународним извјештајима, на глобалном нивоу је дошло до пада директних страних улагања, услед међународних кретања. Стање у Републици Српској је слично као у земаљама региона. Уколико се прате годишња кретања уназад неколико година, износ улагања је на сличном нивоу и креће се од 100 милиона до 400 милиона КМ годишње. Треба узети у обзир и специфичну методологију праћења износа страних улагања, која не узима у обзир одређене категорије улагања (нпр. кредитна средства из иностранства, уколико то нису кредитна средства страних оснивача). Уколико се прати број регистрованих фирми са страним улогом у Републици Српској, може се примјетити тренд раста. Током 2014. године основана су 131 правна лица са страним улогом, а током 2015. године 186, док су до 30. септембра 2016. године евидентирана 143 правна лица са страним улогом.

Закон о спољнотрговинској политици БиХ донесен је 1998. године и само је 2004. године претрпио незначну измјену. Одредба члана 28. Закона односи се на обављање привредних дјелатности у иностранству и прописује обавезу привредних субјектима да, уколико желе да оснују предузеће у иностранству, откупе или повећају капитал привредног друштва у иностранству, претходно морају од стране ентитетских министарстава трговине претходно добити дозволу за изношење новчаних средстава у те сврхе.

Област подинвестиционе подршке је подложна кретању низа фактора, а то су и кључне препреке за раст и развој: осјетљива је на међународна, регионална и унутрашња кретања, као што су свјетске економске или политичке кризе (нпр. мигрантска криза, брегзит, природне катастрофе, итд.). Ограничавајући унутрашњи фактори на које се може утицати су сви елементи пословне климе у ширем смислу укључује и инфраструктуру, образовање, итд.).

Процедура издавања дозвола за изношење средстава за оснивање предузећа у иностранству, откуп или повећање капитала привредног друштва у иностранству може трајати од 15 дана, па до неколико мјесеци, те то представља административну баријеру,

односно препреку за слободно кретање капитала, чиме наша предузећа губе на конкурентности.

На основу идентификованих кључних препрека, кључна реформска мјера Владе Републике Српске у 2017. години, у области спољне трговине и олакшавања инвестиција је:

15. Унапређење ефикасности спољнотрговинске политике.

Унапређење ефикасности спољнотрговинске политике ће бити реализовано кроз следеће активности:

1) подстицање страних улагања кроз спровођење програма постинвестиционе подршке и

2) отклањање препрека за слободно кретање капитала.

Програм постинвестиционе подршке подразумева институционалну сарадњу републичког и локалног нивоа, кроз сарадничка мрежу за постинвестициону подршку, коју чине представници Министарства за економске односе и регионалну сарадњу и именовани координатори из јединица локалне самоуправе. Циљ Програма је задржавање постојећих инвеститора, мотивација постојећих инвеститора у Републици Српској из стратешких изабраних сектора на реинвестирање, те побољшање веза са локалном привредом. Кроз програм се рјешавају конкретни проблеми постојећих инвеститора, али се системски евидентирају проблеми и препреке са којима се сусрећу посјећене компаније. Као резултат програма припремиће се годишња информација за Владу Републике Српске, са прегледом идентификованих проблема чији крајњи циљ је израда акционог плана за њихово рјешавање. До сада је у овај програм укључена 21 јединица локалне самоуправе у Републици Српској, а намјера је да се програм још прошири. Када говоримо о динамичи реализације наведене мјере, мјера је континуираног карактера и спроводиће се сваке године у следећим фазама: од првог до трећег квартала сваке године вршиће се посјете фирмама, одржавање редовних састанака сарадничке мреже, те евидентирање проблема у пословању, док ће у четвртим кварталима бити припремљене информације за Владу Републике Српске са прегледом идентификованих препрека, те израда приједлога мјера. Што се фискалних ефеката тиче, Програм се реализује у оквиру постојећих буџетских средстава и капацитета Министарства за економске односе и регионалну сарадњу и јединица локалне самоуправе. До почетка 2019. осигурана је и техничка подршка Свјетске банке кроз консултантску помоћ. Постоји директан утицај на конкурентност будући да директни контакти са постојећим инвеститорима омогућавају брзо рјешавање одређених проблема (као што су поједине административне препреке). Надаље, програм јача сарадњу локалног и републичког нивоа и њиховог односа са привредом. Такође, подстицање фирме на реинвестирање, будући да показује партнерски однос власти и привреде. Најзначајнији ефекат на конкурентност осигурава се кроз израду обједињеног прегледа препрека, који произлази из директног контакта са привредом. Капацитети и заинтересованост појединих јединица локалне самоуправе, спремност и капацитет пословне заједнице за оваквом врстом контакта, недостатак средстава за рјешавање идентификованих препрека и значајан дио препрека су системске природе, захтијевају тешке и дуге реформе и све су то потенцијални ризици за спровођење мјере. Наведени програм је саставни дио Стратегије подстицања страних улагања Републике Српске 2016–2020. и пратећег акционог плана.

Имајући у виду да процедура издавања дозвола за изношење средстава за оснивање предузећа у иностранству, откуп или повећање капитала привредног друштва у иностранству може трајати од 15 дана, па до неколико мјесеци, да то представља административну баријеру, односно препреку за слободно кретање капитала, те имајући у виду правила Заједнице о слободном кретању капитала, која подразумевају и примјену општих принципа законодавства Европске уније и односе се и на укидање општих забрана и поступака давања одобрења/овлашћења, Министарство трговине и туризма Републике Српске ће поднијети иницијативу Министарству спољне трговине и економских односа БиХ за измјену и допуну Закона о спољнотрговинској политици БиХ, након чега ће се извршити и измјена и допуна Одлуке о условима за добијање дозволе за изношење средстава изван Босне и Херцеговине у сврху оснивања представништва и пословне јединице у иностранству. Министарство трговине и туризма у првом кварталу 2017. године поднијеће Министарству спољне трговине и економских односа БиХ иницијативу за измјену и допуну Закона о спољнотрговинској политици БиХ, те се очекује да ће се до краја године донијети измјена и допуна Закона о спољнотрговинској политици. У 2018. години очекује се доношење измјена и допуна подзаконских аката, донесених на основу Закона, а то су: Одлука о условима за добијање дозволе за изношење средстава изван Босне и Херцеговине у сврху оснивања предузећа у иностранству и Одлука о условима за добијање дозволе за изношење средстава изван Босне и Херцеговине у сврху оснивања представништва и пословне јединице у иностранству. Наведена мјера не захтијева финансијска средства. Кроз доношење измјена и допуна Закона о

спољнотрговинском пословању омогућиће се брже, лакше и ефикасније обављање спољнотрговинског пословања, чиме ће наша предузећа постати конкурентнија. Потенцијални ризик за спровођење мјере постоји уколико Министарство спољне трговине и економских односа не покрене процедуру око доношења измјена и допуна Закона о спољнотрговинској политици. Наведена мјера произишће је из анализе стања у области спољне трговине и олакшавања инвестиција и није везана за било који стратешки документ.

4.3.7. Образовање и вјештине

Свакодневне промјене у погледу захтјева тржишта рада траже радну снагу која ће знати мијењати своје знање, вјештине, компетенције и квалификације, јер недостаци тога често су, посебно у погледу компетенција које се односе на информатичку писменост и знање страних језика, један од разлога незапослености. Зато нове компетенције представљају неопходан предуслов за професионални развој појединца и његово активно укључивање у тржиште рада. Такође, битно је напоменути да процес вредновања неформалног и информалног учења још није развијен, те је у наредном периоду потребно стварати услове за његово уређење. Једно од начела на којима се образовање заснива јесте уважавање потреба друштва за образовним кадром, односно потреба тржишта рада у Републици. Још увијек слаба веза образовања са тржиштем рада и привредом, како унутар Републике, тако и у оквирима ширег региона и ЕУ.

Једну од кључних улога у друштвеном и економском развоју Републике има средње образовање у које је потребно улагати средства да би оно било што ефикасније. Развој сваке земље зависи од њених људских ресурса, као и економије која се све више заснива на знању и вјештинама и тражи оспособљене раднике за њихово укључивање у тржиште рада. Средње стручно образовање мора дати појединцу могућност сналажења и константног прилагођавања тржишту рада које диктирају глобалне промјене у свијету. У Републици, као и у земљама у окружењу, с једне стране, већина становништва се образује у средњем стручном образовању, а с друге стране, долази до честих промјена на тржишту рада, и зато се квалитет средњег стручног образовања мора континуирано унапређивати. Једна од значајних активности у наредном периоду биће усмјереност на повећање капацитета трогодишњих стручних школа, као директан одговор на потребе тржишта, а поготово ако се има у виду чињеница да је занимање будућих средњошколаца за упис у трогодишње стручно образовање сваке године све мање, а потребе тржишта све веће. Унапређење наставе за образовање ученика трогодишњих стручних школа ће се побољшати кроз прерасподјелу фонда часова којим би се повећао број часова практичне наставе на рачун општеобразовних и стручно-теоретских предмета. Средње стручно образовање има кључну улогу у развијању људских ресурса, с циљем постизања привредног раста и запошљавања, и стога оно мора оспособити појединца за посједовање квалитетних знања, вјештина и компетенција потребних тржишту рада. Доношењем прописа ће се обезбиједити феријална пракса ученика стручних школа. За наставак реформе и модернизације средњег стручног образовања од велике важности је успостављање стандарда занимања заснованих на компетенцијама и исходима учења. Класификација занимања је подложна сталној ревизији у смислу измјена и допуна, а у складу са потребама тржишта рада, послодаваца и привредне заједнице, уз континуирану сарадњу са институцијама образовања. Данашњи развој тржишта рада, прије свега, захтијева ново дефинисање занимања у складу са савременим захтјевима радног мјеста, односно у складу са описима задатака, које појединац треба да извршава.

У циљу унапређења средњег стручног образовања Стратегијом развоја образовања Републике Српске за период 2016–2021. године предвиђено је низ мјера и активности на унапређењу средњег образовања, а један од наредних корака је унапређење рада Републичког педагошког завода и Завода за образовање одраслих кроз реорганизацију, а у циљу јачања капацитета управних организација у саставу ресорног министарства.

Потешкоће које имају и друге земље у процесу реформе система високог образовања постоје и у области високог образовања у Републици Српској. Хиперпродукција некавалитетног и тржишно неконкурентног високообразовног кадра, недовољна заинтересованост за дефицитарна занимања, неконкурентност и непrepoзнатљивост на међународном тржишту рада и друге потешкоће. Аутономија универзитета подразумева да сваки универзитет својим актом прописује услове за избор и напредовање у научно-наставна звања, док су минимални услови прописани Законом о високом образовању. Универзитети су одговорни за свој рејтинг и компетентност свог наставног кадра. Само бољи критеријуми – компетентнији наставни кадар, омогућиће квалитетније и боље позиционирање свршених студената на тржишту рада. Због релативно малог броја високообразованог кадра и неразвијеног тржишта рада, неопходно је поштовати основне заједничке услове оцјене квалитета рада и напредовања универзитетских наставника у научнонаставна звања. Остваривање међународне препознатљи-

ности система високог образовања Републике и позиционираниости њених високошколских установа, без одлагања, неопходно је поставити као једно од приоритетних активности органа и институција у области високог образовања у Републици

Према подацима Републичког завода за статистику проценат високообразованог становништва у Републици износи свега око 8%, односно примјетно је да Републици недостаје високообразованог кадра. С друге стране, не можемо занемарити чињеницу да је последњих година у порасту број незапосленог високообразованог кадра, што упућује на потребу чвршћег повезивања високог образовања и тржишта рада.

За Републику је од посебног значаја питање образовања младог научноистраживачког кадра, нарочито доктора наука. Реформа докторских студија је комплексан процес који је почео у свим земљама ЕУ, уз снажну политичку подршку. Ова реформа обухвата не само промјену структуре студија и уклапање у оквире болошког процеса, већ и промјену унутар високошколских институција и њихових истраживачких и образовних политика, као и образовање засновано на компетенцијама за потребе тржишта рада, сарадњу универзитета с јавним и приватним сектором, те систематско развијање истраживачког кадра, не само за потребе академског тржишта, већ и за потребе осталих сектора и тржишта радне снаге (индустрије, предузетништва, трговине, јавних установа и организација, истраживачких организација и других организација). У том циљу, заједничка одговорност и пажња треба да се посвети трећем циклусу студија јер звања доктора наука стечена без стварног бављења научноистраживачким радом представљају веома лошу инвестицију за будућност.

На основу свега наведеног, као кључне препреке за раст и конкурентност у датој области могу се издвојити: инертност високошколских установа у спровођењу интензивних промјена сходно дуготрајном, скупом и комплексном процесу измјене постојећих и увођења нових студијских програма; тржиште радне снаге је преасићено и нееластично, те недостатак финансијских средстава на нивоу високошколских установа.

На основу идентификованих кључних препрека, кључна реформска мјера Владе Републике Српске у 2017. години, у области образовања и вјештина је:

16. Унапређење повезаности образовања и тржишта рада

Унапређење повезаности образовања и тржишта рада ће се реализовати кроз анализирање потребе тржишта рада и реалног сектора, ради усаглашавања са уписном политиком у средњим школама и на високошколским установама, те кроз унапређење неопосредне сарадње и усклађивања са потребама привредног развоја и тржишта рада, јачајући предузетничко-иновативне компоненте у области средњег и високог образовања.

Да би стечена квалификација одговарала захтијеваним компетенцијама радног мјеста, потребно је сагледати практичне аспекте, као на примјер како утврдити нову класификацију занимања, која су то нова модерна занимања која се траже на тржишту рада, како ће се укључити друштвени партнери у утврђивање стандарда занимања, на који начин ће се пратити, вредновати и осавремењивати модули у наставним плановима и програмима. Стандарди занимања су критеријуми који мора задовољити појединац да би могао обављати одређени посао, а развој технологија захтијева стално усклађивање и развијање нових стандарда у складу са развојем привреде. Ажурирање стандарда треба да се врши на иницијативу послодаваца, образовних установа и друштвених партнера. Дефинисање се улоге средњих стручних школа, учесника и тијела која ће бити веза између средњег стручног образовања и тржишта рада. Главни носиоци овог процеса су Савјетодавна вијећа средњих стручних школа која чине представници радника, послодаваца и локалне заједнице. Свака стручна школа формира савјетодавно вијеће у складу са струкама и занимањима које образује. Савјетодавно вијеће помаже школи у планирању програма рада, савјетје школу о питањима која се тичу извођења практичне наставе и помаже јачање везе између школе и локалног тржишта рада, а све са циљем обезбјеђења адекватног система образовања сагласаног потребама тржишта рада и развојним циљевима Републике. Јачање улоге савјетодавног вијећа ће створити услове и за покретање иницијативе увођења нових занимања, ревизију постојећих номенклатуре занимања и осавремењивање постојећих занимања. Анализом податке о потребама тржишта рада између Привредне коморе Републике Српске, послодаваца и Завода за запошљавање Републике Српске ће се утврдити потребе за кадром у наредном периоду. Унапређивање повезивања послодаваца и средње стручне школе ће се реализовати на начин да ће се формирати ресорно тијело на нивоу Владе, у којем ће активну улогу имати Привредна комора Републике Српске, а са циљем бољег повезивања стручног образовања и тржишта рада, приликом израде модулних програма ангажоваће се послодавци који би ученицима осигурали довољно практичне наставе у предузећима. Ове активности ће се реализовати континуирано, док ће се ангажовање послодаваца у изради модулних програма којим би ученицима осигурали довољно

практичне наставе у предузећима спроводити као оглед у периоду 2017–2020. године. У овом моменту није могуће процјенити фискалне ефекте, будући да се ради о мјери која ће се реализовати у средњорочном периоду. Повећање ефикасности тржишта рада у значајној мјери ће утицати на конкурентност привреде Републике Српске чији је крајњи циљ смањења стопе незапослености. Процес промјене наставних планова, студијских програма и уопште побољшања квалитета наставног кадра је дуготрајан, комплексан и условљен знатним финансијским средствима, што може бити потенцијални ризик у спровођењу мјере. Крајњи циљ дефинисане мјере је јачање образовања и тржишта рада, односно, индиректно, смањење стопе незапослености у Републици Српској, а то је повезано са Стратегијом запошљавања Републике Српске.

4.3.8. Запошљавање и тржиште рада

Анализа стања на тржишту рада указује на недовољну флексибилност и ниску ефикасност тржишта рада које за последицу имају ниску стопу активности и запослености, постојање високе стопе дугорочне незапослености, ограничене могућности интеграције младих на тржиште рада. Такође, евидентно је да је јавна служба за запошљавање неефикасна и није спремна да одговори изазовима на тржишту рада.

С тим у вези, кључне препреке за раст и конкурентност су неразвијена посредничка улога ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, слаба ефикасност активних, а посебно пасивних мјера на тржишту рада, те неумреженост и несарадња кључних актера на тржишту рада.

На основу идентификованих кључних препрека, кључна реформска мјера Владе Републике Српске у 2017. години, у области запошљавања и тржишта рада је:

17. Повећање ефикасности тржишта рада

Повећање ефикасности тржишта рада биће реализовано кроз успостављање посредничке улоге ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, те умрежености кључних актера на тржишту рада. У 2017. години биће предузете мјере на јачању посредничке улоге ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске; унапређењу законодавног оквира и његовим усклађивањем са новим Законом о раду; креирању и спровођењу активних мјера на тржишту рада Републике Српске; оснаживању и развоју социјалног дијалога, те бољој повезаности образовања и тржишта рада.

Редефинисање улоге Завода за запошљавање Републике Српске представља кључну активност са циљем јачања посредничке улоге Завода и ефикаснијег спровођења активних мјера запошљавања. Јачање посредничке функције Завода оствариће се измјештањем евиденције здравственог осигурања и администрирања за незапослена лица на Фонд здравственог осигурања. На тај начин Завод за запошљавање ће у потпуности вршити функцију посредовања, обезбједити бољу повезаност послодаваца и активних тражилаца посла, омогућити бољу понуду радне снаге и смањити неформално запошљавање. Ова активност оствариће се доношењем измјена и допуна Закона о посредовању у запошљавању и правима у вријеме незапослености и измјенама других прописа. Редефинисање улоге Завода за запошљавање омогућиће се његова активна сарадња са пословном заједницом. Подршка запошљавању путем подстицаја утврђена је Стратегијом запошљавања, а приоритет ће бити дат дугорочно незапосленим и теже запошљивим лицима. Акциони план запошљавања биће припремљен до краја јануара 2017. године са конкретним мјерама за запошљавање. Оснаживање и развој социјалног дијалога једна је од кључних активности у 2017. години. Ова активност између осталог обезбједиће се и кроз нормативно усклађивање Закона о Економско-социјалном савјету са новим Законом о раду. У сврху боље заштите радничких права у 2017. години наставиће се преговори у циљу закључивања новог Општег колективног уговора. У 2017. години, у циљу усклађивања са новим Законом о раду, приступиће се измјенама и допунама Закона о штрајку и Закона о евиденцијама у области рада и здравственог осигурања. Истовремено, вршиће се анализа рјешења из Закона о раду, са циљем отклањања евентуалних проблема у његовој примјени.

У оквиру унапређења рада инспекцијских органа посебна пажња посветиће се инспекцији рада. У циљу јачања посредничке улоге Завода за запошљавање, извршиће се анализа финансијских могућности за повећање права незапослених радника. Влада Републике Српске радиће на јачању и подстицању трипартитног и бипартитног социјалног дијалога у складу са међународним прописима. У сарадњи са Савезом синдиката, Пореском управом Републике Српске и Фондом ПИО радићемо на изналажењу могућности за окончање програма социјалног збрињавања радника.

Што се временског оквира за реализацију мјере тиче, у првом кварталу 2017. године биће извршено усвајање Акционог плана запошљавања у Републици Српској за 2017. годину, те Закона о измјенама и допунама Закона о економско-социјалном савјету Републике Српске, а уједно и извршена анализа примјене Закона о раду. У другом кварталу усвојиће се Закон о измјенама и допунама

Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености (условљено доношењем новог Закона о здравственом осигурању), те Закон о измјенама и допунама Закона о штрајку. У четвртм кварталу ће бити извршено усклађивање организације структуре Завода за запошљавање са извршеним структуралним промјенама (условљено доношењем новог Закона о здравственом осигурању).

У овом моменту није могуће процијенити фискалне ефекте дефинисане мјере, јер се углавном ради о индиректним ефектима, али повећање ефикасности тржишта рада у значајној мјери ће утицати на конкурентност привреде Републике Српске.

Доношење Закона о измјенама и допунама Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености који је био планиран у 2016. години је условљено доношењем новог Закона о здравственом осигурању, што је разлог кашњења у имплементацији мјере. Реформе на тржишту рада захтијевају брижљиво планирање и постепено у реализацији мјера. У том смислу, у циљу имплементације највећег броја мјера потребно је користити приступ који подразумева континуиран рад на креирању, спровођењу, евалуацији и поновном креирању и корекцији конкретних мјера.

Интервенције на тржишту рада су изузетно осјетљиве, јер се њима директно утиче на економски и социјални положај цјелокупне популације. Са једне стране, позитивне промјене на тржишту рада, у смислу повећања броја запослених, смањења незапослености и унапређења квалитета запослења могу имати мултипликативни ефекат на свеукупно економско и социјално стање. Са друге стране, негативне посљедице спровођења реформи на тржишту рада које се могу десити у случају смањења примања радника, повећања несикурности запослења, изазивања нестабилности на тржишту рада, могу да изазову озбиљне економске и социјалне конфликти у друштву.

Све активности предвиђене предложеном мјером, као и сама мјера, су препознати у Стратегији запошљавања Републике Српске 2016–2020. година.

4.3.9. Социјална укљученост, смањење сиромаштва и једнаке могућности

Реформе система пензијског и инвалидског осигурања у Републици Српској почеле су доношењем Закона о пензијском и инвалидском осигурању 2000. године и настављене измјенама и допунама тог закона у више наврата, као и доношењем новог Закона о пензијском и инвалидском осигурању, који је ступио на снагу 1. јануара 2012. године, односно његовим измјенама и допунама у септембру 2013. године и децембру 2015. године. С обзиром на поштивање услова за остваривање права на старосну пензију, увођење контролних механизма у поступак остваривања права на инвалидску пензију, као и проширивање круга обавезно осигураних лица, реформе су имале позитивне ефекте у смислу успоравања раста броја корисника права, па је заустављен негативан тренд смањивања броја осигураника у односу на број корисника права. Иако је овај индикатор система у претходном периоду стабилан, у наредном периоду је неопходно предузимати и додатне активности у циљу повећавања броја осигураника.

Позитивни трендови су настављени у структури пензија, у смислу да се повећава проценат корисника старосне пензије у укупном броју корисника и смањује проценат корисника инвалидске пензије. Позитивни трендови уочавају се и у смањењу броја признатих права у једној календарској години, нарочито када су у питању старосне и инвалидске пензије. Што се тиче инвалидских пензија, никад није забиљежен мањи број признатих права у једној календарској години, као што је у 2015. години. Треба напоменути и позитиван тренд повећања ефективне старости корисника старосне пензије уопште, односно корисника старосне пензије са 40 година пензијског стажа, као и са 35 година стажа осигурања.

Будући да је један од циљева Стратегије реформе пензијског система у Републици Српској обезбјеђење стабилних прихода и смањење сиромаштва популације старих, Законом о пензијском и инвалидском осигурању који је у примјени од 1. јануара 2012. године, као и измјенама Закона у септембру 2013. године, тај циљ је неким одредбама и реализован, што је сигурно позитивно утицало на материјални положај корисника права. Прво, Законом је омогућено остваривање права на старосну пензију са 65 година живота и 15 година стажа осигурања. Иако се овим корисницима у највећем броју случајева исплаћује најнижа пензија, врло је значајно да су остваривањем права на пензију добили статус осигураника у здравственом осигурању. Друго, Законом је нормирано више нивоа најниже пензије у зависности од дужине пензијског стажа. По овом основу, у децембру 2015. године, за 63.663 корисника или 25,34% од укупног броја корисника, исплаћена је најнижа пензија, а то значи да им је пензија одређена по општим прописима нижа од најниже, па им се из буџета Републике намирују средства за исплату најниже пензије. У 2015. години, само за намирење средстава за исплату најниже пензије, из буџета Републике је издвојено

38,4 милиона КМ. Треће, Законом је прописано редовно и ванредно усклађивање пензија, па су пензије усклађене тако што су повећане од 1. јануара 2013. године за 1,6%, од 1. септембра 2013. године за 3,5%, од 1. јануара 2014. године за 2%, од 1. октобра 2014. године за 2% и од 1. јануара 2015. године за 1,65%. Укупно повећање пензија од 1. јануара 2013. до 1. јануара 2015. године износи 11,21%. Четврто, Законом је прописано да се неће поново одређивати инвалидске пензије корисника код којих је узрок инвалидности повреда задобијена за вријеме вршења војне дужности у околностима оружаних сукоба, као и болест тог лица која је узрочно-посљедишно везана за те околности, као и породичне пензије остварене из наведених пензија, старосне или инвалидске пензије учесника НОР, као и породичне пензије остварене из наведених пензија, те породичне пензије остварене из погинулог борца или погинулог учесника НОР. То значи, да су наведене пензије остале на достигнутом нивоу, односно да им је пензија одређена од "гарантованог пензијског основа". По овом основу, веће износе пензија него што би им припадало по општим прописима, у децембру 2015. године је примило 18.174 корисника или 7,23% од укупног броја корисника права.

Поред поменутих законских рјешења, која су позитивно утицала на материјални положај корисника права, Влада и Фонд ПИ-ОРС су спроводили активности које су доприносиле бољем стандарду пензионера, као што је давање субвенција за кориснике који спадају у угрожене категорије потрошача електричне енергије, исплата једнократне накнаде за случај смрти корисника права (у 2015. години исплаћено око 4,9 милиона КМ), као и плаћање трошкова дистрибуције пензија путем поште (ови трошкови државама у окружењу падају на терет корисника), за шта је у 2015. години плаћено око 4,52 милиона КМ.

У циљу обезбјеђења редовности исплате пензија, у 2015. години усвојене су измјене и допуне Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Закона о буџетском систему, Закона о трезору и Закона о доприносима, чији је основни циљ био увођење Фонда ПИО Републике Српске у систем трезорског пословања од 1. јануара 2016. године. Суштина промјене јесте да се приходи и расходи који се односе на исплате пензија и функционално пословање Фонда ПИО у цијелости укључе у буџет Републике Српске и да се тиме постигне додатна сигурност у благовременом обезбјеђењу средстава за исплату пензија.

Реформском агендом предвиђено је да Влада Републике Српске испита потребу за реформом параметара пензијског система. Акционим планом за реализацију Реформске агенде предвиђено је да се у 2016. години изради анализа оправданости даљих реформи параметара пензијског система у Републици Српској. Влада Републике Српске је усвојила Анализу оправданости даљих реформи параметара пензијског система у Републици Српској, која је показала да тренутно нема оправданих разлога за даље измјене параметара пензијског система. Међутим, до краја прелазног периода, односно до краја 2024. године, неопходно је пратити показатеље и трендове, који се односе на старосну границу за остваривање права на старосну пензију са 40 година пензијског стажа и 35 година стажа осигурања, као и утицај прописа из области рада, и уколико се позитивни трендови зауставе, поново анализирати могућност евентуалног постепеног повећања старосне границе са 60 на 62 године, односно са 58 на 60 година живота.

Кључни проблеми система ПИО: неповољан однос осигураника и корисника права из ПИО, непотпуна наплата доприноса за ПИО, злоупотребе у плаћању, неформални, односно непријављени рад и сива економија. С тим у вези, неопходно је предузимати мјере и активности на повећању броја осигураника у реалном сектору; максимално поштртити одговорност органа надлежних за наплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, и обезбједити досљедну примјену прописа којима је уређена област радних односа, као и прописа којима је уређена област пореза и доприноса, односно њихова наплата, како би се спријечиле злоупотребе у вези са плаћањем доприноса које се манифестују кроз неплаћање доприноса, кашњење у плаћању доприноса и плаћање доприноса за већину запослених на најнижу основицу; Неопходно је да надлежни инспекцијски органи предузимају ефикасније мјере за спречавање неформалног, односно непријављеног рада, а у циљу сузбијања сиве економије.

У области социјалне заштите, а на основу Анализе функционисања и капацитета постојеће мреже Центара за социјални рад/услуга социјалне заштите у општинама Републике Српске уочени су одређени проблеми: проблеми који настају у примјени закона о социјалној заштити због недоречености појединих процедура, код остваривања одређених права, предлаже се јасно и прецизно формулисање сваког права; проблеми због повећаног броја захтева корисника (тешке животне ситуације, израженост социјалних проблема: сиромаштво, лоше здравствено стање, слаба информисаност, удаљеност, преширок круг корисника социјалне заштите због широког поља дјеловања); такво стање утиче на повећање буџета, јавља се недостатак новчаних средстава у општинским

		ESA код	год.	год.	год.	год.	год.
			2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
					% БДП		
	Нето кредитирање (B9) по подсекторима						
1.	Шира влада	S13	-0,3	-1,0	-1,2	1,7	2,3
2.	Централна влада	S1311	-0,1	-1,2	-1,3	1,3	1,8
3.	Државна влада	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	Локална влада	S1313	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3
5.	Фондови социјалне сигурности	S1314	-0,7	-0,3	-0,2	0,0	0,1
	Шира влада (S13)						
6.	Укупан приход	TP	41,9	40,4	39,6	38,9	38,2
7.	УКУПНА потрошња	TE	42,2	41,4	40,8	37,3	35,9
8.	Нето задуживање/кредитирање	EDP.B9	-0,3	-1,0	-1,2	1,7	2,3
9.	Издаци по каматама	EDP.D41 укљ. FISIM	1,2	1,3	1,2	1,1	1,0
10.	Примарни биланс		0,8	0,3	0,0	2,8	3,3
11.	Једнократне и друге привремене мјере						
	Компоненте прихода						
12.	Укупан порез (12 = 12a+12b+12c)		20,4	20,3	20,2	20,1	19,8
12.a	Порез на производњу и увоз	D2	15,9	15,8	15,8	15,7	15,5
12.b	Текући порези на приход и богатство	D5	4,1	4,1	4,1	4,0	3,9
12.c	Порез на капитал	D91	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3
13.	Социјални доприноси	D61	16,4	15,4	15,0	14,5	14,2
14.	Приход од имовине	D4	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7
15.	Остало (15 = 16-(12+13+14))		4,3	4,0	3,7	3,6	3,5
16=6	Укупан приход	TP	41,9	40,4	39,6	38,9	38,2
п.м.: Пореско оптерећење (D2+D5+D61+D91-D995)			36,8	35,7	35,2	34,6	34,0
Одабране компоненте потрошње							

17.	Колективна потрошња	P32	3,3	3,1	3,0	2,9	2,7
18.	Укупни социјални трансфери	D62 + D63	22,1	21,4	20,7	19,8	19,0
18.a	Неновчани социјални трансфери	P31 = D63	7,7	7,5	7,3	6,9	6,6
18.б	Остали социјални трансфери осим неновчаних	D62	14,4	13,9	13,5	12,9	12,3
19=9.	Издаци по каматама (укљ. ФИСИМ)	EDP.D41 + ФИСИМ	1,2	1,3	1,2	1,1	1,0
20.	Субвенције	D3	1,1	1,2	1,2	1,0	1,0
21.	Формација бруто фиксног капитала	P51	2,3	2,6	3,2	1,7	1,9
22.	Остало (22 = 23-(17+18+19+20+21))		12,2	11,8	11,5	10,7	10,3
23.	Укупна потрошња	TE	42,2	41,4	40,8	37,3	35,9
	п.м. накнада запосленима	D1	10,5	10,2	9,7	9,4	9,0

НАПОМЕНА: У табели су консолидовани подаци за ниво опште владе Републике Српске који обухвата ниво централне владе Републике Српске (буџет Републике Српске, корисници буџета Републике Српске унутар и изван Главне књиге трезора који имају властите рачуне, подаци о средствима од пројеката финансираних из иностранства и средствима са escrow рачуна), ниво јединица локалне самоуправе и фондови социјалне сигурности.

Табела 26: Изгледи буџета опште владе - Република Српска

		ESA код	год.	год.	год.	год.	год.
			2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
		у милионима КМ					
	Нето кредитирање (B9) по подсекторима						
1.	Шира влада	S13	-28,7	-94,9	-114,8	172,7	251,5
2.	Централна влада	S1311	-10,7	-115,9	-126,4	138,2	199,2
3.	Државна влада	S1312					
4.	Локална влада	S1313	45,4	49,3	28,9	36,0	37,1
5.	Фондови социјалне сигурности	S1314	-63,4	-28,4	-17,4	-1,6	15,3
	Шира влада (S13)						
6.	Укупан приход	TP	3.833,3	3.834,1	3.921,1	4.019,1	4.126,6
7.	Укупна потрошња	TE	3.862,0	3.929,0	4.036,0	3.846,4	3.875,1
8.	Нето задуживање/кредитирање	EDP.B9	-28,7	-94,9	-114,8	172,7	251,5
9.	Издаци по каматама	EDP.D41 укљ. ФИСИМ	105,6	121,6	117,8	115,7	108,6
10.	Примарни биланс		76,9	26,7	3,0	288,4	360,1
11.	Једнократне и друге привремене мјере						
	Компоненте прихода						
12.	Укупан порез (12 = 12a+12б+12ц)		1.869,8	1.926,6	2.001,0	2.072,6	2.136,0
12.a	Порез на производњу и увоз	D2	1.453,8	1.498,7	1.564,0	1.624,1	1.674,9
12.б	Текући порези на приход и богатство	D5	375,8	385,1	403,4	413,8	425,3
12.ц	Порез на капитал	D91	40,2	42,8	33,6	34,7	35,7
13.	Социјални доприноси	D61	1.498,4	1.463,6	1.480,9	1.500,5	1.535,8
14.	Приход од имовине	D4	67,0	64,9	77,7	74,8	75,0
15.	Остало (15 = 16-(12+13+14))		398,1	379,0	361,6	371,3	379,9
16=6	Укупан приход	TP	3.833,3	3.834,1	3.921,1	4.019,1	4.126,6
п.м.: Пореско оптерећење (D2+D5+D61+D91-D995)			3.368,2	3.390,2	3.481,9	3.573,0	3.671,8
Одабране компоненте потрошње							
17.	Колективна потрошња	P32	298,5	292,1	300,9	297,8	296,3
18.	Укупни социјални трансфери	D62 + D63	2.025,7	2.035,1	2.052,0	2.044,1	2.047,6
18.a	Неновчани социјални трансфери	P31 = D63	709,0	712,3	718,2	715,4	716,7
18.б	Остали социјални трансфери осим неновчаних	D62	1.316,7	1.322,8	1.333,8	1.328,6	1.330,9
19=9.	Издаци по каматама (укљ. ФИСИМ)	EDP.D41 + ФИСИМ	105,6	121,6	117,8	115,7	108,6
20.	Субвенције	D3	105,0	112,1	115,5	107,7	107,7
21.	Формација бруто фиксног капитала	P51	211,4	245,3	317,1	174,8	203,9
22.	Остало (22 = 23-(17+18+19+20+21))		1.115,9	1.122,7	1.132,6	1.106,4	1.111,0
23.	Укупна потрошња	TE	3.862,0	3.929,0	4.036,0	3.846,4	3.875,1
	п.м. накнада запосленима	D1	961,5	966,1	962,1	965,4	969,3

НАПОМЕНА: У табели су консолидовани подаци за ниво опште владе Републике Српске који обухвата ниво Централне владе Републике Српске (буџет Републике Српске, корисници буџета Републике Српске унутар и изван Главне књиге трезора који имају властите рачуне, подаци о средствима од пројеката финансираних из иностранства и средствима са escrow рачуна), ниво јединица локалне самоуправе и фондови социјалне сигурности.

управе и фондови социјалне сигурности. У односу на прошлогодишњи Програм дошло је до промјена у исказивању података, наиме у оквиру Пореза на производњу и услуге (D2) поред Индиректних пореза дозначених од УИО уврштени су и Порези на промет производа и услуга – заостале обавезе (28,9 мил. КМ у 2015. до 13,2 мил. КМ у 2019. год.) које су раније биле у оквиру категорије Остало. Измјена је урађена због исправније евиденције. Такође, за разлику од прошлогодишњег Програма, подаци у оквиру позиције Колективна потрошња садрже издатке за робу и услуге, а раније су овдје били и расходи за бруто плате и накнаде запосленима које су ради исправније евиденције пребачене у Осталу потрошњу. Као и раније, износи за бруто плате и накнаде запосленима истакнуте су у посљедњем реду табеле (п. м. накнаде запосленима).

Табела 3: Потрошња шире владе по функцијама (у милионима КМ)

% од БДП		COFOG Код	год. 2015.	год. 2016.	год. 2017.	год. 2018.	год. 2019.
1.	Генералне јавне услуге	1	473,0	614,1	625,6	600,2	620,2
2.	Одбрана	2	9,9	4,7	4,6	4,6	4,9
3.	Јавни ред и безбједност	3	294,2	249,5	257,4	254,4	255,2
4.	Економски послови	4	512,4	280,9	289,1	222,0	219,5
5.	Заштита околиша	5	14,6	17,0	17,1	15,1	15,6
6.	Стамбени смјештај и објекти у заједници	6	93,1	97,9	99,9	69,5	69,5
7.	Здравство	7	638,9	643,5	665,5	650,8	650,0
8.	Рекреација, култура и вјера	8	61,3	62,7	63,2	61,8	63,8
9.	Образовање	9	469,5	460,3	474,6	447,1	449,5
10.	Социјална заштита	10	1.295,2	1.498,4	1.538,9	1.520,9	1.527,0
11.	Укупна потрошња (ставка 7 = 26 у табели 2)	TE	3.862,0	3.929,0	4.036,0	3.846,4	3.875,1

Табела 6: Одступање од претходног програма (у милионима КМ)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	год.	год.	год.	год.	год.
	X-2	X-1	X	X +1	X +2
1. Раст БДП-а (% поена)					
Претходно ажурирање					
Најновије ажурирање					
Разлика					
2. Нето кредитирање шире владе					
Претходно ажурирање	-115,4	-154,0	-79,4	183,4	
Најновије ажурирање	-28,7	-94,9	-114,8	172,7	251,5
Разлика	86,7	59,1	-35,4	-10,7	251,5
3. Бруто задуженост шире владе					
Претходно ажурирање					
Најновије ажурирање					
Разлика					

Табела 10: Матрица обавеза политика

У милионима КМ

Опис политике		2016. год.	2017. год.	2018. год.	2019. год.
		X - 1	X	X +1	X +2
1. Смањење оптерећења привреде					
Уз помоћ USAID у 2017. години наставиће се анализа непореских давања која су укључена у Регистар пореских и непореских давања Републике Српске. Очекивани фискални ефекти ће бити јасно идентификовани након завршене анализе сваког појединачног давања. Досадашњи приједлог Владе Републике Српске је ишао у правцу смањења збирне стопе доприноса са 33% на бруто плату, на 31,6% на бруто плату, односно за 1,4 п.п. Према рачуницама Министарства финансија Републике Српске, финансијски ефекти предложених измјена довели би до пада прихода ванбуџетских фондова у укупном износу од око 76 милиона КМ, уз потребу да се истовремено изнађу и реални и сигурни извори којима ће бити компензирано смањење прихода ванбуџетских фондова, првенствено Фонда здравственог осигурања Републике Српске. у оквиру ове мјере планирано је укидање посебне републичке таксе, по основу чега ће бити остварени мањи приходи у буџету Републике Српске (око 10 милиона КМ).					
A.	Трајање реформе *	X	X		
B.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	-10,0	-10,0
B.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	-10,0	-10,0
B.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-B3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Реформа здравственог сектора					
Реформа здравственог сектора започета је 2015. године у сарадњи са Свјетском банком. Увођењем трезорског система пословања у здравствени сектор очекује се значајно смањење трошкова и смањење стварања обавеза, те заустављање раста броја запослених у јавним здравственим установама, што ће бити значајан фискални ефекат.					
A.	Трајање реформе *	X	X	X	
B.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0

Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Осигурање одрживости јавне потрошње и јачање финансијске одговорности					
Финансијски ефекти усклађивања броја запослених у органима јединице локалне самоуправе биће видљиви тек након истека законом утврђеног рока, којем ће претходити потреба обезбјеђења средстава за збрињавање вишка запослених. Што се тиче очекиваних фискалних ефеката, хардверске компоненте за локалне заједнице за инсталирање PIMIS софтвера су обезбијеђене кроз SIDA и IPA грант средства. Потребно је обезбиједити трошкове за годишње лиценце.					
А.	Трајање реформе *	X	X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Побољшање ефикасности рада и инвестициона активност у области енергетике и рударства					
У оквиру унапређења рада јавних предузећа у области енергетике, очекивани фискални ефекти биће веома значајни у смислу реформе јавних предузећа и уштеда у истим. У овом моменту није могуће предвидјети како ће се потенцијална рјешења одразити у пракси, односно који су то потенцијални ризици за имплементацију. У оквиру праћења реализације концесионих уговора, очекивани фискални ефекти ће бити видљиви на начин да ће инвестиције у енергетику допринијети остваривању економских циљева, па тако посредно и на фискалне агрегате.					
А.	Трајање реформе *		X	X	
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Унапређење комуникационе инфраструктуре					
У оквиру Повећања квалитета услуга Аеродрома Републике Српске, за експропријацију земљишта потребно је обезбиједити два милиона КМ, а за изградњу просторно-планске документације, набавку Мастер плана аеродрома, набавку опреме за пружање квалитетнијих услуга, изградњу карго објекта, те проширење пристанишне зграде у Маховљанима, обезбијеђена су кредитна средства у износу од седам милиона КМ. У зависности од превоза робе и редовности нових авио-линија, планирано је остварење прихода у 2017. години у износу од 3,85 милиона КМ, те 4,06 милиона КМ у 2018. години. У оквиру активности у области друмског саобраћаја, за изградњу међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке, Република Српска је обезбиједила финансијска средства. По завршетку изградње ауто пута Бањалука – Добој, Бањалука – Пријавор, управљачи пута ће остваривати повећане приходе од наплате путарине. Активности завршетка пројекта обнове железница РС II финансирају се из средстава IBRD и EIB.					
А.	Трајање реформе *	X	X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	-2,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	2,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	7,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора и заштита животне средине					
Активности успоставе механизма утврђивања одговорности за штету начињену животnoj средини, по принципу “загађивач плаћа”, кроз измјене и допуне Закона о управљању отпадом, неће имати додатне трошкове. Израда Стратегије за подстицање улагања у обнову фонда стамбених и пословних зграда, јавних и приватних средства треба да буде финансирана из буџета Републике Српске, те из грант средстава међународних организација које пружају техничку помоћ. Унапређењем енергетске ефикасности у јавним објектима смањиће се потрошња енергије у објектима, што ће директно утицати на смањење трошкова енергије у буџету Републике и локалних самоуправа. У 2017. години наставиће се имплементација пројекта Свјетске банке “Енергетска ефикасност у БиХ”, гдје се очекују инвестиције од око шест милиона КМ и пројекта “Зелени економски развој”, који имплементира UNDP и Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, гдје је планирана вриједност инвестиција од 1 до 3 милиона КМ. За реализацију усвојеног NERP-а, потребно је обезбиједити средства за трошкове финансирања изградње постројења за смањење сумпор-диоксида, азотних оксида и прашине, а то ће представљати изразито оптерећење за ТЕ Угљевик и у мањој мјери ТЕ Гацко. Због тога, представници EPC су изнијели апел према надлежним институцијама да помогну у изналажењу начина за финансирање Плана.					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	-6,1	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0

Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	6,1	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	2,0	0,0	0,0
7. Унапређење пољопривредне производње					
Реализација активности у оквиру ове мјере нема директан фискални ефекат на буџет. Смањивањем броја намјена (мјера) социјалног аспекта у односу на мјере којима се утиче на повећање обима производње, квалитета производа и извоза кључних пољопривредних производа обезбиједиће се више средстава за тржишно оријентисану производњу. Израда документа за рурални развој и ИПАРД Оперативне структуре обезбиједиће додатне изворе финансирања за пољопривредни сектор. Активностима на успостављању система идентификације земљишних парцела (LPIs), као саставног дијела интегрисаног административног контролног система, могу се постићи знатне уштеде и обезбјеђује финансијска дисциплина и намјенски утрошак аграрног буџета.					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Реструктурирање привредних друштава у државном власништву и унапређење индустријске производње					
А.	Трајање реформе *		X	X	
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Унапређење финансијског тржишта					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Унапређење пословног окружења					
У оквиру активности Увођење електронског издавања грађевинских дозвола трошкови спровођења ће се знати тек када у Републици Српској званично почне реализација овог пројекта и сачине се одговарајуће анализе и процјене. Значајан дио ове опреме и софтвера треба покушати набавити кроз грантове и помоћ земаља које финансијски подржавају и релизују овај пројекат у земаља југоисточне Европе.					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	3,0	0,5	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Унапређење оквира у сектору слободног кретања робе					
У оквиру активности Успостављање оперативне “Базе важећих прописа Републике Српске” доступне привреди, потенцијалним инвеститорима и инспекцијским органима и нотификационе тачке за прописе у припреми, захтијевање одговарајућу опрему и софтвер за које је потребно прибавити средства из расположивих пројеката, грантова или на основу помоћи донатора из земаља које финансијски подржавају процес придруживања ЕУ земаља југоисточне Европе. За активности у оквиру израде и усвајања “Стратегије инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2017–2020.” и пратећег акционог плана реализације, потребна су додатна финансијска средства, од евентуалних донатора из земаља које финансијски подржавају процес придруживања ЕУ земаља југоисточне Европе или пројеката који се већ у овој области припремају или реализују у БиХ.					

А.	Трајање реформе *		X	X	
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Унапређење сектора слободног пружања услуга					
А.	Трајање реформе *		X	X	
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Унапређење области правде и безбједног амбијента за пословање					
Средства за имплементацију активности Почетак рада нових институција правосуђа и јачање кадровских капацитета у правосуђу биће обезбијеђена у Буџету Републике Српске.					
А.	Трајање реформе *		X	X	
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
14. Унапређење ефикасности и ефективности научноистраживачког и иноваторског система					
За потребе Стратегије научног и технолошког развоја Републике Српске 2017–2021. и спровођења предложених мјера у наредним годинама, неопходна је израда посебне финансијске студије са пројекцијама могућих извора финансирања и оцјеном прихватљивих сценарија. Фискални ефекти предложених реформских мјера биће видљиви у дугом року, с обзиром на специфичност инвестиција у истраживање и развој. У кратком року (двје до три године), кроз повећани квалитет људских истраживачких ресурса, уочавају се финансијски мјерљиве користи, у смислу смањења потреба за буџетском подршком научноистраживачкој дјелатности и већој заинтересованости реалног сектора да преузме већи дио финансирања, због чега се у истом омјеру могу очекивати уштеде у буџету. Друга врста финансијских ефеката односи се на пословни сектор који ће остварити значајне финансијске користи анагажовањем истраживача. Такође, примјена иновативних процеса или производа, преузетих или развијених у оквиру пословног субјекта, има снажан финансијски ефекат и резултује интензивним растом и развојем.					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-Б3	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
15. Унапређење ефикасности спољнотрговинске политике					
Програм се реализује у оквиру постојећих буџетских средстава и капацитета Министарстава за економске односе и регионалну сарадњу и јединица локалне самоуправе. До почетка 2019. осигурана је и техничка подршка Свјетске банке кроз консултантску помоћ.					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0

-БЗ	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
16. Унапређење повезаности образовања и тржишта рада					
Процес промјене наставних планова, студијских програма, и уопште побољшања квалитета наставног кадра је дуготрајан, комплексан и условљен знатним финансијским средствима, што може бити потенцијални ризик у имплементацији мјере.					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-БЗ	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
17. Повећање ефикасности тржишта рада					
У овом моменту није могуће процијенити фискалне ефекте дефинисане мјере, јер се углавном ради о индиректним ефектима, али повећање ефикасности тржишта рада у значајној мјери ће утицати на конкурентност привреде Републике Српске.					
А.	Трајање реформе *		X	X	X
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	0,0	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
-БЗ	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	0,0	0,0	0,0
У К У П Н О					
Б.	Нето директни утицај на буџет (евентуални)	0,0	-8,1	-10,0	-10,0
Б.1	Директни утицај на буџетске приходе	0,0	0,0	-10,0	-10,0
Б.2	Директни утицај на буџетску потрошњу	0,0	8,1	0,0	0,0
Б.3	Могуће небуџетско финансирање	0,0	10,0	0,5	0,0
-БЗ	Од чега из намјенских IPA фондова укључујући WBIF финансирање	0,0	2,0	0,0	0,0

Табела 11: Преглед мјера структурних реформи

Назив и број реформске мјере	1. Смањење оптерећења привреде
Кратак опис	Смањење оптерећења привреде настало је као потреба стварања конкурентнијег привредног амбијента у Републици Српској. На тај начин, постојећи привредни субјекти биће конкурентнији, а уједно, побољшањем инвестиционе климе, Република Српска биће привлачнија за нове инвестиције. Смањење оптерећења привреде биће реализовано кроз следеће активности: 1) елиминисањем препрека за пословање предузећа и 2) смањењем пореског оптерећења рада.
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Анализа непореских давања који су укључени у Регистар; припрема и усвајање законских и подзаконских рјешења којима ће се смањити или укинути неки од намета укључених у Регистар. 2) Усвајање Закона о порезу на доходак; Анализа могућности смањења збирне стопе доприноса, те припрема и усвајање законских и подзаконских рјешења, како би наведене измјене ступиле на снагу од 1.1.2018. године. 2018: - 2019: -
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Очекивани фискални ефекти биће јасно идентификовани након завршене анализе сваког појединачног намета. 2) Што се фискалних ефеката тиче, досадашњи приједлог Владе Републике Српске је ишао у правцу смањења збирне стопе доприноса са 33,0% на бруто плату, на 31,6% на бруто плату, односно за 1,4 процентна поена. Према рачуницама Министарства финансија Републике Српске, финансијски ефекти предложених измјена довели би до пада прихода ванбуџетских фондова у укупном износу од око 76 милиона КМ.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Због смањења непореских давања за која се анализама покаже да нису оправдана, привредни субјекти би били конкурентнији на иностраном тржишту. 2) Због смањења пореског оптерећења рада, привредни субјекти би били конкурентнији на иностраном тржишту.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Елиминисањем препрека за запошљавање и смањењем пореског оптерећења рада створиће се претпоставке за додатне инвестиције и ново запошљавање, односно бољи социјални статус становника Републике Српске. Реализацијом наведене мјере није угрожена родна равноправност.

Назив и број реформске мјере	2. Репформа здравственог сектора
Кратак опис	Репформа здравственог сектора је започела у септембру 2015. године и партнер на истој је Свјетска банка. Иста се реализује кроз неколико фаза, а то су: анализа дуговања здравственог сектора; увођење свих јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске на трезорски начин пословања; те изналагање могућности за нове моделе и изворе финансирања.
Распоред имплементације по годинама	2017: Увођење свих јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске на трезорски начин пословања; Усвајање новог Закона о здравственој заштити, новог Закона о здравственом осигурању, те новог Закона о дјечијој заштити. 2018: Изналагање могућности за нове моделе и изворе финансирања у здравственом сектору. 2019: -
Трошкови имплементације и утицај на буџет	Постоји могућност да ће се јавне здравствене установе понашати одговорније када знају да постоји одређена контрола и анализирање њиховог пословног стања. Поред тога, увођењем трезорског система пословања у здравствени сектор очекује се значајно смањење трошкова и смањење стварања обавеза, те заустављање раста броја запослених у јавним здравственим установама, што ће бити значајан фискални ефекат.
Очекивани утицај на конкурентност	Боља контрола и већа фискална одговорност створиће уштеде у здравственом систему, што ће бити могуће усмјерити у повећање квалитета здравствених услуга, што је најзначајнија конкурентска предност ове реформске мјере.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Реализација мјере је започета у септембру 2015. године, али је ријеч о веома комплексној области, која је уједно и социјално осјетљива, а у овом тренутку и са веома израженим финансијским обимом неизмиренних обавеза, што све захтијева веома стручну, детаљну и пажљиву анализу стања и веома синхронизоване реформске кораке, у чему имамо пуну подршку и техничке помоћи Свјетске банке, како се не би угрозио социјални положај корисника здравствене заштите.

Назив и број реформске мјере	3. Осигурање одрживости јавне потрошње и јачање финансијске одговорности
Кратак опис	Осигурање одрживости јавне потрошње и јачање финансијске одговорности има за циљ додатне мјере за унапређење фискалне одговорности, смањења јавне потрошње, те промјене структуре буџетске потрошње у корист капиталне потрошње. Ријеч је о мјери која представља основни стуб свих политика Владе Републике Српске у мандатном периоду 2014–2018. година и њена реализација у 2017. години биће усмјерена на следеће активности: 1) завршетак спровођења Закона о фискалној одговорности, 2) реформе у јавном сектору уз успостављање Регистра запослених у јавној управи, 3) реформе у систему локалне самоуправе, 4) повећање ефикасности јавних инвестиција те 5) усвајање Стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске.
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Успостављен Фискални савјет Републике Српске; 2) доношење Закона о државним службеницима и припадајућих подзаконских аката; Успостављање Регистра запослених у јавном сектору; 3) доношење подзаконских аката за Закон о локалној самоуправи и Закон о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе; реализација Акционог плана Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској; 4) обезбијеђен софтвер за израду Програма јавних инвестиција PIMIS, чиме би била омогућена израда Програма јавних инвестиција на локалном нивоу; 5) усвојена Стратегија управљања јавним финансијама Републике Српске. 2018: 1) – 2) доношење Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске; 3) реализација Акционог плана Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској; 4) израђен Консолидовани ПИИ 2019–2021. година; 5) реализација мјера предвиђених Стратегијом управљања јавним финансијама Републике Српске. 2019: 1) – 2) – 3) реализација Акционог плана Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској; 4) израђен Консолидовани ПИИ 2020–2022. година; 5) реализација мјера предвиђених Стратегијом управљања јавним финансијама Републике Српске.
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Потребно је обезбиједити средства за његово функционисање, али очекујемо да уштеде код буџетских корисника буду много веће од трошкова његовог функционисања, тако да очекујемо позитиван нето фискални ефекат. 2) Спровођењем наведених активности створиће се претпоставке за економичнији јавни сектор са смањеним буџетским трошковима. Конкретне показатеље смањења буџетских трошкова могуће је утврдити након спровођења наведених мјера и сачињене анализе њених ефеката. 3) Финансијски ефекти усклађивања броја запослених у органима јединице локалне самоуправе биће видљиви тек након истека законом утврђеног рока, којем ће претходити потреба обезбјеђења средстава за збрињавање вишка запослених. 4) Што се тиче очекиваних фискалних ефеката, хардверске компоненте за локалне заједнице за инсталирање PIMIS софтвера обезбијеђене су кроз СИДА и ИПА грант средства. Потребно је обезбиједити трошкове за годишње лиценце. 5) Јачањем буџетског планирања и фискалне дисциплине очекује се остварење уштеда у буџетском систему Републике Српске.

Очекивани утицај на конкурентност	1) Уштедама у јавној потрошњи и промјеном структуре потрошње у корист капиталне потрошње дугорочно је могуће утицати на повећање конкурентности Републике Српске. 2) Циљ реформе јавног сектора је ефикаснија и економичнија управа, што је основ за пружање квалитетнијих услуга грађанима и пословној заједници у свим областима. 3) Процјена је да ће у оним јединицама локалне самоуправе у којима дође до смањења броја запослених средства која су раније била издвајана за плате и накнаде запослених усмјераваће се за капиталну потрошњу. 4) Када говоримо о утицају на конкурентност, правилним одабиром јавних инвестиција обезбјеђује се квалитетније управљање ограниченим јавним средствима, усклађују се правила са правилима и међународним стандардима, израђује се Јединствена листа приоритетних пројеката, а изразом консолидованог ПЈИ обезбјеђује се транспарентност трошења јавних средстава. 5) Јачањем буџетског планирања и фискалне дисциплине очекује се остварење уштеда у буџетском систему Републике Српске, што ће, поред фискалног ефекта, имати и утицај на конкурентност, јер ће бити могуће извршити промјену структуре буџетске потрошње у корист капиталних инвестиција.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Промјеном структуре потрошње у корист капиталне потрошње могуће је утицати на запошљавање и бољи социјални положај становника Републике Српске. 2) Ефикаснија и економичнија јавна управа допринијеће бољој конкурентности привреде, а самим тим и већој запослености и бољем социјалном положају. 3) Повећање капиталне потрошње имаће за последицу веће запошљавање и бољи социјални положај. 4) Правилнијим управљањем јавним средствима омогућава се простор за нове инвестиције и ново запошљавање, те бољи социјални положај. 5) Промјену структуре буџетске потрошње у корист капиталних инвестиција омогућава средства за нове инвестиције и повећање запослености.

Назив и број реформске мјере	4. Побољшање ефикасности рада и инвестициона активност у области енергетике и рударства
Кратак опис	Побољшање ефикасности рада и инвестициона активност у области енергетике и рударства има за циљ интензивирање активности на реализацији већ започетих инвестиционих пројеката у наведеној области, а уједно и повећање ефикасности у раду постојећих јавних предузећа у области енергетике и рударства. Реализација наведене мјере биће спроведена кроз сљедеће активности: 1) унапређење рада јавних предузећа у области енергетике, 2) праћење реализације концесиони уговора, те координација активности са инвеститорима у циљу ефикасније реализације почетих инвестиционих пројеката.
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Унапређење рада јавних предузећа у области енергетике, 2) када је ријеч о динамици реализације ове активности, иста, прије свега, зависи од обезбјеђења финансијских средстава. 2018: 1) Унапређење рада јавних предузећа у области енергетике, 2) када је ријеч о динамици реализације ове активности, иста, прије свега, зависи од обезбјеђења финансијских средстава. 2019: 1) – 2) Када је ријеч о динамици реализације ове активности, иста, прије свега, зависи од обезбјеђења финансијских средстава.
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Очекивани фискални ефекти биће веома значајни у смислу реформе јавних предузећа и уштеда у истим. 2) Очекивани фискални ефекти биће видљиви на начин да ће инвестиције у енергетику допринијети остваривању економских циљева, па тако посредно и на фискалне агрегате.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Реализација активности имаће утицај на развој гасног тржишта и тржишта електричне енергије, повећање учесника, као и на јачање конкурентности и побољшање положаја крајњих корисника, привреде и домаћинстава. 2) Реализација концесионих уговора у ствари представља нове инвестиционе пројекте који ће се даље ефектуирати на даљи привредни раст и развој Републике Српске, те тако индиректно подстаћи и конкурентност цијеле привреде.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Јачање конкурентности и побољшање положаја крајњих корисника, привреде и домаћинства побољшаће и социјални статус свих категорија становништва. 2) Нова инвестициона активност и привредни раст директно утичу и на запошљавање и на социјални положај.

Назив и број реформске мјере	5. Унапређење комуникационе инфраструктуре
Кратак опис	Унапређење комуникационе инфраструктуре има за циљ првенствено бољу комуникациону повезаност Републике Српске, што је основна претпоставка за стварање повољног пословног амбијента, поједностављење транспортних трошкова привреде, а уједно и повећање конкурентности цијеле привреде Републике Српске. Реализација наведене мјере биће спроведена кроз сљедеће активности: 1) повећање квалитета услуга Аеродрома Републике Српске, 2) активности у области друмског саобраћаја (завршетак изградње ауто-пута Бањалука–Добој, дионица Бањалука – Пријавор, почетак изградње међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке и завршетак до краја 2019. године и завршетак изградње моста преко ријеке Дрине, локација Братунац/Љубовија) те 3) завршетак пројекта обнова жељезница БиХ II.

Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Усвајање Мастер плана и Просторног плана подручја посебне намене; изградња карго објекта; проширење путничког терминала; набавка и уградња Аеродрошког земаљског освјетљења; набавка вертикалног карго утоваривача; набавка јуришног ватрогасног возила; набавка цистерне за млазно гориво. 2) Завршетак изградње ауто-пута Бањалука – Добој, дионица Бањалука – Прњавор (четврти квартал), завршетак изградње међудржавног моста преко ријеке Дрине локација Братунац/Љубовија (четврти квартал) и почетак изградње међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке. 3) Очекује се завршетак модернизација свих планираних станица и свих активности до краја 2017. године. 2018: 1) – 2) – 3) – 2019: 1) – 2) – 3) –
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) За експропријацију земљишта потребно је обезбиједити два милиона КМ, а за изградњу просторно-планске документације, набавку Мастер плана аеродрома, набавку опреме за пружање квалитетнијих услуга, изградњу карго објекта, те проширење пристанишне зграде у Маховљанима обезбијеђена су кредитна средства у износу од седам милиона КМ. У зависности од превоза робе и редовности нових авио-линија, планирано је остварење прихода у 2017. години у износу од 3,85 милиона КМ, те 4,06 милиона КМ у 2018. години. 2) По завршетку изградње ауто-пута Бањалука – Добој, дионица Бањалука – Прњавор, скратиће се вријеме путовања на једном од најоптерећенијих путних праваца, а самим тим и трошкови путовања. Такође ће се повећати безбједност учесника у саобраћају. Управљачу пута ће се повећати приходи због повећања прихода од наплате путарине. По завршетку изградње међудржавног моста преко ријеке Дрине локација Братунац/Љубовија привредницима из овог подручја омогућиће се транспорт робе преко границе, што до сад није био случај и што ће имати позитивне ефекте на привреднике и пољопривреднике овог подручја, али и шире. Изградњом међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке омогућиће се комфорији прелазак границе, смањиће се трошкови и вријеме путовања. 3) Пројекат је финансиран од ЕБРД и ЕИБ, уговор о спровођењу пројекта потписан је 2005. године, а ради се о 156 милиона евра, од чега је 40% за Републику Српску.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Повећање квалитета услуга Аеродрома Републике Српске имаће за последицу смањење транспортних трошкова привредним субјектима, ефикаснију комуникацију са другим земљама, а уједно омогућиће и унапређење туристичке понуде Републике Српске. 2) Омогућавањем краћег времена путовања, мањих трошкова превоза, бржег преласка граничних прелаза наши привредници ће доћи у позицију да буду конкурентнији на тржишту. 3) Увођењем савременог осигурања жељезничке пруге смањиће се број радника који учествују у организацији саобраћаја у наведеним станицама, односно смањење издвајања за њихова примања, што је директан фискални ефекат, али и ефекат на конкурентност.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Повећањем квалитета услуга отвориће се простор и за нова запошљавања, а повећањем туристичке понуде Републике Српске биће створени и услови за нова запошљавања и samozapoшљавања. 2) Повећање конкурентности привреде ствара претпоставке за повећање запошљавања. 3) Смањење потребног броја радника утицаће на социјални положај истих.

Назив и број реформске мјере	6. Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора и заштита животне средине
Кратак опис	Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора и заштита животне средине биће реализовани кроз следеће активности: 1) успостављање механизма утврђивања одговорности за штету начињену животној средини по принципу “загађивач плаћа”, 2) израда Стратегије за подстицање улагања у енергетску санацију постојећих стамбених и пословних зграда, 3) унапређење енергетске ефикасности у јавним објектима, 4) усвајање Националног плана смањења емисија за БиХ (NERP) у складу са Извјештајем о плану смањења емисија загађујућих материја за Електропривреду Републике Српске.
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Доношење измјена и допуна Закона о управљању отпадом и подзаконских аката. 2) Усклађивање законодавног и регулаторног оквира за енергетску ефикасност у зградарству; доношење Стратегије за подстицање улагања у обнову фонда стамбених и пословних зграда. 3) Реконструкција јавних објеката. 4) - 2018: 1) – 2) – 3) Планира се реализација нових пројеката који ће се финансирати из кредитних и грант средстава, као и реализација пилот пројеката који ће се финансирати кроз нове modele финансирања енергетске ефикасности. 4) Извјештај о плану смањења емисија загађујућих материја за Електропривреду Републике Српске започеће 1.1.2018. године и трајаће до 31.12.2027. године. 2019: 1) – 2) – 3) Планира се реализација нових пројеката који ће се финансирати из кредитних и грант средстава, као и реализација пилот пројеката који ће се финансирати кроз нове modele финансирања енергетске ефикасности. 4) Извјештај о плану смањења емисија загађујућих материја за Електропривреду Републике Српске започеће 1.1.2018. године и трајаће до 31.12.2027. године.

Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Нема трошкова везаних за активности израде и доношења закона и подзаконских аката. 2) Трошкови имплементације подразумевају трошкове израде саме Стратегије, што би требало бити финансирано из јавних прихода Републике Српске те из грант средстава међународних организација која пружају техничку помоћ за имплементацију прописа који се односе на енергетску ефикасност. Поред наведеног, према прелиминарним процјенама Енергетске заједнице у БиХ би требало санирати годишње 15 зграда, за шта је потребно око седам милиона КМ, од чега на Републику Српску отпада пропорционални дио. 3) У 2017. години наставиће се имплементација пројекта Свјетске банке “Енергетска ефикасност у БиХ”, гдје се очекују инвестиције од око шест милиона КМ и пројекта “Зелени економски развој”, који имплементира UNDP и Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС, гдје је планирана вриједност инвестиција 1-3 милиона КМ. 4) За реализацију усвојеног NERP потребно је обезбиједити средства за трошкове финансирања изградње постројења за смањење сумпор диоксида, азотних оксида и прашине, што ће представљати изразито оптерећење за ТЕ Угљевик, због чега ће доћи до повећања укупних производних трошкова и на тај начин постоји ризик да се угрози будућа тржишна позиција електране, и у мањој мјери ТЕ Гацко, али ће допринијети испуњавању обавеза према Уговору о Енергетској заједници и глобалном смањењу емисија у ваздух из постројења обухваћеним Планом.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Нема утицаја. 2) Израда Стратегије и доношење законских и подзаконских аката немају директан утицај на конкурентност. 3) Повећање енергетске ефикасности повећаће конкурентност привредних субјеката. 4) Повећање укупних производних трошкова појединих зависних предузећа утицаће на смањење њихове конкурентности.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Нема утицаја. 2) Нема социјалних ефеката. 3) Повећање енергетске ефикасности омогућиће побољшање социјалног положаја свих субјеката друштва. 4) Смањење конкурентности зависних предузећа имаће индиректан социјални утицај на положај запослених.

Назив и број реформске мјере	7. Унапређење пољопривредне производње
Кратак опис	Унапређење пољопривредне производње биће реализовано кроз следеће активности: унапређење извора финансирања аграрног сектора; усвајање и хармонизацију прописа из области пољопривреде на нивоу Републике Српске и БиХ нивоу; успостављање система идентификације земљишних парцела; спровођење процеса идентификације животиња кроз усавршавање система обилежавања животиња; унапређење спољнотрговинског пословања и заштите домаће пољопривредне производње; рад на документима за рурални развој и ИПАРД Оперативне структуре.
Распоред имплементације по годинама	2017: Већина мјера има карактер континуираних активности до краја посматраног периода (2019. год.), осим законских и подзаконских аката који се доносе у складу са Планом и Програмом рада Министарства, односно Владе РС. Израда ИПАРД програма и оперативне структуре директно је била условљена усаглашавањем механизма координације у процесу ЕУ интеграција. 2018: Већина мјера има карактер континуираних активности до краја посматраног периода (2019. год.), осим законских и подзаконских аката који се доносе у складу са Планом и Програмом рада Министарства, односно Владе РС. Израда ИПАРД програма и оперативне структуре директно је била условљена усаглашавањем механизма координације у процесу ЕУ интеграција. 2019: Већина мјера имају карактер континуираних активности до краја посматраног периода (2019. год.), осим законских и подзаконских аката који се доносе у складу са Планом и Програмом рада Министарства односно Владе РС. Израда ИПАРД програма и оперативне структуре директно је била условљена усаглашавањем механизма координације у процесу ЕУ интеграција.
Трошкови имплементације и утицај на буџет	Све претходно наведене активности немају директан фискални ефекат.
Очекивани утицај на конкурентност	Унапређење пољопривредне производње утицаће на повећање конкурентности пољопривредних произвођача из Републике Српске.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Повећање конкурентности и боља тржишна позиција омогућиће веће запошљавање и samozapoшљавање, па тако и побољшање социјалног положаја пољопривредних произвођача из Републике Српске.

Назив и број реформске мјере	8. Реструктурирање привредних друштава у државном власништву и унапређење индустријске производње
Кратак опис	Реструктурирање привредних друштава у државном власништву ћемо реализовати кроз неколико активности: наставак активности на реструктурирању привредних друштава са већинским или 100% државним капиталом; окончање процеса приватизације; покретање и окончање стечајног поступка и ликвидација; активности на отпочивању реформи и побољшању перформанси пословања јавних предузећа; унапређењу индустријске производње; те увођењем института добровољног финансијског реструктурисања.
Распоред имплементације по годинама	2017: Реструктурирања привредних друштава са већинским и 100% државним капиталом; окончање процеса приватизације; у друштвима, у којима приватизација и реструктурисање не би дали позитивне ефекте покренуће се поступак стечаја и ликвидације. 2018: Реструктурирања привредних друштава са већинским и 100% државним капиталом; у друштвима, у којима приватизација и реструктурисање не би дали позитивне ефекте покренуће се поступак стечаја и ликвидације; довршити процес имплементације Трећег енергетског пакета у сектору електроенергетике кроз доношење новог Закона о електричној енергији. 2019:
Трошкови имплементације и утицај на буџет	Процес реструктурирања подразумева измјену у структури потраживања буџетских и ванбуџетских фондова, а што често подразумева конверзије дуга у акције, што ће бити директан негативан фискални утицај. Фискални ефекти процеса приватизације зависе од продајне цијене предузећа. Очекивани директни фискални ефекат поступка стечаја и ликвидације јесте 30.000,00 КМ, што подразумева трошкове покретања стечајног поступка. Доношење новог Закона о електричној енергији нема директне фискалне ефекте.

Очекивани утицај на конкурентност	Побољшање ликвидности привредних субјеката и јачање њихове конкурентске способности јесте утицај на конкурентност. Окончање дугогодишњег процеса приватизације у смислу наставка или покретања нове пословне активности са фокусом на очувању радних мјеста у што већој мјери јесте директан утицај на конкурентност наведеног привредног субјекта. Поступци стечаја и ликвидације немају директан утицај на конкурентност. Доношење новог Закона о електричној енергији биће веома значајно и у смислу реформе јавних предузећа, а ефектуираће се и на развој гасног тржишта и тржишта електричне енергије, повећање учесника, као и на јачање конкурентности и побољшање положаја крајњих корисника, привреде и домаћинстава. Унапређењем индустријске производње кроз обезбјеђење различитих и повољнијих извора финансирања које одговарају пословним потребама пословне заједнице у свим фазама њеног развоја, те кроз повећање и чвршће увезивање ланаца вриједности у производним дјелатностима и подстицањем вишег степена финализације производа, кроз мјере подршке запошљавању у привреди, допринијеће се повећању учешћа индустријске производње у БДП, повећању технолошке опремљености, те продуктивности и конкурентности индустријске производње. Увођењем института добровољног финансијског реструктурирања привредних друштава имаће за циљ смањење неликвидности и стварање услова за благовремено рјешавање финансијских потешкоћа привредних друштава.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Јачањем конкурентности привредних друштава стварају се претпоставке за ново запошљавање и побољшање социјалног положаја запослених. Поступци стечаја и ликвидације могу погоршати социјални положај запослених у наведеним привредним друштвима.

Назив и број реформске мјере	9. Унапређење финансијског тржишта
Кратак опис	Унапређење финансијског тржишта биће реализовано кроз двије активности: 1) увођење строжијих бонитетних захтјева банкарског пословања и уређење поступка реструктурирања банака и 2) утврђивање обавезног преобликовања затворених инвестиционих фондова који су настали трансформацијом приватизационих инвестиционих фондова у отворене инвестиционе фондове. Увођење строжијих бонитетних захтјева банкарског пословања и уређење поступка реструктурирања банака биће реализовано јачањем правног оквира којим се уређује пословање банака, и то: доношењем Закона о банкама Републике Српске, а чија израда је заснована на препорукама Базелског комитета, примјенљивим рјешењима директива Европске уније, позитивној пракси земаља окружења, као и приједлозима датим кроз пружену техничку помоћ у оквиру постојећег Standby аранжмана Међународног монетарног фонда и осавременавањем Закона о Агенцији за банкарство Републике Српске у дијелу који се односи на ширење надлежности Агенције на послове реструктурирања банака и на унапређење интерних процеса управљања и одлучивања. Утврђивање обавезног преобликовања затворених инвестиционих фондова који су настали трансформацијом приватизационих инвестиционих фондова у отворене инвестиционе фондове, настао је као потреба отклањања недостатака у досадашњој пракси пословања инвестиционих фондова, те предлагања модела преобликовања затворених инвестиционих фондова, при том не заборављајући потребу заштите интереса акционара фондова, што је резултирало усвајањем Закона о измјенама и допунама Закона о инвестиционим фондовима
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Усвајање измјена и допуна Статута Агенције за банкарство Републике Српске; усвајање подзаконских аката прописаних законом; усклађивање пословања, организације и општих аката банака са одредбама закона и подзаконским актима Агенције за банкарство РС; усвајање подзаконских аката прописаних законом у вези са реструктурирањем банака. 2) Квартално извјештавање Комисије о спровођењу одобрених планова (план усклађивања и план преобликовања). 2018: 1) Израда плана реструктурирања за банке које на дан ступања на снагу овог закона имају дозволу за рад; израда планова опоравка банака и планова опоравка банкарске групе и достављање истих Агенцији за банкарство РС на преиспитивање; израда планова реструктурирања за банкарске групе. 2) Квартално извјештавање Комисије о спровођењу одобрених планова (план усклађивања и план преобликовања); преобликовање затворених инвестиционих фондова који су настали трансформацијом приватизационих инвестиционих фондова у отворене инвестиционе фондове. 2019: 1) Преиспитивање достављених планова опоравка. 2) –
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Очекивани фискални ефекат ове активности је неутралан. 2) Очекивани фискални ефекат ове активности је неутралан.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Предложена мјера има за циљ обезбјеђење стабилног и сигурног финансијског система и заштиту депонената, као и већу тржишну дисциплину пословања банака. 2) Нови режим рада инвестиционих фондова након преобликовања требало би да доведе до активније улоге фондова на тржишту хартија од вриједности кроз реструктурирање портфеља, те усклађивања њиховог пословања са правилима пословања ових врста финансијских посредника на развијеним тржиштима.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Наведена активност нема утицај на запошљавање нити има социјални ефекат. 2) Наведена активност нема значајнији утицај на запошљавање нити има социјални ефекат.

Назив и број реформске мјере	10. Унапређење пословног окружења
Кратак опис	Унапређење пословног окружења биће реализовано кроз следеће активности: 1) увођење online регистрације пословних субјеката, 2) увођење електронског издавања грађевинских дозвола, 3) смањење броја и измјена врсте докумената просторног уређења уз краће процедуре доношења.

	Наредна фаза средњорочног карактера у области унапређења регистрације пословања односи се на стварање могућности за регистрацију пословних субјеката електронским путем. Ова реформа подразумева неколико сегмената: први сегмент односи се на комплетну дигитализацију судских списа о регистрованим привредним субјектима у Републици Српској, те њихову коначну верификацију и везивање за електронску форму привредног регистра, што је од кључног значаја за валидност овог регистра. Други сегмент се односи на системско, апликативно и законодавно прилагођавање реформи, а трећи сегмент се односи на успоставу квалификованог издаваоца дигиталних сертификата (сертификационо тијело). Пројекат електронског издавања грађевинских дозвола захтијева системске интервенције у законодавству Републике Српске, које би требало да унесу битна унапређења у овој области. У крајњој фази имплементације пројекта процедура електронског издавања грађевинске дозволе у потпуности ће замијенити досадашњу праксу гдје се комплетан поступак води на основу документације која се надлежним органима управе доставља у папирној форми. Измјенама постојећих законских и подзаконских аката планира се смањити број докумената просторног уређења на максимално три нивоа планирања, као и предвидјети једностепени поступак усвајања.
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Усвајање акционог плана за online регистрацију; припрема сертификационог тијела Републике Српске за издавање квалификованог електронског потписа, жига и печата, рад на софтверском рјешењу и завршетак дигитализације; почетак дигитализације судске архиве везане за постојећи регистар пословних субјеката; спровођење процедура набавке за нова софтверска рјешења; рад на софтверским рјешењима. 2) Измјена прописа у области грађења. 3) Измјене и допуне Закона о уређењу простора и грађењу. 2018: 1) Рад на софтверском рјешењу online регистрације; финализација софтверског рјешења; тестна фаза online регистрације. 2) Измјена других прописа и увезивање техничко-технолошког система. 3) Израда нових пратећих подзаконских аката. 2019: 1) – 2) Систем у функцији почетком 2019. године. 3) –
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Реализација прве двије компоненте је повјерена Свјетској банци, а Амбасада Велике Британије је за овај пројекат одобрила донаторска средства у износу од 3,5 милиона КМ. За спровођење треће фазе, тј. успостављање сертификационог тијела биће потребна додатна кадровска, организациона и друга средства, а анализа је у току. 2) Цијена коштања ће се знати тек кад у Републици Српској званично почне реализација овог пројекта и сачине се одговарајуће анализе и процјене, али значајан дио ове опреме и софтвера треба покушати набавити кроз грантове и помоћ земаља које финансијски подржавају и реализују овај пројекат у земљама југоисточне Европе. 3) За реализацију ове активности нису потребна додатна финансијска средства.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Ефикасно и транспарентно пружање услуга путем електронске регистрације, као и услуга издавања сертификованог дигиталног потписа, печата и жига, омогућиће привредним субјектима једноставан и сигуран поступак уласка на тржиште и значајно бржу процедуру инвестирања у Републици Српској. То ће директно утицати на ефикаснију размјену услуга, скраћивање времена регистрације и смањење трошкова привредних субјеката, што ће се повољно одразити на њихову конкурентност. 2) Подручје Републике Српске ће постати привлачно за потенцијалне инвеститоре и улагаче, јер ће се успоставити једноставан систем издавања грађевинских дозвола са минималним бројем корака и формалности и јефтинијим трошковима поступка. 3) Смањењем броја и врсте докумената просторног уређења омогућава се боља покривеност територије Републике Српске документима просторног уређења. Такође поједностављивањем процедуре омогућава се убрзавање тог процеса, као и појефтинјење. Све то има за циљ повећање конкурентности у односу на окружење везано за изградњу, тј. нове инвестиције.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Повећање конкурентности утицаће на повећање запослености и побољшање социјалног статуса. 2) Нови инвеститори ће отворити нова радна мјеста и утицати на социјални положај становника Републике Српске на подручју на које долазе. 3) Повећање конкурентности и нове инвестиције утицаће на повећање запослености и побољшање социјалног статуса.
Назив и број реформске мјере	11. Унапређење оквира у сектору слободног кретања робе
Кратак опис	Унапређење оквира у сектору слободног кретања робе биће реализовано кроз следеће активности: дефинисање правног оквира Републике Српске у сектору слободног кретања робе и уклањање конфликтних прописа; успостављање оперативне "Базе важећих прописа Републике Српске", доступне привреди, потенцијалним инвеститорима и инспекцијским органима и Нотификационе тачке за прописе у припреми; комплетирање хоризонталног законодавства Републике Српске доношењем Закона о општој безбједности производа Републике Српске и праћењем његове примјене; успостављање стратешког и развојног оквира изградом и усвајањем Стратегије инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2017-2020. и пратећег акционог плана реализације.
Распоред имплементације по годинама	2017: Дефинисања правног оквира Републике Српске у сектору слободног кретања робе и уклањање конфликтних прописа; утврђивање свеукупне "Листе тренутно важећих прописа Републике Српске"; обезбјеђење пратећег софтвера и сачињавање Базе прописа; измјене и допуне Закона о техничким прописима Републике Српске; доношење Уредбе о поступку пријављивања прописа у припреми, стандарда и поступку оцјењивања усаглашености у Републици Српској; доношење Закона о општој безбједности производа у Републици Српској и пратећег подзаконског акта; израда и доношење Стратегије инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2017-2020, са пратећим акционим планом; израда Акционог плана за преузимање у правни систем РС прописа ЕУ из области слободног кретања робе и праћења њихове примјене. 2018: Успостављање Оперативне базе прописа и Оперативне нотификационе тачке прописа Републике Српске. 2019: -

Трошкови имплементације и утицај на буџет	За успостављања оперативне "Базе важећих прописа Републике Српске" потребно је прибавити средства из расположивих пројеката, грантова или на основу помоћи донатора из земаља које финансијски подржавају процес придруживања ЕУ земаља југоисточне Европе. За утврђивање стратешког оквира развоја и унапређење инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске потребна су додатна средства од евентуалних донатора из земаља које финансијски подржавају процес придруживања ЕУ земаља југоисточне Европе или пројекта који се већ у овој области припремају или реализују у БиХ.
Очекивани утицај на конкурентност	Јасан правни оквир, када су у питању захтјеви за производе и услуге који се желе пласирати како на домаће, тако и на страном тржиште, доприноси успјешном пословању домаће привреде и привлачењу страних инвестиција. Оперативне базе и ефикасне информационе тачке за прописе, стандарде и сертификациона тијела Републике Српске доприносе транспарентности и информисаности грађана, привредника и инвеститора о правном оквиру и условима пословања у Републици Српској, док ефикасна Нотификациона тачка прописа Републике Српске у припреми омогућава уклањање свих потенцијалних препрека слободној трговини и извозу, али и заштити домаће производње. Закон о општој безбједности производа у Републици Српској доприноси јачању конкурентности привреде Републике Српске на начин да ће се производити само безбједни производи који испуњавају техничке и безбједносне захтјеве и који као такви могу имати олакшан пласман и на домаћем, али и на страном тржишту. Утврђивањем стратешког оквира развоја и унапређења инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске позитивно ће се одразити на домаће привреднике који ће производити, увозити и извозити производе без техничких препрека, домаћим потрошачима биће доступни квалитетни и безбједни производи, органи републичке управе ће на једноставнији и ефикаснији начин спроводити надзор над примјеном прописа који дефинишу техничке и друге услове, привреда Републике Српске ће бити у позицији да постане активан учесник на европском и свјетском тржишту.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Повећање конкурентности утицаће на повећање запослености и побољшање социјалног статуса

Назив и број реформске мјере	12. Унапређење сектора слободног пружања услуга
Кратак опис	Унапређење сектора слободног пружања услуга биће реализовано кроз следеће фазе: због велике сложености рјешења из Директиве о услугама, а у сврху боље координације планираних активности, потребно је дефинисати механизам координације активности на начин што ће се формирати Координационо тијело за слободно пружање услуга у Републици Српској; активности координационог тијела за слободно пружање услуга у Републици Српској требало би, између осталог, да буду усмјерене на праћење реализације Акционог плана за спровођење Закона о услугама у Републици Српској и транспозицију Директиве о услугама; у циљу унапређења правног оквира у сектору услуга и спровођења Закона о услугама потребно је усвојити Уредбу о начину обављања анализе, испитивања и процјене процедура садржаних у прописима који се примјењују на покретање и обављање услужних дјелатности од стране надлежних органа. Потребно је изградити Аналитички преглед законодавства у сектору слободног пружања услуга, којим ће се идентификовати цијелокупно законодавство Републике Српске којим се третира обављање услужних дјелатности. Потребно је унаприједити Јединствену електронску контакт тачку која дјелује у Министарству за економске односе и регионалну сарадњу на начин да се на једном мјесту лицима заинтересованим за пружање услуга учине доступним информације о поступцима за покретање и обављање услужних дјелатности
Распоред имплементације по годинама	2017: Формирано Републичко координационо тијело за слободно пружање услуга, те усвојен Акциони план за спровођење Закона о услугама у Републици Српској. 2018: Израђен Аналитички преглед законодавства Републике Српске за област слободног пружања услуга; Јединствена електронска контакт тачка требало би да буде у потпуности оперативна. 2019: -
Трошкови имплементације и утицај на буџет	Унапређење сектора слободног пружања услуга служиће остварењу високог квалитета услуга, стварању претпоставки за нове услужне дјелатности, развоју тржишта услуга као цјелине, као и обезбјеђењу лако доступних информација и централизоване базе података о условима за пружање услуга, што ће имати посредне фискалне ефекте.
Очекивани утицај на конкурентност	Унапређење сектора слободног пружања услуга служиће остварењу високог квалитета услуга, доћи ће до укидања препрека развоју услужних дјелатности, те унапређења постојећег правног оквира кроз поједностављење поступака и услова за покретање и обављање услужних дјелатности, те кроз управно поједностављење које ће омогућити лаган и брз приступ информацијама.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Укидањем препрека развоју услужних дјелатности створиће се потребне претпоставке за повећање запослености у сектору пружања услуга и побољшање социјалног статуса запослених.

Назив и број реформске мјере	13. Унапређење области правде и безбједног амбијента за пословање
Кратак опис	Унапређење области правде и безбједног амбијента за пословање биће реализовано кроз следеће активности: 1) доношење новог Кривичног закона; 2) почетак рада нових институција правосуђа у складу са Законом о судовима Републике Српске и Законом о тужилаштвима, као и јачање кадровских капацитета у Окружном привредном суду у Бањој Луци; 3) израда планова интегритета у свим јавним институцијама; 4) заштита лица која пријављују корупцију те 5) унапређење безбједног амбијента за пословање.
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Донесен нови Кривични закон. 2) Почетак рада Окружног и Окружног привредног суда у Приједору, као и Окружног јавног тужилаштва у Приједору и оснивање Окружног центра Судске полиције Републике Српске у Приједору. 3) Израђени планови интегритета у свим јавним институцијама. 4) Донесен нови Закон о заштити лица која пријављују корупцију. 5) Усвајање Стратегије Републике Српске за сајбер безбједност, Стратегије Републике Српске за борбу против сајбер криминалитета, те доношење Закона о заштити критичних инфраструктура.

	2018: 1) – 2) – 3) – 4) – 5) – 2019: 1) – 2) – 3) – 4) – 5) –
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Реализација наведене мјере нема негативних фискалних ефеката. 2) Средства за пријем наведених судија и административних радника биће обезбијеђена реалокацијом средстава из других правосудних институција Републике Српске, из којих су носиоци правосудних функција отишли у пензију или на другу правосудну функцију на нивоу БиХ или ФБиХ. Средства потребна за имплементацију ове мјере биће обезбијеђена у Буџету Републике Српске. 3) С обзиром да су Стратегија и Акциони план сачињени у оквиру пројекта који је финансирала Амбасада Велике Британије у БиХ, уколико дође до наставка сарадње и отпочињања нове фазе предметног пројекта, очекује се да активности буду финансиране из истог. 4) Спровођење овог закона може довести до прилива финансијских средстава у буџет Републике Српске будући да је прописано да новчане казне које буду изречене за учињене прекршаје представљају приход буџета Републике Српске. 5) Реализација наведене активности нема фискалних ефеката.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Усклађивање кривичног законодавства Републике Српске са препорукама релевантних међународних тијела и конвенција и стандарда Европске уније, а посебно у циљу отварања поглавља 23. и 24. и стварања што ефикаснијег безбједносног система са посебним освртом на спречавање прања новца и финансирања терористичких активности, борбу против тероризма, организованог криминала и корупције. 2) Овом мјером постиже се квалитетнији и економичнији приступ правди грађанима Републике Српске, односно равномјерна доступност правосудних институција у свим регијама Републике и економичнији приступ наведеним институцијама по сваком грађанину Републике, ефикасније рјешавање привредних спорова, квалитетнија и ефикаснија регистрација пословних субјеката, ефикасније вођење и окончање стечајних поступака, а што све води стварању бољих услова за развој привредног амбијента. 3) Главни циљ је повећање свијести о slabим тачкама у раду институције и одржива способност система да се одупре неправилностима које проузрокују коруптивни, етички и професионално неприхватљиви поступци. 4) Очекивани утицај на конкурентност огледа се у ефикасној заштити лица која пријављују корупцију. 5) Борба против организованог криминала и корупције, сајбер криминала, тероризма и других облика тешког криминала у значајној мјери ће вратити повјећење у сигурност пословног амбијента и на тај начин повећати конкурентност привреде Републике Српске и њену атрактивност за страна улагања.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Доношење наведеног закона нема утицај на запошљавање, нити социјални ефекат. 2) Развој привредног амбијента имаће позитивне ефекте на запошљавање и побољшање социјалног положаја. 3) Доношење планова интегритета нема утицај на запошљавање, нити социјални ефекат. 4) Доношење наведеног закона нема утицај на запошљавање, нити социјални ефекат. 5) Повећање конкурентности привреде Републике Српске и њене атрактивности за страна улагања има директне утицаје на запошљавање и социјални положај становништва.
Назив и број реформске мјере	14. Унапређење ефикасности и ефективности научноистраживачког и иноваторског система
Кратак опис	Подстицањем научноистраживачког квалитета и разноврсности изградићемо добре административне капацитете, који су неопходни да би се успјешно спроводили пројекти истраживања и иновација, заједно са међународним партнерима. Створићемо услове за чвршћу сарадњу са иностранством, научну размјену, сарадњу са привредом и привлачење страних студената. Подстицаћемо мобилност истраживача и иноватора као начин стицања нових знања и вјештина, те стицање и размјену искустава. Ствараћемо пословну климу која ће стимулисати предузећа да повећају тражњу за иновативним рјешењима и истраживачким пројектима путем финансијских и нефинансијских алата. Подстицаћемо научноистраживачке и иноваторске организације да повећају приходе кроз заштиту интелектуалне својине, уговоре о коришћењу постојећих или развоју нових технологија, те кроз савјетодавне услуге. Подстицаћемо паметну специјализацију која ће послужити за препознавање наших потенцијала и изградњу привредних грана у настанку.
Распоред имплементације по годинама	2017: Доношење Стратегије научног и технолошког развоја Републике, израда елабората о оснивању Фонда за науку и иновативност Републике Српске, те анализа постојећег правног оквира и идентификација потребних измјена и допуна у складу са реформским циљевима. 2018: - 2019: -
Трошкови имплементације и утицај на буџет	Фискални ефекти предложених реформских мјера биће видљиви у дугом року, с обзиром на специфичност инвестиција у истраживање и развој. У кратком року (2-3 године), кроз повећани квалитет људских истраживачких ресурса, уочавају се финансијски мјерљиве користи, у смислу смањења потреба за буџетском подршком научноистраживачкој дјелатности и већу заинтересованост реалног сектора да преузме већи дио финансирања, због чега се у истом омјеру могу очекивати уштеде у буџету. Друга врста финансијских ефеката односи се на пословни сектор који ће остварити значајне финансијске бенефите ангажовањем истраживача.
Очекивани утицај на конкурентност	Примјена иновативних процеса или производа, преузетих или развијених у оквиру пословног субјекта, има снажан финансијски ефекат и резултује интензивним растом и развојем. Ово води и додатном ефекту – веће зараде значе и већу могућност улагања средстава у истраживање и развој, чиме се наставља циклус позитивних активности у овој области, али и прелијева из реалног у академски и истраживачки сектор.

Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Додатни финансијски ефекти и ефекти на конкурентност дугорочно ће утицати на повећање запошљавања у научноистраживачку дјелатност и иноваторски систем, што ће значити и побољшање социјалног статуса за- последних.
Назив и број ре-формске мјере	15. Унапређење ефикасности спољнотрговинске политике
Кратак опис	Унапређење ефикасности спољнотрговинске политике биће реализовано кроз следеће активности: 1) подстицање страних улагања кроз спровођење програма постинвестиционе подршке и 2) отклањање препрека за слободно кретање капитала. Програм постинвестиционе подршке подразумева институционалну сарадњу републичког и локалног нивоа, кроз сарадничку мрежу за постинвестициону подршку, коју чине представници Министарства за економске односе и регионалну сарадњу и именовани координатори из јединица локалне самоуправе. Циљ Програма је задржавање постојећих инвеститора, мотивација постојећих инвеститора у Републици Српској из стратешких изабраних сектора на реинвестирање те побољшање веза са локалном привредом. Имајући у виду да процедура издавања дозвола за изношење средстава за оснивање предузећа у иностранству, откуп или повећање капитала привредног друштва у иностранству може трајати од 15 дана, па до неколико мјесеци, да исто представља административну баријеру, односно препреку за слободно кретање капитала, те имајући у виду правила Заједнице о слободном кретању капитала, која подразумевају и примјену општих принципа законодавства Европске уније и исти се односе и на укидање општих забрана и поступака давања одобрења/овлашћења, Министарство трговине и туризма Републике Српске ће поднијети иницијативу Министарству спољне трговине и економских односа БиХ за измјену и допуну Закона о спољнотрговинској политици БиХ, након чега ће се извршити и измјена и допуна Одлуке о условима за добијање дозволе за изношење средстава изван Босне и Херцеговине у сврху оснивања предузећа у иностранству и измјена и допуна Одлуке о условима за добијање дозволе за изношење средстава изван Босне и Херцеговине у сврху оснивања представништва и пословне јединице у иностранству.
Распоред имплементације по годинама	2017: 1) Од првог до трећег квартала сваке године вршиће се посјете фирмама, одржавање редовних састанака сарадничке мреже, те евидентирање проблема у пословању, док ће у четвртм кварталу бити припремљена информација за Владу Републике Српске са прегледом идентификованих препрека, те израда приједлога мјера. 2) Министарство трговине и туризма у првом кварталу 2017. године поднијеће Министарству спољне трговине и економских односа БиХ иницијативу за измјену и допуну Закона о спољнотрговинској политици БиХ, те се очекује да ће се до краја године донијети измјена и допуна Закона о спољнотрговинској политици. 2018: 1) Од првог до трећег квартала сваке године вршиће се посјете фирмама, одржавање редовних састанака сарадничке мреже, те евидентирање проблема у пословању, док ће у четвртм кварталу бити припремљена информација за Владу Републике Српске са прегледом идентификованих препрека, те израда приједлога мјера. 2) Очекује се доношење измјене и допуне подзаконских аката, донесених на основу Закона, и то: Одлуке о условима за добијање дозволе за изношење средстава изван Босне и Херцеговине у сврху оснивања предузећа у иностранству и Одлуке о условима за добијање дозволе за изношење средстава изван Босне и Херцеговине у сврху оснивања представништва и пословне јединице у иностранству. 2019: 1) Од првог до трећег квартала сваке године вршиће се посјете фирмама, одржавање редовних састанака сарадничке мреже, те евидентирање проблема у пословању, док ће у четвртм кварталу бити припремљена информација за Владу Републике Српске са прегледом идентификованих препрека, те израда приједлога мјера. 2) –
Трошкови имплементације и утицај на буџет	1) Програм се реализује у оквиру постојећих буџетских средстава и капацитета Министарства за економске односе и регионалну сарадњу и јединица локалне самоуправе. До почетка 2019. осигурана је и техничка подршка Свјетске банке кроз консултантску помоћ. 2) Наведена мјера не захтијева финансијска средства.
Очекивани утицај на конкурентност	1) Постоји директан утицај на конкурентност будући да директни контакти са постојећим инвеститорима омогућавају брзо рјешавање одређених проблема (као што су поједине административне препреке). Надаље, програм јача сарадњу локалног и републичког нивоа и њиховог односа са привредом. Такође, подстиче фирме на реинвестирање, будући да показује партнерски однос власти и привреде. Најзначајнији ефекат на конкурентност осигурава се кроз израду обједињеног прегледа препрека, који произилази из директног контакта са привредом. 2) Кроз доношење измјена и допунa Закона о спољнотрговинском пословању омогућиће се брже, лакше и ефикасније обављање спољнотрговинског пословања, чиме ће наша предузећа постати конкурентнија.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	1) Повећање конкурентности привреде Републике Српске и њене атрактивности за страна улагања има директне утицаје на запошљавање и социјални положај становништва. 2) Повећање конкурентности привреде Републике Српске и њене атрактивности за страна улагања има директне утицаје на запошљавање и социјални положај становништва.
Назив и број ре-формске мјере	16. Унапређење повезаности образовања и тржишта рада
Кратак опис	Унапређење повезаности образовања и тржишта рада реализоваће се кроз анализирање потребе тржишта рада и реалног сектора, ради усаглашавања са уписном политиком у средњим школама и на високошколским установама, те кроз унапређење непосредне сарадње и усклађивања са потребама привредног развоја и тржишта рада, јачајући предузетничко-иновативне компоненте у области средњег и високог образовања. Дефинисаће се улоге средњих стручних школа, учесника и тијела који ће бити веза између средњег стручног образовања и тржишта рада. Главни носиоци овог процеса су савјетодавна вијећа средњих стручних школа која чине представници радника, послодаваца и локалне заједнице. Свака стручна школа формира савјетодавно вијеће у складу са струкама и занимањима које образује. Савјетодавно вијеће помаже школи у планирању програма рада, савјетује школу о питањима која се тичу извођења практичне наставе и помаже јачање везе између школе и локалног тржишта рада, а све са циљем обезбјеђења адекватног система образовања сагласног потребама тржишта рада и развојним циљевима Републике. Јачање улоге савјетодавног вијећа створиће услове и за покретање иницијативе увођења нових занимања, реви-зију постојеће номенклатуре занимања и осавремењивање постојећих занимања.

	Анализом података о потребама тржишта рада између Привредне коморе Републике Српске, послодаваца и Завода за запошљавање Републике Српске утврдиће се потребе за кадровима у наредном периоду. Унапређивање повезивања послодаваца и средње стручне школе реализоваће се на начин да ће се формирати ресорно тијело на нивоу Владе, у којем ће активну улогу имати Привредна комора Републике Српске, а са циљем бољег повезивања стручног образовања и тржишта рада, приликом израде модулних програма ангажоваће се послодавци који би ученицима осигурали довољно практичне наставе у предузећима.
Распоред имплементације по годинама	2017: Средњорочна мјера, чија ће реализација бити континуирана. 2018: Средњорочна мјера, чија ће реализација бити континуирана. 2019: Средњорочна мјера, чија ће реализација бити континуирана.
Трошкови имплементације и утицај на буџет	У овом моменту није могуће процијенити фискалне ефекте, будући да се ради о мјери која ће се реализовати у средњорочном периоду.
Очекивани утицај на конкурентност	Повећање ефикасности образовања, па посредно и тржишта рада у значајној мјери утицаће на конкурентност привреде Републике Српске, чији је крајњи циљ смањења стопе незапослености.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Повећање конкурентности привреде Републике Српске и њене атрактивности за страна улагања кроз повећање ефикасности тржишта рада има директне утицаје на запошљавање и социјални положај становништва.

Назив и број реформске мјере	17. Повећање ефикасности тржишта рада
Кратак опис	Повећање ефикасности тржишта рада биће реализовано кроз успостављање посредничке улоге ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, те умрежености кључних актера на тржишту рада. У 2017. години биће предузете мјере на: јачању посредничке улоге ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске; унапређењу законодавног оквира и његовим усклађивањем са новим Законом о раду; креирању и спровођењу активних мјера на тржишту рада Републике Српске; оснаживању и развоју социјалног дијалога, те бољој повезаности образовања и тржишта рада. Редифинисање улоге Завода за запошљавање Републике Српске представља кључну активност са циљем јачања посредничке улоге Завода и ефикаснијег спровођења активних мјера запошљавања. Јачање посредничке функције Завода оствариће се измјештањем евиденције здравственог осигурања и администрирања за незапослена лица на Фонд здравственог осигурања. На тај начин Завод за запошљавање ће у потпуности вршити функцију посредовања, обезбиједити бољу повезаност послодаваца и активних тражилаца посла, омогућити бољу понуду радне снаге и смањити неформално запошљавање. Ова активност оствариће се доношењем измјена и допуна Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености и измјенама других прописа. Редифинисањем улоге Завода за запошљавање омогућиће се његова активна сарадња са пословном заједницом. Подршка запошљавању путем подстицаја утврђена је Стратегијом запошљавања, а приоритет ће бити дат дугорочно незапосленим и теже запошљивим лицима. У оквиру унапређења рада инспекцијских органа посебна пажња посветиће се инспекцији рада. У циљу јачања посредничке улоге Завода за запошљавање извршиће се анализа финансијских могућности за повећање права незапослених радника. Влада Републике Српске радиће на јачању и подстицању трипартитног и бипартитног социјалног дијалога у складу са међународним прописима. У сарадњи са Савезом синдиката, Пореском управом Републике Српске и Фондом ПИО радићемо на изналажењу могућности за окончање програма социјалног збрињавања радника.
Распоред имплементације по годинама	2017: Усвајање Акционог плана запошљавања у Републици Српској за 2017. годину; усвајање Закона о измјенама и допунама Закона о Економско-социјалном савјету Републике Српске; извршена анализа примјене Закона о раду; усвајање Закона о измјенама и допунама Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености (условљено доношењем новог Закона о здравственом осигурању), те Закона о измјенама и допунама Закона о штрајку; извршено усклађивање организационе структуре Завода за запошљавање са извршеним структуралним промјенама (условљено доношењем новог Закона о здравственом осигурању). 2018: - 2019: -
Трошкови имплементације и утицај на буџет	У овом моменту није могуће процијенити фискалне ефекте дефинисане мјере, јер се углавном ради о индиректним ефектима.
Очекивани утицај на конкурентност	Повећање ефикасности тржишта рада у значајној мјери ће утицати на конкурентност привреде Републике Српске.
Очекивани социјални исходи на запошљавање и социјалне групе, посебно родну равноправност	Интервенције на тржишту рада изузетно су осјетљиве, јер се истима директно утиче на економски и социјални положај целокупне популације. Са једне стране позитивне промјене на тржишту рада, у смислу повећања броја запослених, смањења незапослености и унапређења квалитете запослења могу имати мултипликативни ефекат на свеукупно економско и социјално стање. Са друге стране, негативне посљедице спровођења реформи на тржишту рада које се могу десити у случају смањења примања радника, повећања несигурности запослења, изазивања нестабилности на тржишту рада могу да изазову озбиљне економске и социјалне конфликти у друштву.